VEJLEDENDE ARKIVREGISTRATURER XXII

KOMMERCEKOLLEGIET
1735-1816

VED
J. O. BRO-JØRGENSEN
OG MORTEN WESTRUP

RIGSARKIVET
I KOMMISSION HOS
G·E·C GAD
KØBENHAVN 1984

Udgivet med støtte af
OTTO MØNSTEDS FOND

Fotografier, hvor intet andet er angivet: Tage Ludvigsen

© Rigsarkivet 1984
Trykt hos Special-Trykkeriet Viborg a-s
ISBN 87-7497-077-1

Forord

Kommercekollegiets arkiv er grundlaget for en meget væsentlig del af forskningen i Danmarks økonomiske historie, både lokalt og nationalt. Længe har forskerne imidlertid måttet savne en let tilgængelig oversigt over arkivet.

En første ordning og registrering af Kommercekollegiets arkiv fandt sted i slutningen af det 19. århundrede og blev publiceret som en del af Vejledende Arkivregistraturer bd. II (1892). Det var et pionerarbejde, der gjorde et særdeles uoverskueligt arkiv anvendeligt for forskningen; men som de fleste pionerarbejder havde det sine svagheder, og med tiden viste det sig nødvendigt at foretage en total nyordning af arkivet, ledsaget af udarbejdelsen af en ny registratur. Dette arbejde blev påbegyndt i 1965 af arkivar, mag. art. *J. O. Bro-Jørgensen,* og efter dennes afgang i 1969 videreført og afsluttet af arkivar, cand. mag. *Morten Westrup*. Registraturen, som i en årrække har kunnet benyttes i manuskript på Rigsarkivets læsesal, bliver i let omarbejdet form stillet til rådighed for en bredere kreds med udgivelsen af denne bog. I modsætning til sin forgænger dækker den kun tiden op til 1816, hvor liberalismen begyndte at sætte sit præg, og hvor Kommercekollegiet mistede sin stilling som selvstændigt organ.

I arbejdet med at nyordne arkivet har deltaget arkivsekretær *Ellen Schiær;* assistent *Esther Ulriksen* har utrætteligt medvirket ved manuskriptskrivning og korrekturlæsning.

Takket være velvillig støtte fra *Otto Mønsteds Fond* kan resultatet af dette omfattende ordnings- og registreringsarbejde nu udgives i serien Vejledende Arkivregistraturer.

Rigsarkivet, april 1984 *Vagn Dybdahl*

Indhold

Forord 5

Indledning

Kommercekollegiets ressort og organisation 1735-1816 13

1. General landøkonomi- og kommercekollegiet 1735-68 13
2. Generalkommercekollegiet 1768-71 28
3. Kommercedeputationen 1771-73 32
4. Kommercekollegiet 1773-97 37
5. Kommercekollegiet 1797-1816 43
6. Myndigheder og virksomheder under Kommercekollegiet (1777-1838) 51

Noter 52

Registratur

Kommercekollegiet 1735-71 61

Dansk-norske sekretariat 61
Kgl. resolutioner og ekspeditioner 61
Kollegiets deliberationer og resolutioner 63
Korrespondance 68

Tyske sekretariat 68
Kgl. resolutioner og ekspeditioner 68
Kollegiets deliberationer og resolutioner 73
Korrespondance 74
Samlede sager vedkommende hertugdømmerne 75
Samlede sager vedkommende konsulatsvæsenet og handelen på udlandet 77
Samlede sager vedkommende Kommercekollegiets fonds 80

Diverse 81

Dansk-norske brandforsikringskontor 89

Tyske brandforsikringskontor 90
Kommercedeputationen 1771-73 90
Kommercekollegiet 1773-97 93
Danske sekretariat 93
Kgl. resolutioner og ekspeditioner 93
Korrespondance 98
Norske sekretariat 99
Tyske sekretariat 100
Kgl. resolutioner og ekspeditioner 100
Korrespondance 101
Diverse 102
Ostindiske sekretariat 1777-97 110
Kgl. resolutioner og ekspeditioner 110
Korrespondance 110
Diverse 111
Udenlandske og konsulatssekretariatet 1777-97 114
Kgl. resolutioner og ekspeditioner 114
Korrespondance og regnskabssager m.v. 115
Søpaskontoret 1782-97 118
Bogholderkontoret 121
Dansk-norske brandforsikringskontor 122
Tyske brandforsikringskontor 122
Kommercekollegiet 1797-1816 123
Produktions- og fiskerifagets sekretariat 123
Kgl. resolutioner og ekspeditioner 123
Korrespondance 124
Diverse 126
Kommission 128
Industri- og fabriksfagets sekretariat 129
Kgl. resolutioner og ekspeditioner 129
Korrespondance 130
Fabriklister, indberetninger m.m. 131
Diverse 136
Handels- og konsulatsfagets sekretariat 137
Kgl. resolutioner og ekspeditioner 137
Korrespondance 139
Diverse 145
Konsulatssager barbareskstaterne vedk 147
Søpasekspeditionen 148
Fragtafgiftsekspeditionen 150
Ostindiske fags sekretariat 153
Kgl. resolutioner og ekspeditioner 153
Korrespondance 154
Diverse 154
Kontoret for de militære fabrikker 157
Kgl. resolutioner 159
Korrespondance 160
Diverse 160
Bogholderkontoret 161
Kommercekollegiet 1735-1816 162
Efterladte embedspapirer 162

INDLEDNING

Kommercekollegiets ressort og organisation 1735-1816

1. General landøkonomi- og kommercekollegiet 1735-68

Som tilfældet er med adskillige ændringer inden for administrationens område, er der meget lidt at finde i arkiverne om, hvad der er gået forud af drøftelser og planlægning før oprettelsen i december 1735 af det nye Kommercekollegium. Tilsyneladende gik så godt som hele den forberedende behandling udenom både Gehejmekonseilet og de bestående kollegier. Forklaringen herpå kan være, at det arbejdsområde, der, som det vil ses, var tiltænkt det nye organ for udviklingen af rigets næringsliv, ville medføre en stærk indgriben i disses ressort. Specielt gjaldt det Rentekammerets. Måske derfor blev sagen omgivet med største hemmelighedsfuldhed og afgørelserne truffet gennem forhandlinger mellem kongen, Christian VI, og hans særlig fortrolige. Desværre er der af kongehusets arkiv fra den tid kun beskedne rester bevaret.

Blandt kongens rådgivere på det her omhandlede tidspunkt indtog hans slægtning, grev Christian Ernst af Stolberg-Wernigerode, en fremskudt stilling. At dømme ud fra et kort referat af et brev, greven den 30. januar 1734 tilskrev kongen, har de forud herfor, rimeligvis under Stolbergs besøg i efteråret 1733,[1] drøftet en af kongen længe næret plan om at udskille visse forretninger, som havde med landets almindelige kredit at gøre, fra finansstyrelsen og lægge dem under et særligt kammerkollegium. I brevet skal Stolberg have tilskyndet kongen til at gøre alvor af sin hensigt.[2] Senere skal han under et nyt besøg i Danmark i efteråret 1735, efter hvad den herværende preussiske gesandt beretter,[3] have konfereret meget flittigt med medlemmerne af det ny

Frederik Danneskiold-Samsøe (1703-70) var den ene af Kommercekollegiets tre første deputerede. De to andre var oversekretær i Tyske Kancelli Johan Sigismund Schulin og deputeret for finanserne Otto Thott. Af de tre synes Danneskiold at have været den virksomste ved kollegiets oprettelse. Hvor Thott med sine »Uforgribelige tanker om commerciens tilstand og opkomst« leverede teorien for den nye myndigheds arbejde, var Danneskiold den, der praktisk virkede for at få den oprettet. Han var den ledende skikkelse i Søetaten i tiden 1731-46 og en erfaren embedsmand, da han fik sæde i Kommercekollegiet. – Pastel af C.G. Pilo på Gisselfeld. Fot. Frederiksborg Museet.

kollegium, greve Fr. Danneskiold-Samsøe, oversekretær J. S. Schulin, kammerherre J. H. Desmercières og etatsråd Otto Thott. Da grev Stolberg i hvert fald den 16. december befandt sig i Wernigerode, må tidspunktet for hans konferencer formentlig henlægges til november eller de første dage af december, altså snarest til tiden før kollegiets oprettelse. Som meddelt nedenfor fandt Desmercières' udnævnelse til deputeret først sted den 24. februar 1736.[4]

At af de nævnte fire i hvert fald Thott og Danneskiold tidligt har været inddraget i planlægningen er temmelig oplagt. For Thotts vedkommende kan peges på, at han, der i det nye kollegium repræsenterede den teoretiske indsigt, den 31. december 1735, d.v.s. allerede ved starten, var i stand til at fremlægge sin omfattende betænkning, »Uforgribelige tanker om commerciens tilstand og opkomst«, hvori så at sige programmet for den politik, der skulle føres, blev oprullet. Slagkraften i det nye fremstød lå imidlertid snarere hos Danneskiold-Samsøe, der ved kollegiets oprettelse næppe med urette af den britiske gesandt Walter Titley betegnes som »both the contriver and director of this scheme«, altså som den, der både havde udtænkt og iværksat planen.[5] En kendsgerning er det, at det er gennem Danneskiold, vi første gang erfarer kongens beslutning om såvel kollegiets som den dertil knyttede kommercefonds oprettelse. Dette sker, nærmest i forbigående, i en forestilling af 22. juni 1735,[6] hvori han indstiller til kongens afgørelse, om det ikke »bey einricht-

ung eines so grossen werks höchst-nützlich und nöthig wäre, dass Snell die reise thäte – so wie ich schon einmal allerunterthänigst mündlich erwehnet – nach Berlin, Aaken und Hollandt«. At der med »det store værk« menes Kommercekollegiet, fremgår af fortsættelsen. Og »Snell« er Kay Friederich Schnell von Nordstrandt, som han kalder sig i maj 1735, da han udnævntes til justitsråd. Både da og i 1732 siges han at opholde sig i det danneskioldske hus.[7] Om formålet med hans rejse siger forestillingen, at han for det første skulle indhente nøjere og mere fuldstændig underretning om de derværende fabrikkers og manufakturers indretning, for det andet hverve gode og dygtige »fabriqueurs« hertil. Udgifterne til rejsen, som ansloges at ville beløbe sig til omtrent 800 rd., foresloges refunderet af en vis fond, som kongen på forslag af Danneskiold havde besluttet at stille »zu Disposition des Commerz-Collegii«. Forestillingen er approberet af kongen.

Som et udtryk for planernes modning må utvivlsomt også ses udfærdigelsen igennem Rentekammeret af en række kgl. reskripter, dels af 25. juni 1735 til stiftamtmændene i Danmark, dels af 8. juli til de tilsvarende overøvrigheder i Norge og fyrstendømmerne.[8] De gav de pågældende besked om at indhente svar fra såvel købstæder som amter på et antal nærmere formulerede spørgsmål angående den økonomiske tilstand på stedet. Besvarelserne skulle samles og ledsaget af overøvrighedernes betænkninger indsendes, ikke til Rentekammeret, som havde ekspederet reskripterne, men »immediate« til kongen. Formodentlig for det tilfælde, at svarene skulle forvilde sig ind til Tyske kancelli, gav kongen den 28. juli i en egenhændig ordre til oversekretæren der, J. S. Schulin, besked om, »dass die von denen beambten wegen der in commertz gethanen fragen einlauffende nachrichten und beantwortungen uns eigenhändig eingeschicket und vor allen ja nicht daselbst von denen bedienten extrahiret werden.«[9] Åbenbart er der således blevet lagt stor vægt på at forbeholde det kommende kollegiums medlemmer gennemgangen og analyseringen af det indkomne materiale uden indblanding fra de ældre kollegiers side.

Sin start fik kollegiet ved udnævnelsen den 5. december 1735 af Frederik Danneskiold-Samsøe, J. S. Schulin og Otto Thott til

deputerede i, som det kaldtes, »General Landets Oeconomie og Commerce-Directorium«, hvis oprettelse kongen anså for nyttig og tjenlig til sine rigers og landes »desto meere opkomst og flor.«[10] I udnævnelsesbrevene gøres den forskel, at mens de to første deputeres og bestilles til at bivåne kollegiets forsamlinger så meget, deres dem »andensteds anfortroede forretninger tillader«, pålægges det Thott »forberørte collegii forsamlinger stedse, efter at vi dig hermed fra den dig hidindtil... anfortroede forretning som deputeret for vores financer... haver befriet, med yderste fliid og application at bivåne«. Det vil sige, at mens for de to første deres opgaver som oversekretærer, henholdsvis i Søetaten og Tyske Kancelli, måtte komme i første række, skulle Thott – i det mindste til han i 1742 på ny blev deputeret for finanserne – helt hellige sig arbejdet i det nye kollegium. Måske, som Titley vil vide, ud fra den betragtning, »that the Revenues of the Crown and the Economy of the Nation could not be consistently managed by the same Person.«[11]

Om såvel udnævnelsesbrevene som et samme dag udstedt reskript til alle tre deputerede i fællig gælder, at de, skønt ekspederet gennem Danske kancelli, oprindelig har været udfærdiget på tysk for derefter inden den endelige renskrivning at blive oversat til dansk.[12] I oversættelserne er de tyske teksters »General-Landes-Oeconomie und Commerce-Directorium« (i udnævnelsesbrevene) og »General Landes Oeconomie- und Commerce-Collegium« (i fællesordren) oversat ved »General-Landets Oeconomie- og Commerce-Directorium«, respektive »-Collegium«. Med den ejendommelige form »General-Landets« må betydningen vel nærmest blive: det hele landet, dvs. riget, omfattende økonomi- og kommercekollegium, nemlig set som overbygningen over et system af lokale økonomi- og kommercekollegier (smlgn. nedenfor). Man har en analogi i den 1746 på initiativ af Danneskiold-Samsøe oprettede »General-Landets-Havne-Commission«. Formen anvendes almindeligt i kollegiets udfærdigelser langt op i århundredet jævnsides med »General Lands«, der også finder anvendelse i kollegiets ældste danske segl,[13] og »General Land«. Den sidste form fortrænger i århundredets slutning vistnok de to andre og er knæsat i et nyt segl, påtruffet første gang i 1776.[14] Afbildningen af et kornneg i dette

segl til forskel fra det forrige og en bindestreg mellem »Land« og »Oeconomie« gør det umiskendeligt, at navnet skal læses: General landøkonomi- og kommercekollegium. Pudsigt nok på et tidspunkt, da kollegiet, efter oprettelsen af Generallandvæsenskollegiet i 1768 ikke mere havde synderligt at gøre med egentlige landvæsenssager. Helt anderledes passer betegnelsen på situationen i 1735, da landøkonomien skulle være den ene hovedside af kollegiets virksomhed, der fik sit særlige departement, »det Departement af Land-Oeconomiet« eller »Land-Oeconomiets Departement«, som det hedder i de kommitteredes udnævnelser 1736.[15]

I fællesordren af 5. december[16] – i virkeligheden det nærmeste man i det ældre kollegiums tid kom til i retning af en instruktion – opregnes i 15 punkter de »hoved-støkker«, hvorpå de deputerede skulle rette deres »ganske fliid og hovet øyemerke«. »Mens som ellers ovenbemelte poster efter deris begreb ere af meget stor viitløftighed og følgelig derhen er at see, at I som deputerede i dette collegium ikke vorder for meeget bebyrdet og således med ald for mange sager overvellet, og at intet noksom kunde af eder udgrundes og overlegges oc til behørig fuldkommenhed og istandsettelse bringes, så have vi allernaadigst fundet for got forbenevnte collegium udi et oberdirectorium og tvende adskilte departements at fordeele, hvilke sidste vel hver skal have sine egne tildeelte forretninger, men under sig skal være udi een bestandig communication oc med oberdirectorio stå udi en udfordrende oc fornøden relation, hvilcket sidste alle deliberanda skal have at regulere, samme efter des beskaffenhed til bemelte departements til undersøgning oc til overleg at remittere, derefter med samme derover udi conferentz at træde, een slutning at forfatte og os deraf allerunderdanigst at referere og, efter voris derpå følgende allernådigste approbation, såvel expeditionen, som og at vores ergangne... resolutioner rigtig vorder efterlevet, haver at besørge.«

Derefter bestemmes fordelingen af de 15 »hovedstykker« således, at *det første departement* skal have tildelt »1) Handelen inden oc udenlands med alle sine derhen hørende underskeedlige stykker, 2) den derved fornødne anordning af vexel sager og de derhen hørende forordninger, 3) myntevæsenet, 4) befordrin-

Kommercekollegiets andet segl fra 1776 med dansk omskrift »General Land-Oeconomie og Commerce-Collegii Segl«. I det ældre segl lød teksten »General Lands Oeconomie og Commerce Collegii Seigl«. Seglene muliggør fortolkninger af kollegiets officielle navne (jf. s. 17-18). Begge findes også med omskriften på tysk. I det her afbildede segl ses rigsvåbenet omgivet af kornneg, søguden Neptuns fork, handelsguden Hermes' stav, en vareballe og en lyre. Det sidste attribut er usædvanligt i denne sammenhæng, men forklares ved, at det var Hermes, der konstruerede lyren til Apollon. Lyren symboliserer musikken, kosmisk harmoni og harmoni mellem mennesker og kan også stå for kontrakt, aftale, gensidig tillid – forudsætningerne for, at mennesker kan drive handel.

gen af søefarten oc dens opmundring dertil, 5) manufacturerne, 6) den commercien gemæsse indretning af tolden. Oc *det andet departement:* 7) jordbrug, ager lands dyrkning og dessen oeconomie, 8) skovenes forflegning oc vedligeholdelse, 9) bergverkerne, 10) fiskerierne, 11) inddigninger oc digernes vedligeholdelse, 12) indbyggernes formeering, 13) contributionernes gode indretning, 14) consumption oc licent, 15) politien udi det gandske land.«

Endelig pålægges det de deputerede at indgive forslag om de nødvendige assessorer til de to departementer og ligeledes om de fornødne »subalterner af secreterere oc copister«, hvorpå kongen vil tilkendegive dem sin resolution desangående. »Oc haver I«, hedder det derefter, »til den ende jo før jo bedre tilsammen at træde oc med præparering oc grundig overlegning alle til denne voris allernådigste attrå oc hensigtes fuldbyrdelse udfordrende stykker een anfang at giøre, eders allerunderdanigste relationer til voris allernådigste resolutioners erholdelse derover at indgive oc således dette collegium udi sin berøring stand og vyrkelig gang at bringe.«

Om punkt 7 må det anføres, at de egentlige landvæsenssager aldrig kom til behandling i Kommercekollegiet. En række sager på grænsen til andre sagområder – f.eks. handel med landbrugsprodukter, husdyrsygdomme m.m. behandledes dog af kollegiet. Det var sådanne sager, som var omfattet af begrebet »politi« (jf. punkt 15). Ved »politi« forstod man i øvrigt de af kongemagtens funktioner, som specielt tog sigte på at opretholde rigets »økonomiske« styrke: toldvæsen, næringsregulering, markedstilsyn, bygning og vedligeholdelse af veje og havne, kort sagt foranstaltninger, som man traditionelt mente styrkede »næringerne« og netop havde søgt fremmet ved oprettelse af de tidligere »politi- og kommercekollegier« i slutningen af det 17. og begyndelsen af det 18. århundrede.

Blandt de ting,der optog de udpegede deputerede, som i den følgende tid mødtes til en række konferencer i grev Danneskiolds hus,[17] var sandsynligvis bl.a. forholdet til de bestående kollegier. Det er oplagt, at med den omfattende opgavekreds, der var stillet det for øje, måtte Kommercekollegiet komme til at gribe ind på en række felter, som tidligere havde henhørt til

kancelliernes og Rentekammerets ressort. Formodentlig som en støtte til dets arbejde på disse felter befalede kongen ved reskript af 9. december,[18] at såvel kollegierne som embedsmændene på forlangende skulle meddele det sådan oplysning og underretning, som de måtte ligge inde med. Tilsyneladende forhindrede dette dog ikke, at der, især fra Rentekammeret, hvis forretningsområde i særlig grad berørtes af forandringen, ytrede sig en vis opposition og jalousi.[19] Navnlig siger det sig selv, at der måtte opstå divergenser mellem på den ene side kammerets fiskale og på den anden side Kommercekollegiets erhvervspolitiske synspunkter med hensyn til skatte- og toldpolitikken, der i øvrigt fortsat administreredes af det første.

Den 17. december godkendte kongen i et reskript til Danneskiold[20] et af denne dagen før forelagt udkast til kollegiets segl. Reskriptet fastlog desuden at alle, der havde sæde i hoveddirektionen, som det hedder, skulle referere for kongen. For adressatens vedkommende kunne det mest passende ske om fredagen, som var den dag, han refererede Søetatens sager. De andre derimod kunne møde hos kongen om mandagen.

Den officielle bekendtgørelse af kollegiets oprettelse skete ved en forordning, udstedt 30. december 1735 gennem Danske kancelli. Den fremsatte en opfordring til alle, som havde noget at fremføre til det almindelige bedste, være sig landvæsenet, manufakturerne eller kommercien vedkommende, om at henvende sig dermed til det nye kollegium. Ethvert andragende skulle blive taget under nøje overvejelse, og alle, der forebragte noget godt og nyttigt, kunne vente sig at blive anset i nåde af kongen. Og så skulle alt blive gjort for at fremme det, der kunne være tjenligt.

Som det ligger i titlen og også er antydet foran, må kollegiet fra første færd være tænkt som overbygning over et system af lokale kommercekollegier (i købstæderne) og økonomikollegier (i amterne), idet meningen var, at det fra disse skulle kunne indhente og modtage betænkninger og forslag. I et reskript af 9. januar 1736[21] befaledes det stiftamtmændene i Danmark og Norge at stille forslag om egnede mænd, som var villige til at påtage sig disse forretninger. Flere steder, bl.a. i Hald, Kalø og Ålborghus amter har økonomikollegierne tilsyneladende været i funk-

tion.[22] I hertugdømmerne og grevskaberne, hvortil en lignende ordre skal være udgået den 2. januar 1736, vistnok med et lige så pauvert resultat, toges sagen atter op i 1738. Der indrettedes i dette år kommercekollegier i alle stæder og økonomikollegier i amterne, ligesom der blev udstedt instruktioner angående deres virksomhed. Tilsyneladende sygnede dog flertallet, om ikke alle, hen efter nogle års forløb.[23]

Inden udstedelsen af forordningen af 30. december var de tre deputerede gået i gang med at tilvejebringe en personalestab. Således meddelte de den 22. december oversekretæren i Danske kancelli, J. L. Holstein, at det havde behaget kongen at udnævne Jacob Barchmann og Johan Conrad Dumreicher til kommercesekretærer i kollegiet, den første ved de *danske og norske,* den anden ved de *tyske forretninger.* Samtidig anmodedes kancelliet om at udfærdige bestallinger til de to gratis.[24]

De to første assessorer blev udnævnt den 7. januar 1736[25]. Det var Københavns borgmester Fr. Holmsted, hvis interesse for udviklingen af den danske industri var af gammel dato,[26] og amtsforvalter Joh. Fr. Friis fra Nyborg, der beskikkedes ved henholdsvis »det Departement af Commercien« og »det Departement af Land-Oeconomiet«. Deres bestallinger blev imidlertid senere tilbagekaldt[27] og afløst af to lukkede breve, missiver, hvori »assessor« var ændret til »committeret«. Brevene antedateredes til 7. januar, og det samme var tilfældet med et tredie, hvorved justitsråd Herman Leopoldus i Brevig antoges til kommitteret ved forretningerne vedk. landbruget, uagtet de deputeredes anmodning om udfærdigelsen af hans udnævnelse er dateret 26. januar 1736.[28]

Ligeledes efter henvendelse fra Kommercekollegiet, som påberåbte sig kongens mundtlige befaling, ekspederede kancelliet den 24. februar ordrer til konferensråd Joh. Heinr. Desmercières og amtsforvalter i Haderslev Conrad Chr. Dauw om deres ansættelse, henholdsvis som deputeret i kollegiet og som kommitteret ved »Land-Oeconomiets departement«.[29] I de fremmede gesandters indberetninger var Desmercières gjort til deputeret fra kollegiets start. Når det kom til at trække ud med udnævnelsen, skal årsagen være, at han på det tidspunkt var optaget af at gennemføre et stort landvindingsprojekt på sit gods i Holsten.[30]

For Kay Fr. Schnell er der ikke fundet noget udnævnelsesbrev, skønt han er opført både som tilforordnet (kommitteret) ved commercien – sammen med Fr. Holmsted – og som sekretær i det af kongen under 9. april 1736 underskrevne gagereglement for kollegiet.[31]

Af deputerede nævner reglementet foruden Danneskiold-Samsøe, der »salareris andensteds«, Schulin, Desmercières og Thott, men afsætter tillige gage (3000 rd.) til en femte. Efter dem følger tre tilforordnede – i reglementet 1737 kommitterede – ved landoeconomien, nemlig Leopold, Friis og Dauw. Derpå to tilforordnede ved commercien, Schnell og Holmsted. Der er dog afsat gage til en tredie, men den tomme plads blev aldrig udfyldt. Tværtimod indskrænkedes tallet af kommitterede ved commercien, da Schnell i 1739 udnævntes til amtmand på Bornholm, til én, Holmsted. Under gruppen »secreterere og andre betiente« opføres foruden Schnell (indtil 1740) Barchmann og Dumreicher, der i reglementet betegnes som henholdsvis dansk og tysk sekretær. Desuden en dansk og en tysk kopist samt en fyrbøder og et bud. Ligesom kollegiets øvrige udgifter udbetaltes lønningerne af den særlige af kongen destinerede fond under Partikulærkammeret, hvortil der årlig overførtes 30.000 rd. fra Zahlkassen.[32]

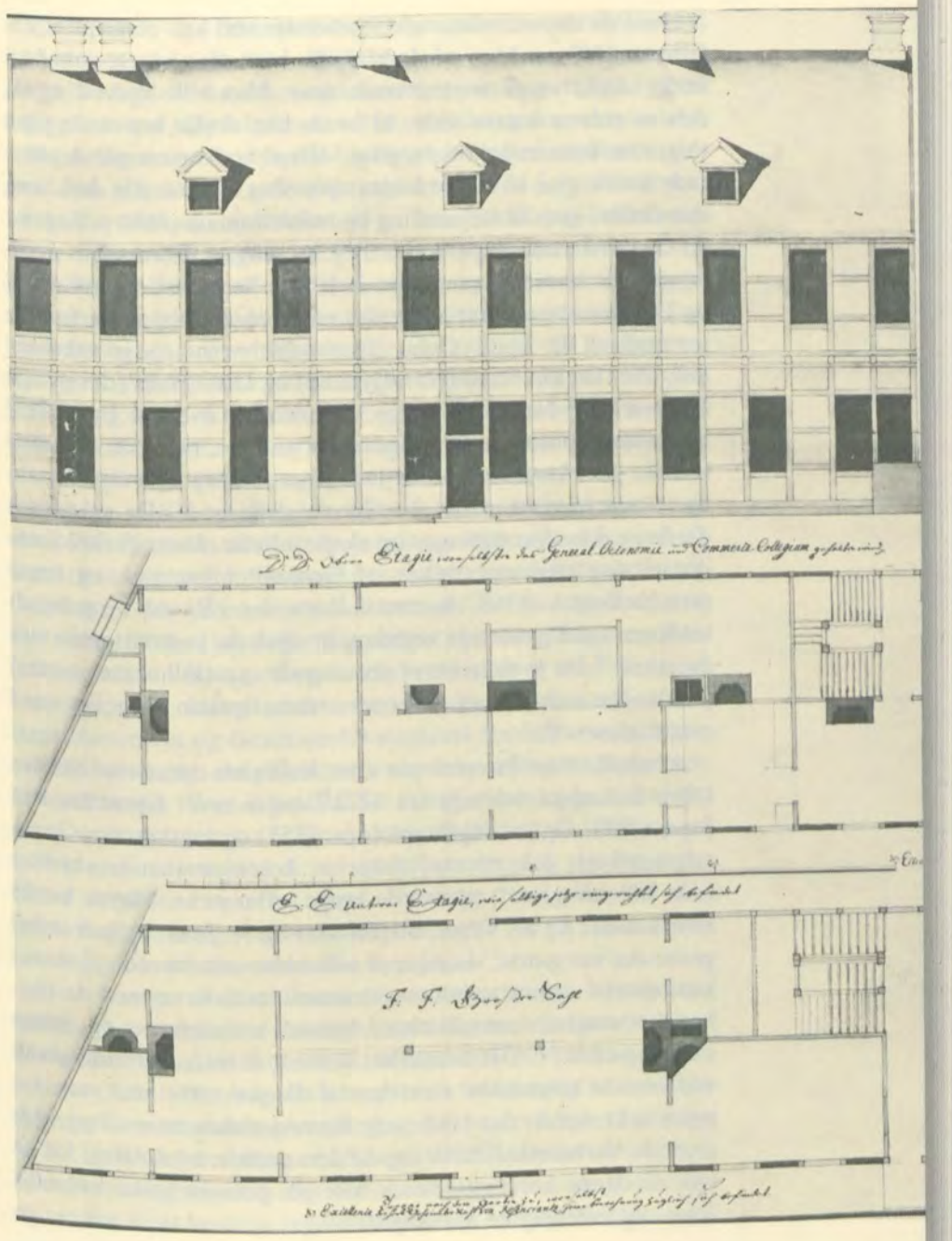
Departementerne var ikke arkivdannende. Afgørende i arkivalsk henseende er *opdelingen i de to sekretariater,* et dansk eller rettere dansk-norsk og et tysk, hvis chef tillige fungerede som bogholder. Hvert sekretariat havde sine særlige journaler med tilhørende indkomne sager og sine særlige kopibøger, privilegieprotokoller og forestillingsprotokoller m.v. Vigtigt er, at selv om fordelingen af sagerne på de to sekretariater til en vis grad er lokalt bestemt, således at sager fra eller vedrørende fyrstendømmerne (Slesvig, Holsten, Oldenburg og Delmenhorst) behandles af det tyske sekretariat, gør også andre, især sproglige hensyn sig gældende, således at på tysk eller andre fremmede sprog affattede indkomne sager, eksempelvis skrivelserne fra de mange fremmede fabriksfolk i København og andetsteds i Danmark og Norge, også går til tyske sekretariat. Nødvendigheden af at måtte træffe et valg mellem de to principper, hvor de støder sammen, bevirker, at lige så vel som der findes indkomne skrivelser fra Danmark og Norge, affattet på tysk eller andre frem-

mede sprog, blandt de dansk-norske journalsager, forekommer der adskillige dansk-sprogede skrivelser blandt tyske sekretariats journalsager. Mest udpræget er en voksende tendens til, at breve fra eller vedrørende danske og norske fabriksfolk (fabrikanter og medarbejdere), skønt affattet på dansk, journaliseres i tyske sekretariat. Et specielt forhold er, at alle konsulatssager betragtes som hørende under dette, hvorfor også danske skrivelser fra eller vedrørende danske og norske konsuler får plads i tyske sekretariat.

Hvordan ordningen med de to departementer og sagbehandlingen under disse har fungeret, kan der næppe siges noget om. Det er en kendsgerning, at Fr. Holmsted efter Schnells afgang i 1739 var den eneste kommitterede ved commercien, skønt det mere og mere blev de under dette departement hørende manufakturer og handelen, der lagde beslag på kollegiets opmærksomhed. Som et formodentlig talende tegn kan noteres, at man ved udnævnelsen af to nye kommitterede i 1753 opgav at anføre noget om, i hvilket departement de skulle tjene.[33] Otto Thott, som gjorde tjeneste i kollegiet til 1763, taler i en beretning fra 1770[34] heller ikke om departementer, men kun om »de trende committerede, som igiennemgik og gave skriftlige betænkninger over alle vigtige sager, som siden i forsamlet collegium een eller to gange om ugen bleve foretagne.«

De første to år efter sin oprettelse havde Kommercekollegiet til huse i en sidefløj til Den stormske gaard i det nuværende Slotsholmsgade. Efter Den røde bygning er dette hus det andet i rækken af ejendomme, hvor centraladministrationen har til huse.

I årene 1737-1741 blev sidefløjen ombygget og ført helt igennem til flådens proviantmagasin Proviantgaarden. Kommercekollegiet fik da lokaler på 1. sal. I vore dage har Socialministeriet kontorer i denne del af »Den stormske gård«. Billedet viser en opmålingstegning, der blev udarbejdet i forbindelse med ombygningsplanerne. Kommercekollegiets lokaler øverst, stueetagen hovedsagelig optaget af en stor sal (nederst). (Rentekammeret 2242.7, komm. kgl. resol. nr. 304 af 7. sep. 1737).

Hvad de deputerede angår, bestemtes ved kgl. reskript af 23. februar 1753, at hver af dem skulle have sine sager, som han særlig skulle »tage connaissance om«. Man ville derved opnå, dels at enhver kunne vide, til hvem han skulle henvende sig i ting, som kom under overvejelse, dels at vedkommende deputerede kunne give så meget bedre oplysning i sagen, når den, som den skulle, kom til behandling og resolution »in pleno collegio«. Af de daværende deputerede fik Chr. Aug. v. Berckentin overdraget alle kommercesagerne, J. H. E. Bernstorff manufaktur- og Desmercières fiskeri-sagerne, mens økonomisagerne fordeltes mellem Fr. Ludv. Dehn (fyrstendømmerne og grevskaberne), Chr. Fr. Levetzau (Nørrejylland) og Otto Thott (det øvrige Danmark og Norge).[35] Ifølge en historisk oversigt fra 1772[36] havde de deputerede den afgørende stemme, mens de kommitterede, der eksaminerede de indkomne forslag og projekterede nye til decision in pleno, kun havde rådgivende. De sidste underskrev ikke forestillinger og ekspeditioner. Dette forhold ændredes dog efter oprettelsen af Generaltoldkammer- og kommercekollegiet i 1768, da man indførte den i Rente- og generaltoldkammeret gældende ordning, at også de kommitterede underskrev.[37] De to sekretærer »besørgede expeditionerne, correspondancen samt secretariaternes orden, ligesom brugeligt var i cancellierne.«[38]

Af nytilkomne forretninger efter kollegiets oprettelse nævnes i den historiske oversigt fra 1772[39] sager vedr. Kurantbanken (opr. 1737), Opfostringshuset (opr. 1753) og tugthusene, Generalmagasinet, faktorierne, lotterier, koloniväsenet – »hvilket (d.e. koloniväsenet) ey varede længe, efter at hs. Mayst. havde tilforhandlet sig St. Croix, St. Thomas og St. Jean, og indretningerne der var giorte, da sagerne siden blev remitterede til rentekammeret« – samt »assurancevæsenet, tractaterne med de barbariske magter, consulaterne, handels-societeterne og enkesamt liig-casser«. Det bemærkes herved, at mens forretningerne vedrørende kolonierne varetoges af danske sekretariat, var det tyske sekretariat, der besørgede korrespondancen med og vedrørende barbareskstaterne og de derværende konsulater, for så vidt da denne korrespondance ikke gik gennem Tyske kancellis uden- og indenrigske afdelinger.

Et forhold, der ikke omtales i den anførte oversigt, er, at udstedelsen af de såkaldte algierske søpas ved forordningen af 1. maj 1747 lagdes i hænderne på Kommercekollegiet. Også dette anliggende har tilsyneladende sorteret under tyske sekretariat.

En særlig stor arbejdsbyrde lagdes på kollegiet med indretningen af et offentligt brandforsikringsvæsen. Ved forordningen af 13. januar 1761 om oprettelsen af en brandforsikring for købstæderne i Danmark henlagdes førelsen af dens hovedbøger, den generale repartition af skadesummerne og revisionen af magistraternes og byfogdernes specielle repartitioner samt den i forbindelse hermed forefaldende korrespondance til Kommercekollegiet. Ved kgl. resolution af 16. oktober s. år på kollegiets forestilling af 12. s.m.[40] bifaldt kongen udnævnelsen af hidtidig kopist ved danske sekretariat, kommercesekretær Niels Simonsen Munch til bogholder og revisor for denne forsikring med en årlig gage af 600 rd. foruden 100 rd. til kontorhold m.v., i alt altså 700 rd., som skulle tilvejebringes ved repartition på de forsikrede bygninger. Hermed var skabt et særligt brandforsikringskontor for købstæderne i Danmark,[41] et kontor med særskilte bøger (bl.a. journaler, kopibøger og forestillings- og resolutionsprotokoller) og tilsyneladende sideordnet med de to sekretariater. Et fælles sekretariat eller kammerkancelli som i Rentekammeret og Generaltoldkammeret fandtes nemlig ikke.

I 1767 ændredes det til et dansk-norsk brandforsikringskontor, idet det under 19. maj besluttedes hertil at henlægge forretningerne vedr. den samme år (forordning af 18. august 1767) oprettede brandforsikring for de norske købstæder, dog således at der førtes særskilte bøger for disse. Samtidig bevilgedes der den fælles bogholder og revisor et årligt tillæg af 300 rd., som reparteredes på de forsikrede norske bygninger.[42]

Med hensyn til brandforsikringsanstalterne for hertugdømmerne og grevskaberne besørgedes de tilsvarende forretninger i henhold til kgl. resolution af 10. november 1760[43] af kommercesekretær Joh. Chr. Aug. Reinhardt som fuldmægtig under tyske sekretariat mod et årligt løntillæg af 300 rd. Ved kgl. resolution af 26. april på forestilling af 19. april 1768[44] etableredes et tysk brandforsikringskontor, idet Reinhardt ansattes som bogholder og revisor til at besørge regnskabsvæsenet og bogholderiet samt

referatet af alle til kollegiet indløbende sager brandvæsenet vedkommende »på samme fod som en renteskriver eller enhver anden, der forestår et kontor.« Hans løn, indbefattet kontorholdsudgifter, sattes til 600 rd. årlig.

2. Generalkommercekollegiet 1768-71

Antagelig under indtryk af den skarpe kritik der i efteråret 1766 rettedes mod J.H.E. Bernstorffs ledelse af handels- og industripolitikken med dens for finanserne højst skadelige følger overvejede den unge konge, Christian VII, ved årets slutning en plan om at forene Kommercekollegiet med Rentekammeret. Planen blev af kongen forelagt Bernstorff, der i en betænkning af 2. januar fremførte så vægtige modforestillinger[45], at tanken om en reel forening blev opgivet. I stedet gennemførtes som et slags kompromis, at Rentekammerets chef, overkammerherre Ditlev Reventlow, på Bernstorffs forslag fik sæde i Kommercekollegiet, hvorved han fik en afgørende indflydelse på dettes politik. Hans udnævnelse fandt sted den 6. marts[46] og fulgtes i øvrigt dagen efter af H.C. Schimmelmanns udnævnelse til deputeret i samme kollegium. I forvejen var Bernstorff, der selv havde tilbudt at trække sig tilbage, fratrådt efter for sidste gang at have underskrevet kollegiets ekspeditioner den 6. januar[47].

Denne, som man vel kan kalde den, personalunion mellem finanserne og kommercevæsenet bestod imidlertid ikke engang et år. Den 7. februar 1768 blev Reventlow, hvis energiske spareforanstaltninger ikke mindre end hans selvbevidste optræden forskaffede ham mange fjender, afskediget fra sine embeder som 1. deputeret i Rentekammeret, Generaltoldkammeret og Kommercekollegiet, mens han stadig bevarede sit sæde i Gehejmekonseilet.

At det betød mere end en personforandring, fremgår af en samme dag udstedt kabinetsordre til Danske kancelli[48]. Det tilkendegaves heri, at kongen fra sin regerings begyndelse havde betragtet forbedringen af sine landes økonomiske forfatning som en af hovedgenstandene for sin opmærksomhed. Derfor havde han besluttet at udnævne et særligt, af det nuværende Generaltoldkammer samt General landøkonomi- og kommercekollegium formeret kollegium og besætte det med sådanne personer, som befriet fra andre forretninger kunne hellige sig dette øjemed alene og finde deres daglige beskæftigelse deri. De to kollegier skulle forenes under navn af et Generaltoldkammer- og kommercekollegium og bestyre deres i natur så nært forbundne forretninger under ét. Dog undtoges fra disse forretninger alle anliggender vedrørende landets indre økonomi, som det nærmere bestemmes i forordningerne af 15. februar 1768: sager vedrørende ferskvandsfiskeri, anlæg af og privilegier for grynmøller, foranstaltninger mod kvægsygen samt for hertugdømmernes vedkommende indkoblingssager og kreditvæsenet i marsklandene og andre kommuner, hvilket altsammen skulle overgå til Rentekammerets ressort.

Som det vil ses, er det en helt anden indstilling, der nu gør sig gældende, end i 1767, næsten på linie med, hvad der var tilfældet i 1735. Der skulle fra nu af ingen forbindelse være mellem Rentekammeret, dvs. finansstyrelsen, og det nye kollegium. Derfor måtte A.P. Bernstorff, der den 12. februar udnævntes til 1. deputeret[49], på samme måde som Otto Thott i 1735 opgive sit sæde i Rentekammeret, hvor han hidtil havde beklædt posten som 3. deputeret for finanserne. Ved sin side fik han som 2. og 3. deputeret de to hidtidige kommitterede i Generaltoldkammeret Joachim Wasserschlebe og Bartholomæus Bertelsen de Cederfeld. Og endelig udnævntes, ligeledes den 12. februar, to kommitterede af Kommercekollegiet, Joh. Fr. Wilh. v. Jessen og Peder Hersleb Classen, og to af Generaltoldkammeret, Cornelius Schumacher og Lorens Prætorius, til kommitterede i det nye kollegium.

Det var, hed det videre i kabinetsordren, kongens vilje, at anordningen om det nye kollegium skulle begynde at træde i kraft fra 15. februar, og at dets første opgave skulle være i forening med de deputerede i Kommercekollegiet at udkaste en plan til arbejdets fordeling i kontorerne. Men ikke nok hermed! Kongen ville også, at samtlige »nu værende lemmer« udi forrige Generallandøkonomi- og kommercekollegiet, dog nok Reventlow undtaget, for at ikke deres erhvervede kundskaber og bekendte iver skulle lades ubenyttet, fremtidig skulle komme sammen med det nye kollegium én dag om ugen, så at de sammen

kunne lade sig alle vigtige kommerce- og fabrikssager foredrage samt overveje og undersøge dem med forenede kræfter. Derfor udgik der, også den 12. februar reskripter til de to deputerede H.C. Schimmelmann og Villum Berregaard om at rette sig herefter[50].

Formodentlig af hensyn til kongens ønske er forordningen om de to kollegiers forening dateret 15. februar, skønt den først blev underskrevet den 12. april[51]. Den fastsætter bl.a., at alle henvendelser angående kommerce- og fabrikssager fremtidig skulle stiles til »General Commerce-Collegium«, eftersom det var kongens vilje, at disse sager skulle »udi visse dertil anordnede Sessioner i Overværelse af samtlige nu værende Lemmer udi forrige General Land-Oeconomie og Commerce-Collegio« foretages.

Resultatet er det ejendommelige forhold, at vi i Kommercekollegiets protokoller for 1768 og begyndelsen af 1769 træffer forestillinger og ekspeditioner, snart fra Generaltoldkammer- og kommercekollegiet, snart fra Generalkommercekollegiet. I første tilfælde optræder som underskrivere A.P. Bernstorff, Wasserschlebe og Cederfeld sammen med de fire førnævnte kommitterede. I andet foruden disse syv H.C. Schimmelmann som deputeret foran A.P. Bernstorff, og de tilbageværende kommitterede fra det gamle Kommercekollegium, Dauw, Stemann, Holmsted og v.Cossel. Berregaards plads, efter Schimmelmanns, står derimod tom. Men han er sammen med alle de andre opført i kollegiets under 3. juni 1768 stadfæstede lønningsreglement[52]. Han døde 1. december 1768.

Som det synes at fremgå af kollegiets forestilling af 22. februar, med kgl. resolution af 23. og en samme dag påresolveret forestilling uden dag[53], fordeltes sekretariatsforretningerne mellem de tre kommitterede v. Jessen, P.H. Classen og Lorens Prætorius, således at den første skulle tage sig af de tyske såvel told-, kommerce- som brandassurancesager, Classen behandle de vestindiske og danske told- og kommercesager, danske købstads- og landkonsumtionssager samt danske og norske brandassurancesager og endelig Prætorius de norske told- og kommercesager foruden konsumtionssagerne i købstæderne og på landet i Norge. Samtidig fik de tre sammen med den fjerde kommitterede, Corn. Schumacher, overdraget decisionen af de til de forskellige told- og konsumtionskontorer henlagte regnskaber.

Fra begyndelsen af februar 1769 er man for kommercesagernes vedkommende tilsyneladende i det store og hele vendt tilbage til den tidligere ordning, idet der, som det kommer til udtryk i hof- og statskalenderen for 1770, hvor Generalkommercekollegiet er opført som en helt selvstændig sektion under Generaltoldkammer- og kommercekollegiet, kun optræder to sekretariater, et dansk, som har Classen til chef og også behandler norske sager, og et tysk med v. Jessens afløser, Chr. L. Stemann, som chef. Samtidig er disse to sammen med Prætorius opført under Generaltoldkammerkollegiet som ledere af henholdsvis et dansk-norsk kammerkancelli (Prætorius), et vestindisk (Classen) og et tysk ditto (Stemann). De to sektioner har stadig til dels fælles deputerede, kommitterede og sekretærer, men deres forretningsområder synes lige så skarpt adskilte som før 1768. Forandringen markeres derved, at der den 18. maj 1769 sker en art udveksling, hvorved Generaltoldkammeret, repræsenteret ved Prætorius, fra Generalkommercekollegiet (Classen) modtager alle forestillinger fra tiden før februar samme år, som angår Vestindien og landkomsumtionsvæsenet i Danmark, mens omvendt Prætorius giver afkald på alle forestillinger vedrørende kommerce- og fabrikvæsenet i Norge, således at de forbliver i Generalkommercekollegiet[54].

Det skal noteres, at det af en forestilling fra Generaltoldkammer og Kommercekollegiet 7. oktober 1768[55] fremgår, at kollegiet allerede da var inde på tanken om stort set at vende tilbage til tilstanden før 23. februar 1768. I anledning af v. Jessens død indstilledes det nemlig at nøjes med to sekretariater, ét under Classen for alle kommerce- og fabriksager (danske, norske og tyske) og et andet under Prætorius for alle danske, norske og tyske told- og konsumtionssager samt de vestindiske sager. Dog således at der i hvert af disse sekretariater, som forhen, skulle føres særskilte protokoller for danske med norske og for tyske sager samt for Generaltoldkammeret også for vestindiske. Ønsker fra anden side om at se Stemann befordret stillede sig imidlertid i vejen for tankens gennemførelse, og forestillingen blev ikke approberet.

Den 6. oktober 1770 dukker tanken igen frem om at lægge kommercevæsenet ind under finansstyrelsen. Det sker i en kgl. kabinetsordre[56], hvorved de tre deputerede i Generaltoldkam-

mer- og Kommercekollegiet afskediges, og de deputerede for finanserne Jørgen Erik Skeel og Otto Georg Pauli får overdraget at besørge deres embeder og holde alt i gang, dog kun indtil ved en endelig forening af de to kamre Kommercekollegiet fuldstændig kan ophæves og inkorporeres i Rentekammeret. Så længe skal alt i øvrigt blive på den forrige fod, og gehejmeråd Schimmelmann, når der delibereres over kommercesager, deltage i sessionerne som deputeret.

3. Kommercedeputationen 1771-73

Den 29. maj 1771 fik de deputerede i Rente- og generaltoldkammeret Jørgen Erik Skeel og O.G. Pauli gennem en kgl. kabinetsordre besked om, at kongen havde fundet for godt at oprette et Finanskollegium, og at de straks skulle afgive deres forretninger til dette[57]. Samtidig udnævntes ved en anden kabinetsordre grev U.A. Holstein, finansråd C.G. Oeder, borgmester Tyge Rothe og justitsråd C.A. Struensee til deputerede i det nye kollegium med befaling til at iværksætte »die ganze Veränderung nach dem von mir approbierten hiebey kommenden Entwurff«[58]. Med dette »Entwurff« er sikkert ment det nu kun fra trykte kilder kendte »Reglement für das Finantz-Collegium, vom 29. May 1771«[59].

Efter dette reglement skulle kollegiet, dvs. de deputerede, have det almindelige opsyn med finans- og kameralvæsenet i riget, således at forstå, at det fortrinsvis skulle beskæftige sig med generalia, mens forretningernes detaljer overlodes tre kamre, nemlig: danske kammer for Danmark med Færøerne og besiddelserne uden for Europa, norske kammer for Norge med Island og tyske kammer for Slesvig, Holsten, Oldenburg, Delmenhorst, staden Altona samt Rantzau og Pinneberg. Mens der altså her var tale om en fordeling efter topografiske hensyn, fordeltes de generelle sager efter saglige kriterier mellem 4 departementer, nemlig: 1. dept. under Holstein med byernes økonomiske forhold samt forst-, kommerce-, fabrik- og stempelsagerne; 2. dept. under Oeder med bjergværksagerne samt hvad der angik skibsfart og fiskeri; 3. dept. under Rothe med landvæsenet og endelig 4. dept. under C.A. Struensee med told-, accise- samt tobaks- og saltsagerne.

Om Kommercekollegiet udsagde reglementet, der som nævnt kun var et udkast, at ingen af Finanskollegiet skulle have sæde i det. Derfor foreslog de deputerede i deres forestilling af 3. juni, at Kommercekollegiet foreløbig skulle forvandles til en deputation af Finanskollegiet, således at der kun udnævntes én person fra kongens side til ad interim at føre direktionen under Finanskollegiets opsigt[60]. Det bifaldtes altsammen i den kgl. resolution af 4. juni[61], der udpegede legationsråd Helferich Peter Sturz til deputeret i Kommercekollegiet, bestemte, at det skulle være underlagt Finanskollegiet og i øvrigt lod forstå, at det gjaldt om at få det helt ophævet og sat på den fod, at det blot blev en forsamling af repræsentanter, »d[ie] v[on] allen commercirenden Städten bestellet auf ihre eigne Kosten unterhalten werden«.

Meddelelsen om hans udnævnelse tilsendtes Sturz den 5. juni med en besked om, at han skulle konferere nærmere med grev Holstein. Måske som resultat heraf fik han den 6. juni en meddeputeret i den hidtidige kommitterede P.H. Classen, der havde tjent i Kommercekollegiet siden 1756. Samtidig blev det pålagt de to at afslutte kollegiets forretninger og udkaste planen til oprettelse af en kommercekonference efter de i resolutionen af 4. juni angivne retningslinier[62].

I en skrivelse af 17. juni[63] gav Sturz og Classen Finanskollegiet underretning om, hvilke sager der for tiden behandledes ved Kommercekollegiet. Det drejede sig om:

1. Brandsocieteterne i Norge, Danmark og hertugdømmerne med den dertil hørende revision. Disse sager, siges det, kunne ifølge deres karakter straks tillægges kamrene sammen med de personer, der hidtil havde behandlet dem og var kendt med dem.
2. Magazinsagerne, dvs. sagerne vedrørende det almindelige varemagasin, om hvilke det udtales, at de ikke kunne tilendebringes så snart.
3. Korrespondancen med de fremmede konsuler, hvormed må være ment den danske stats konsuler i det fremmede.
4. Fabriksagerne.
5. Forskellige andre forretninger vedkommende kommercevæsenet, skibsfarten og fiskerierne.

Inden de ville være i stand til at aflægge beretning om forretnin-

gernes afslutning eller deres eventuelle overførelse til Finanskollegiet, udbad de sig besked om, hvordan der skulle forholdes med de løbende sager, om de skulle henvise dem alle til Finanskollegiet, eller om de, for at disse forretninger ikke helt skulle gå i stå, indtil videre selv skulle ekspedere dem. De var klar over, at deres forestillinger skulle gå til Finanskollegiet og ikke direkte til kongen.

Hvad angik kommercekonferencen, som de forstod blot skulle være rådgivende, havde de konfereret med Holstein, og man var kommet til det resultat, at den skulle bestå af to deputerede fra København og én for hver af følgende lokaliteter: Altona, Flensborg, Ålborg, Århus, Akershus stift samt Bergens og Trondhjems ditto. Der kunne være tale om, at repræsentanter fra disse syv steder nedsatte sig i København eller om valg af herværende købmænd til at repræsentere de pågældende lokaliteters interesser. I begge tilfælde ville der være vanskeligheder, som gjorde, at man ikke kunne vente deputationen oprettet alt for hurtigt. Den henstilledes derfor, om det ikke ville være tilrådeligt som en midlertidig foranstaltning i mellemtiden at nedsætte en deputation eller kommission bestående af to købmænd og en eller to kgl. betjente. Den kunne da, alt efter forholdene, indhente beretninger fra kyndige handelsfolk i monarkiets købstæder og provinserne samt afgive sin betænkning til Finanskollegiet eller kongen. I øvrigt skulle den hverken have ekspedition eller eksekution, men lade begge dele besørge gennem grev Holsteins bureau i Finanskollegiet. Den skulle kunne gøre forestilling, når den fandt det nødvendigt, og meddele betænkning, når man affordrede den det.

Svaret kom i et kommissorium af 11. juli[64], hvorved Finanskollegiet meddelte Sturz og Classen, at kongen ved resolution af 8.s.m. havde ophævet det hidtidige »General-Comerz und Oeconomie-Collegium«, og at der i dets sted skulle indrettes en »commercekonference«. Imidlertid havde majestæten indtil dennes fuldstændige indretning fundet for godt at anordne en *»kommercedeputation«*, bestående foruden af de to adressater af to købmænd. Man nåede dog aldrig at få udnævnt mere end én, nemlig Niels Ryberg, hvilket skete ved kgl. resolution af 20. juli, der samtidig udpegede en sekretær til at tage sig af ekspeditionen[65].

Deputationen skulle, som det siges i kommissoriet, være et Finanskollegiet underordnet og kamrene sideordnet interimskollegium, der tjente begge instanser som en slags generalkonsulent. Foruden at afgive beretninger og betænkninger over, hvad der fra disse forelagdes det vedrørende fabrikvæsenet og handelen, kunne det også selv stille forslag i sådanne sager. Men det måtte ikke korrespondere med andre og heller ikke selv besørge offentlige udfærdigelser.

I konsekvens heraf bestemtes: At det hidtidige Kommercekollegiums korrespondance med konsulerne helt skulle overdrages Finanskollegiet. At af brandforsikringskontorerne det tyske fra nu af skulle høre under tyske kammer, det dansk-norske under danske og norske kammer i fællesskab. At alle købmænd, fabrikanter etc. fremtidig skulle henvende sig direkte til Finanskollegiet eller kamrene med deres forestillinger og ansøgninger m.v. Endvidere skulle kommercefonden, den særlige fond på 30.000 rd. årlig, der var bestemt til handelens og fabrikkernes fremme, men som delvis var blevet brugt til aflønning af Kommercekollegiets personale, nu indgå i den kgl. kasse og fremtidig kun anvendes efter kongens anvisning.

Kommercedeputationens opgave skulle herefter først og fremmest være at udarbejde en plan for kommercekonferencen[66]. Det var meningen, at denne skulle bestå af repræsentanter for en række provincial-konferencer, som skulle oprettes af købmændene i alle handelsstæder. Og at den, når den var bragt i stand, skulle overtage deputationens beføjelser.

Ved U.A. Holsteins afgang den 22. september 1771 fordeltes hans forretninger mellem de tre tilbageværende deputerede, af hvilke C.A. Struensee overtog kommerce- og manufaktursagerne[67]. I øvrigt synes hverken han eller nogen anden af de implicerede at have været synderlig tilfreds med den trufne ordning med hensyn til kommercesagernes behandling. I et brev netop til justitsråd Struensee[68] skriver H.P. Sturz: »Ich bin mit Ihnen überzeugt, werthester Freund, dass die Commerz Deputation, und auch die Commerce Conferenz, vergebliche Mühe macht und keine Nützen stifftet, wenn sie nicht ganz anders constituirt wird. Sie könte daher auch meinet wegen je eher, je lieber aufhören, und meine Collegen dencken darüber wie ich.« Efter Sturz's opfattelse må alle manufaktur- og fabriksager, alle told-

forandringer og alle forordninger vedr. fiskeri, skibsbyggeri, navigation, fragt og cabotage (d.e.: kystfart), instruktioner for og korrespondance med konsulerne, alle handelsprivilegier og alle handelsforanstaltninger i kolonierne undersøges, overvejes og afgøres i ét departement, ikke stykvis og efter provinsielle hensyn, men under hensyn til, hvad der er det bedste for hele staten og dens forhold til det fremmede. Han troede ikke, der fandtes en mand i hvert kammer, som var sagen voksen. Men selv om de fandtes, kunne der næppe håbes på énhed i forholdsregler og principper, da hvert kammer gik sin vej og talte for sit hjemland (»pro domo suo«).

Den 20. januar 1772, efter kuppet den 17., blev Sturz afskediget, og Kommercedeputationen bestod derefter kun af Classen og Ryberg, indtil Jørgen Erik Skeel, der den 31. januar igen var blevet indsat som deputeret i Finanskollegiet, den 12. marts fik besked om også at træde ind i den. Samtidig resolverede kongen, at kommerce- og fabriksagerne skulle tages fra Finanskollegiet for indtil videre at besørges af Kommercedeputationen, og denne fik ret til at indgå direkte til majestæten med sine forestillinger. I forbindelse hermed beordredes Finanskollegiet og de tre kamre til ufortøvet at aflevere alle kommerce- og fabrikvæsenet vedkommende akter til deputationen[69].

Forretningsgangen i Kommercedeputationen var nu for de egentlige kommerce- og fabriksager nogenlunde den samme som i Kommercekollegiets dage. Derimod var forretningsområdet mere begrænset. Som deputationen gør opmærksom på i en redegørelse af 15. august 1772 til nedennævnte kommission[70], var sagerne vedrørende brandforsikringsvæsenet forblevet ved kamrene. Ej heller havde den, »uagtet en heel deel ansøgninger ligge uafgjorte, kundet foretage sig noget i henseende til laugene, saasom det tydske kammer haver formeent, at de tydske laugssager tilforn henhørte til det tydske cancellie, og derfor ikke ... haver villet remittere dem til deputationen.« Desuden havde denne ikke »meleret sig med pestforanstaltninger« (dvs. karantænevæsenet), da disse allerede i Generalkommercekollegiets tid var remitteret til kancelliet. Og endelig havde landøkonomisagerne, indbefattet foranstaltningerne mod kvægsygen, »siden landvæsens collegii eller commissions oprettelse« ikke

mere vedkommet Kommercekollegiet og følgelig nu heller ikke deputationen.

Forinden var der, foranlediget af en kgl. kabinetsordre af 10. februar 1772, den 13. s.m. blevet nedsat en kommission til at overveje og afgive betænkning om de i civilstyrelsen skete forandringer[71]. Den bestod først af Otto Thott, J.O. Schack-Rathlou og J.E. Skeel, men suppleredes den 17. december, efter Skeels afgang i november med A.P. Bernstorff og J.G. Moltke[72]. Resultatet af overvejelserne her og i regeringen blev to kgl. reskripter af 14. januar 1773, det ene om Kommercedeputationens afskedigelse[73], det andet om indretningen af et økonomi- og kommercekollegium, hvorunder skulle henlægges »alle commerce, laug, fabrik og fiskerie sager, så og end viidere, efter bemelte commissions forslag, det heele brand assurance væsen«. For lavssagernes vedkommende dog med det vigtige forbehold, at det først af kancellierne og det nye kollegium skulle overlægges og forestilles, »hvad laug til hvert sted beqvemmeligst kand henlegges og bør henhøre«[74]. De nærmere bestemmelser herom blev først truffet ved forordningen af 20. oktober 1773. For karantænevæsenets og landøkonomisagernes vedkommende skete der derimod ingen ny forandring.

4. Kommercekollegiet 1773-97

Beslutningen om Kommercekollegiets genoprettelse iværksattes ved kgl. reskript af 14. januar 1773[75]. Der udnævntes fire deputerede, greverne A.P. Bernstorff og Joachim Godske Moltke, tidligere kommitterede Peder Hersleb Classen og professor John Erichsen, af hvilke Bernstorff tillige var deputeret i Rentekammeret og Finanskollegiet, Moltke i Generaltoldkammeret og Finanskollegiet og Erichsen i Generaltoldkammeret. Desuden ansattes tre kommitterede, kammerråderne Christian Martfelt og Andreas Holt samt chefen for Finanskollegiets ekspeditionskontor Joh. Carl Hellfried. Mellem disse tre fordeltes sekretariatsforretningerne vedkommende kommerce-, lavs-, fabrik- og fiskerisagerne således, at Martfelt skulle forestå *danske,* Holt *norske* og Hellfried *tyske* sekretariat. Desuden fik tyske sekretariat foreløbig igen tildelt sagerne vedrørende den uden-

landske handel og konsulatvæsenet. Derimod blev, som praksis viser, anliggender vedkommende fremmede, i Danmark og Norge etablerede fabriksfolk nu behandlet af respektive det danske og norske sekretariat, ikke som i perioden 1735-71 af det tyske. Desuden blev der udnævnt en fuldmægtig i hvert sekretariat.

Angående brandforsikringssagerne bestemtes, at korrespondancen og revisionen som hidtil skulle besørges af *et dansk-norsk og et tysk brandforsikringskontor.* Dog udskiltes fra sidstnævnte foreløbig et særligt *kontor for Oldenburg og Delmenhorst,* idet den tidligere sekretær for Kommercedeputationen Nis Hammelef med bibeholdelse af sin gage fik overdraget bestyrelsen af brandforsikringssagerne herfra og af kollegiets arkiv, indtil der kunne skaffes ham anden ansættelse. Dette skete, da han den 19. april udnævntes til amtsforvalter over Københavns amt[76], hvorefter de nævnte brandforsikringssager gik tilbage til det tyske kontor indtil grevskabernes afståelse ved mageskiftetraktaten af 1. juni 1773.

Udover det nævnte indeholdt reskriptet af 14. januar en bestemmelse om, at eftersom det endnu ikke var fastlagt, hvilke lavssager der skulle henhøre under Kommercekollegiet, skulle dette og de to kancellier sammen overlægge og gøre forestilling om den nærmere fordeling. Trods energiske bestræbelser fra Martfelts side[77] for at få samlet alt vedrørende nærings- og specielt lavsvæsenet under Kommercekollegiet blev resultatet, som kundgjordes ved to forordninger – en dansk og en tysk – af 20. oktober 1773, i det væsentlige en bibeholdelse af tilstanden før 1771, idet der dog fandt en nøjere præcisering sted.

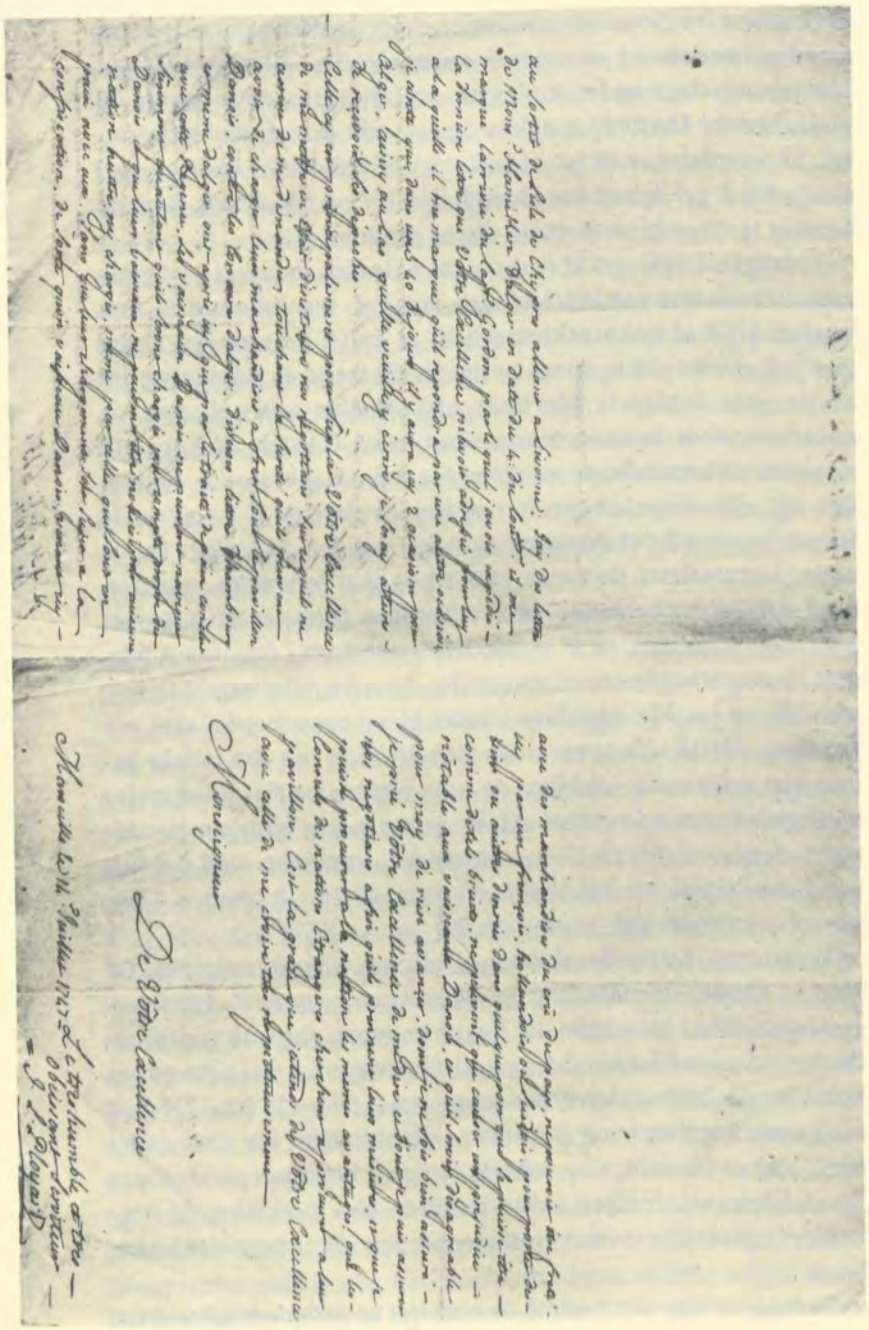
Det blev således bestemt under Kommercekollegiet at henlægge »alle fabricantere« – i den tyske forordning: »alle Manufacturisten« – såsom silke-, ulden-, bomulds- og strømpevævere samt overskærerne. Dertil sådanne håndværkere som f.eks. vævestolsmede, hegle- og kartemagere, hvis væsentligste håndtering bestod i at fremstille de nævnte fabrikanters redskaber, ligesom også farvere, der betjente fabrikkerne. Fremdeles fabrikker og større værker som sukkerraffinaderier, sæbesyderier og oliemøller samt sådanne større anlæg inden for de under kancellierne sorterende lav og håndværk, der ligesom hine solgte deres frembringelser en gros og derfor skulle have privilegium eller

koncession fra Kommercekollegiet. Videre skulle dettes ressort foruden handels- og assurancekompagnier, der ikke før 1771 var blevet underlagt andre kollegier, omfatte grosserere og de til disses handel knyttede mæglere og faktorer m.v. Endelig fastsattes, at anordninger, givet af kollegiet til handelens bedste, også skulle have gyldighed for almindelige lav og håndværk, hvis de fandtes tjenlige til at fremme disses produktion.

Tydeligvis inspireret af forholdene i Rentekammeret og Generaltoldkammeret var indretningen ved kgl. resolution af 6. september 1774 af tyske sekretariat til et *fælles kancelli* for kollegiet[78]. I resolutionen, som i øvrigt stadfæstede en kabinetsordre af 10. juni angående Martfelts afskedigelse som sekretær og ansættelse som kommercekonsulent samt Carsten Ankers udnævnelse til hans afløser som chef for danske sekretariat, hedder det: »Vi ville tillige, at herefter og indtil videre de til os giørende forestillinger udi eet comptoir skal forfærdiges, til hvilket fra de andre secretariater de sager, som til os skal forestilles, når derom i collegio er besluttet, med udførligen forfattet extract over hver sag, afleveres, så at commerce collegium i fremtiden ligesom kammerne haver et cancellie, hvorfra alle expeditioner, som tilforn fra 3de adskillige stæder bleve expederede, skal udfærdiges. Hertil udnævne vi for nærværende tiid det tydske secretariat.« Samtidig adskiltes de kommitteredes forretninger fra stillingerne som sekretærer. Mens denne sidste bestemmelse tilsyneladende fulgtes til 1797, ophævedes ordningen med det fælles kancelli ved en kgl. kabinetsordre af 16. december 1776, korroboreret ved kgl. resolution 20. januar 1777[79].

Tværtimod forøgede denne resolution sekretariaternes tal med et fjerde, *udenlandske og konsulatssekretariatet.* Dets forretningsområde blev, som det ligger i navnet, sagerne vedrørende den udenlandske handel og konsulatsvæsenet, der som nævnt hidtil havde hørt under tyske sekretariat, allerede fra 1773 dog med egne kopibøger og journaler. Kommitteret for disse sager blev August Hennings og sekretariatschef kommercesekretæren Frans Ehrhardt, hvilken sidste desuden blev beskikket til bogholder og revisor ved kommercefonden og magasinregnskaberne.

Endvidere blev der samme år oprettet et *ostindisk sekretariat.*

Det skete, efter at Asiatisk Kompagni på en generalforsamling den 23. april havde godkendt den i forvejen af kongen approberede plan om statens overtagelse af dets etablissementer og loger i Ostindien. Ved kabinetsordre af 13. maj, stadfæstet den 12. juni[80], blev det befalet kollegiet at indrette et eget kontor for sager vedrørende disse anlæg og handelen derpå. Ekspeditionen blev overdraget fuldmægtigen i tyske sekretariat Henr. Fr. Schlegel og til kommitteret udpegedes foreløbig den kommitterede for de tyske sager Hellfried. Åbenbart gik det dog for langsomt med iværksættelsen, thi den 28. august befales ved en ny kabinetsordre[81], »at de ostindiske sager, som hidtil har været justitsråd Helfriedt bestemte, og som intet er rørt ved, skal overdrages til secretaire Lawätz« – Chr. O. Lawaetz i tyske sekretariat – »der strax har med den yderste flid at påtage sig samme og herefter dette secretariat tillige at foreståe.« Trods det således bestående personalefællesskab med tyske sekretariat, der vedvarede perioden ud, virkede det ostindiske dog som et selvstændigt sekretariat med egne forestillings- og resolutionsprotokoller.

Nærmere regler for kollegiets beføjelser på dette særlige felt fastsattes ved et kgl. reskript udfærdiget gennem Danske Kancelli den 8. oktober 1777[82]. Heri bestemmes indledningsvis, at

Den ældst bevarede af de mange konsulatsindberetninger i kollegiets arkiv er denne fra konsul Ployard i Marseille, dateret d. 14. juli 1747 (nr. 361). Den vidner om de mange problemer, som var forbundet med at sikre handelsskibsfarten på Middelhavet mod sørøveri fra »barbareskstaterne« på Afrikakysten. Konsulerne i middelhavsområdet fik med varetagelsen af disse specielle skibsfartsinteresser en række opgaver, som gik langt ud over, hvad konsuler normalt skulle foretage sig for at sikre den oversøiske handels interesser. Ployard mente, at dansk søfart var svagt stillet i området. Han havde ikke hjælp i en traktat med Algier og havde i det hele taget ikke tilstrækkelige midler til at klare disse opgaver og bad sig bragt i samme stand dertil som de andre landes konsuler. Med Algier blev der sluttet en fredstraktat i 1748.

bestyrelsen af alle ostindiske sager, bortset fra missionen, der fortsat skulle sortere under Missionskollegiet, skulle være underlagt Kommercekollegiet. Dette skulle udfærdige alle anordninger vedkommende etablissementerne i Indien og Bengalen samt handelen derpå, alt angående civile og militære embedsmænds beskikkelse, indtægternes og udgifternes bestemmelse, militsens indretning, og hvad der ellers henhørte under administrationen. I alt dette fulgte reskriptet en kabinetsordre til Danske Kancelli af 14. maj 1777[83], hvori Guldberg havde skitseret det regulativ, han ønskede udformet af kancelliet og herfra meddelt Kommercekollegiet. Ideen var bl.a., at selv om retsforvaltningen nok som i andre stater skulle høre under kancelliet, så skulle dog Kommercekollegiet efter at have indhentet dettes betænkning i tilfælde, som angik rettergang, processer og andre justitssager såvel som retsbetjentenes udnævnelse, udstede de af de fælles overvejelser fulgte befalinger. Fandtes det af kancelliet nødvendigt at fremskaffe yderligere oplysninger fra guvernementet i Trankebar og de stedlige embedsmænd, skulle korrespondancen med disse afvikles gennem Kommercekollegiet. Endelig skulle ved retsbetjentenes beskikkelse kancelliets betænkning indhentes, men udnævnelsen ske gennem kollegiet. Altsammen med den motivering, at man ikke ville »foranledige misforståelse i så langt fraliggende lande og hindre handelen« som det store øjemed for kongens landsfaderlige hensigter.

Imidlertid fremkaldte dette indgreb i, hvad kancelliet betragtede som sit naturlige forretningsområde, og placeringen af dette centralstyrelsens ældste og fornemste led som en blot og bar høringsinstans en så kraftig indsigelse fra dets deputerede, at Guldberg, efter at sagen i statsrådet havde fået påtegningen: »udsettes noget«, den 23. september modificerede planen i en ny kabinetsordre[84]. Det endelige resultat blev derfor den ret omstændelige procedure, som fastlagdes i fortsættelsen af reskriptet af 8. oktober. Bl.a. befaledes, at de kgl. undersåtter i Ostindien alene måtte henvende sig til Kommercekollegiet, og at alle kgl. befalinger, foranstaltninger og ekspeditioner kun måtte gå gennem det. Såvel i anliggender vedkommende justitsvæsenet som også i politi-, kirke-, skole- og fattigsager, der også normalt sorterede under kancelliet, skulle de til Kommercekollegiet indkomne skrivelser med derhen hørende papirer oversendes til kancelliet. Dette skulle så indhente betænkning hos kollegiet, derpå afgive forestilling til kongen og efter at have modtaget den kgl. resolution returnere sagen til ekspedition og videre bekendtgørelse gennem kollegiet. Tilsvarende blev fremgangsmåden ved besættelsen af stillinger, som plejede at blive bortgivet af kancelliet, idet det tilkom dette at gøre forestilling, efter at Kommercekollegiet havde foreslået sine kandidater.

I 1782 føjedes et nyt sekretariat til, nemlig det såkaldte *søpaskontor*. Om oprettelsen siges i en skrivelse af 27. maj nævnte år[85], at det ved resolution af 22. samme måned havde »behaget hs. majestæt at foreene de latinske pas-sager, som ere henlagte til dette collegium, med de tyrkiske under et i denne henseende oprettet pas-secretariat«. Endvidere ses af skrivelsen, at kommercesekretær Michael Classen ansattes som passekretær. Tilsyneladende er resolutionen ikke bevaret. Det er imidlertid klart, at den umiddelbare baggrund for kontorets oprettelse var en kgl. kabinetsordre af 8. april[86], hvorved søpassenes fremtidige administrationsforhold fastlagdes. Det befaledes heri, at pasudstedelsen, der hidtil havde været fordelt på fire kollegier, af hensyn til at opnå en større forenkling til gavn for handelen og tillige for at muliggøre en bedre kontrol, fremtidig alene skulle deles mellem Generaltoldkammeret og Kommercekollegiet som de to kollegier, der havde med søhandelen at gøre. Som påbudt i ordren afgjordes spørgsmålet om den nærmere fordeling ved forhandling de to kollegier imellem, og udfaldet blev, at mens Generaltoldkammeret beholdt pasekspeditionen for den særlige fart på Vestindien, skulle Kommercekollegiet foruden som hidtil at besørge udfærdigelsen af de »tyrkiske« eller algierske søpas nu overtage udstedelsen af de latinske pas, der hidtil havde hørt under Danske og Tyske kancelli.

5. *Kommercekollegiet 1797-1816*

Baggrunden for Kommercekollegiets reorganisation i maj 1797 må søges i den omlægning af told- og handelspolitikken, som fandt sted med toldforordningen af 1. februar 1797[87]. Under det forberedende arbejde hertil i Den ekstraordinære Finanskom-

mission af 2. maj 1787 og Kommercekollegiets parallelt hermed løbende udarbejdelse af en omfattende betænkning om industriens tilstand[88] til brug for kommissionens arbejde stod det klart, at de mange importforbud, som for en væsentlig del skulle bortfalde, måtte erstattes dels af importtold og dels af industrifremmende foranstaltninger af forskellig art[89]. Som en følge heraf måtte kollegiets administrative opgaver ændre karakter, og den gamle kontorordning, hvor sagerne var regionalt fordelt, forekomme tilsvarende uegnet. Det danske, norske og tyske sekretariat erstattedes af et kontor, der administrerede råvareproduktionen, Produktions- og fiskerifagets sekretariat, et, der tog sig af de egentlige industrisager, Industri- og fabriksfagets sekretariat, samt et, der administrerede handelen, skibsfarten og konsulatstjenesten, Handels- og konsulatsfagets sekretariat. Dette sidste sagområde havde dog lige siden 1777 henhørt under et særligt kontor.

Denne fordeling af sagerne må ses i lyset af de principielle overvejelser, man gjorde sig i kommission og kollegium med hensyn til, hvad man forstod ved industri. I afsnit IV af Finanskommissionens store forestilling af 19. maj 1796[90] ses »Statens Industrie« at være opdelt i tre hovedgrene:

»A: Jord- og Bierg-Bruget der fremvirker Producter af Jorden og af Biergene, med hvilke ogsaa Fiskerierne staae i Lighed, for saavidt, at deres Gienstand er Tilveiebringelsen af en raae Product fra Havet.

B. Fabrik og Manufactur-Fliden, som omformer og forædler de raae Vare, der enten i Landet kunne haves eller uden for erholdes; hvortil ogsaa regnes Handværks Fliden og Huus Fliden.

C. Handelen og Søefarten som omsætte Landets Raae og forarbeide Vare i Landet selv, eller ombytte dem med fremmede Vare, som Landet behøver til nye Bearbeidning og Forbrug; eller og omsætte fremmede Landes Vare med andre fremmede Landes«.

Det var netop denne – fysiokratisk inspirerede – opdeling af industrisagerne, der blev lagt til grund ved deres fordeling i den nye kontorordning.

Den virksomme kraft bag reformen var Ernst Schimmelmann

selv, der både var formand for kommissionen og førstedeputeret i kollegiet. Formentlig efter forudgående drøftelse med kronprinsen har han fået mundtlig befaling til at fremkomme med de nærmere forslag i forestillingsform[91]. Og han alene er det, der har signeret de to forestillinger af 5. maj 1797, hvorved kollegiereformen blev forelagt til kgl. resolution[92].

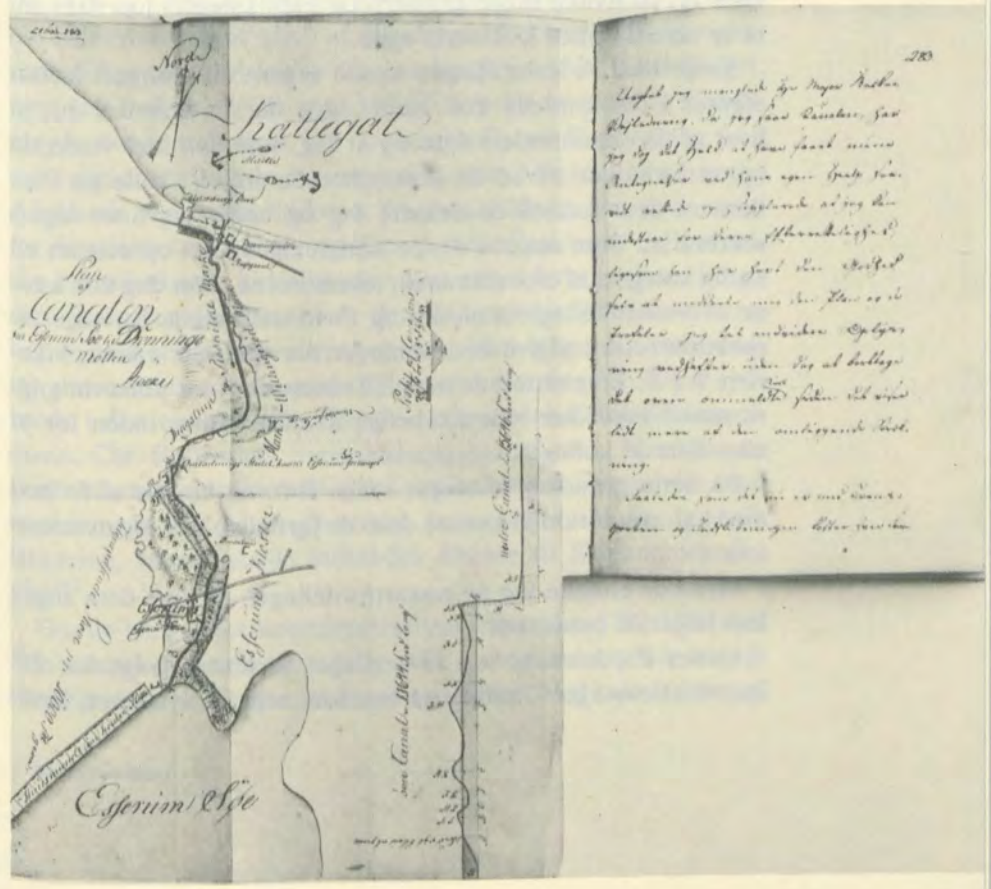
I den første forestilling, ltr. A, som fik kgl. resolution den 10. maj, redegøres der for »de Grundsætninger efter hvilke en forandret Indretning« af kollegiet »ansees for nyttig og fornøden«, uden at argumentationen dog drives særlig vidt. Det hedder blot, at den hidtidige topografiske sagopdeling forudsatte en ekspertise i alle økonomiens »fag«, som embedsmændene umuligt kunne besidde. Den bedste udnyttelse af den enkeltes evner og viden kunne opnås, hvis han anvendte dem på et særligt sagområde. Ved inddelingen i »fag« sondredes der mellem »økonomien« og »handelen«, og inden for økonomien igen mellem »produktionen« og »forædlingen«. Produktionen var dels fiskeriet dels »Culturen eller Frembringelsen af de for Fabrikerne nødvendige raae Materialer«, og forædlingen var »enhver de raae Producters Forarbeidning«. Produktionen, forædlingen og handelen skulle hver udgøre et fag. Dog skulle to med handelen beslægtede sagområder administreres for sig. For det første måtte på grund af sin særlige karakter handelen på Ostindien og administrationen af de derværende kolonier udgøre et særligt fag. For det andet skulle ekspeditionen af de latinske og algierske søpas foreløbig besørges af de samme embedsmænd som hidtil, en ordning man anså for den bedste, så længe krigen og den dermed forbundne meget omfattende pasekspedition vedvarede. I praksis kom dette til at betyde, at Chr. Pram, som fra 1786 til 1797 havde været sekretær i det særlige Søpaskontor, ved sin udnævnelse til kommitteret i Produktionsfagets sekretariat fik søpassagerne med sig dertil. Ved kgl. resolution af 8. april 1810 henlagdes de til Handelsfaget[93]. Det fremgår endvidere af ltr. A-forestillingen, at man tænkte sig de under Kommercekollegiet henhørende brandforsikringssager samlet i et fag. Dette har åbenbart ikke været muligt, og man opretholdt de kontorer, ved hvilke henholdsvis de danske og tyske brandforsikringssager administreredes[94]. Ved reskriptet af 9. februar 1816, hvorved

*Nordmanden Christen Pram (1756-1821) (*øverst*) er først og fremmest kendt som forfatter. Han var centralt placeret i samtidens litterære liv, og hans skønlitterære forfatterskab omfatter en lang række skrifter inden for de da foretrukne genrer. Især gjorde han sig fortjent som redaktør i årene 1785-93 af månedsskriftet Minerva, som i hans tid blev det vigtigste almenkulturelle tidsskrift i Danmark og Norge. Selv bidrog han med en lang række samfundsbeskrivende artikler, som nøje hører sammen med den økonomisk-statistiske del af hans forfatterskab. Tilskyndelse og stof til disse skrifter fik han bl.a. fra sit embedsvirke i Kommercekollegiet, hvor han blev fuldmægtig i 1781, kommitteret i 1797 og deputeret 1812-16. Stik efter portræt af Thorvaldsen. Foto: Kgl. Bibl.*

*I Kommercekollegiets arkiv er bevaret to omfattende økonomisk-statistiske indberetninger fra Pram (nr. 1320-29). Den længste er den 9 bind store indberetning fra hans embedsrejser i Norge i årene 1804-06. Den anden er en indberetning om en rejse, han foretog i Nordsjælland i juli og august 1806. Begge er de rigt illustreret med kort og tegninger. Fra den nordsjællandske beretning gengives her (*nederst*) et kort over den i årene 1802-05 gravede Esrum kanal fra Esrum sø til Dronningmølle ved Kattegatkysten. Kanalen blev gravet for at kunne betjene tømmertransporten fra skovene omkring søen til et ladested ved kysten.*

C. Pram.

Kommercekollegiet og Generaltoldkammeret forenedes, overførtes de danske brandforsikringssager til de under Danske Kancelli samtidig oprettede brandforsikringskontorer, og de tyske til det under det Slesvigholstenske Kancelli oprettede[95].

Endnu et kontor oprettedes i 1811. Den 1. okt. dette år[96] overgik bestyrelsen af Det militære uldmanufaktur fra Generalkommissariatskollegiet til Kommercekollegiet, og den 13. oktober s.å.[97] oprettedes under kollegiet et særligt sekretariat til administration af uldmanufakturet, værkerne i Usserød og på Brønsholmsdal, de på Kongsberg i Norge oprettede militære fabrikker og overhovedet al fabrikation af klæde for kongelig regning til Land- og Søetatens forsyning. Sekretariatet ophævedes ved kgl. resolution af 12. marts 1816[98], da kontorets sager var tilbagelagt under Generalkommissariatskollegiet. Sekretariatets arkiv indeholder en del fra Industri- og Fabriksfaget afgivne sager fra tiden 1809-11; således forestillinger og kgl. resolutioner fra 1811, koncepter fra 1810-11 samt journalsager fra 1809-11, på hvilke sidste Industri- og Fabriksfagets journalnumre er erstattet med kontorets egne.

Ifølge litra A-forestillingen skulle sagerne naturligvis fortsat afgøres i det samlede kollegium. Men det forventedes nu, at hver af de deputerede valgte sig et fag, som han især viede sin opmærksomhed. Hvad de kommitterede angik, skulle en eller flere af dem forestå de enkelte fag og under sig have fagets sekretariat. Som noget i denne sammenhæng nyt oprettedes en særlig kategori af embedsmænd, assessorerne, som dog kun kunne overvære kollegiets møder og fortrinsvis skulle foretage inspektionsrejser, afgive betænkninger om specielle emner, vikariere for de kommitterede m.v. Til assessorer blev udnævnt yngre mænd med især videnskabelige kvalifikationer inden for et eller flere af kollegiets sagområder.

På dette grundlag foretoges i litr. B-forestillingen af 5. maj med kgl. resolution af samme dato de fornødne gen- og nyansættelser.

Hvad de enkelte fag og ressortfordelingen mellem dem angår kan følgende bemærkes.

Under Produktions- og Fiskerifaget sorterede langt fra alle »produktionssager«. Så vigtige områder som forstvæsenet, landvæsenet og det norske bjergværksvæsen administreredes af Rentekammeret, og af større saggrupper sorterede egentlig kun fiskerisagerne og handelsplantesagerne (hør, hamp, humle m.v.) under Kommercekollegiet. Blandt de øvrige og mindre produktioner kan anføres bornholmsk stenkul, sandsten, kalk, kridt, valkejord m.v., og yderligere sådanne, som kan siges at ligge på grænsen af »produktion« og »industri«, eksempelvis fabrikationen af varer som planteolie, eddike, brændevin, frugtvin, cikoriekaffe, kartoffelmel m.v. foruden virksomheder som salpetersyderier, kalkbrænderier, trankogerier, sildesalterier m.m.

Industri- og Fabriksfagets ressort forekommer mere regulært. Det omfattede de egentlige industrisager: bevillingstildelinger, administration af præmier og lån m.m.

Vigtigst blandt Handels- og Konsulatsfagets sager var skibsfarten og den hermed nøje forbundne konsulatstjeneste. To store sagområder administreredes af selvstændigt arkivdannende »ekspeditioner« under fagets sekretariat, nemlig søpasvæsenet fra 1810 og administrationen af forordningen af 24. februar 1796 om en ekstraordinær afgift af skibsfragter[99]. I begyndelsen sorterede tillige de barbariske konsulatssager under handelsfaget, men ved reskript af 30. maj 1800[100] overførtes »alle de Forretninger, der foranlediges ved de danske Staters Forbindelse med og Relationer til de barbariske africanske Magter« til en særlig Afrikansk Konsulatsdirektion fra henholdsvis Departementet for de udenlandske Sager og Kommercekollegiet. At de barbariske konsulatssager hidtil havde været ekspederet gennem begge disse kollegier skyldtes, at de danske konsuler ikke alene varetog de sædvanlige konsulære opgaver, men tillige var akkrediteret statsoverhovederne med diplomatisk karakter[101]. Til at indtræde i den nyoprettede direktion udpegedes Ernst Schimmelmann, Chr. Bernstorff, Steen Bille og E.R. Grove. Direktionen skulle tiltræde sine forretninger i juni måned. I forbindelse med nyordningen blev det dog bestemt, at rapporter, som alene angik handelen, fortsat skulle indsendes direkte til Kommercekollegiet[102].

Om de barbariske konsulatsarkivalier fra tiden 1797-1800 skal det bemærkes, at de oprindelig ikke indtog en særplads blandt sekretariatets arkivalier, men at de sikkert ved oprettelsen af

Den afrikanske Konsulatsdirektion er udtaget og afleveret til denne[103]. Således må man nok forstå det forhold, at forestillingerne og en del af de almindelige ekspeditioner oprindelig indgik i sekretariatets almindelige nummerrækker, men senere hen er blevet romertalsnummererede i overensstemmelse med særlige registre. Ved direktionens ophævelse den 1. april 1837 er sagerne overdraget Departementet for de udenrigske Sager, af hvis efterfølger, Udenrigsministeriet, de afleveredes i årene 1906ff[104].

Under krigen med England blev i 1807 forbindelsen over Storebælt afbrudt. Kongen residerede på Koldinghus og i skrivelse af 11. august 1807 kommunikerede Danske Kancelli Kommercekollegiet en kgl. resolution af 10. august[105], hvori det bestemtes »at en Deputeret fra hvert Collegium med de fornødne Secretairer uopholdelig skulle begive sig til Colding hvor allerhøyst samme har besluttet indtil videre at residere, paa det at Collegial Forretningerne, saavidt mueligt kunne gaae deres sædvanlige Gang«. Som i de øvrige kollegieafdelinger i Kolding indrettedes også i kommercekollegieafdelingen journaler og kopibøger for de forskellige fag svarende til de i kollegiet i København førte[106]. Ifølge den kgl. resolution af 10. august udgik der den 22. august fra kommercekollegieafdelingen skrivelser til samtlige øvrigheder i Danmark, Sjællands stift undtagen, til amtmændene i hertugdømmerne samt til statholderen og det kgl. Overpræsidium i Altona[107], hvori man udbad sig »at vedkommende Magistrater og andre Øvrigheder maatte underrettes om, at de hertil haver at indsende alle til dette Collegium afgaaende Expeditioner«. I skrivelse af 19. august[108] havde Sehested givet kollegiet i København instrukser med hensyn til, hvorledes de enkelte sagområder skulle fordeles og behandles.

I september samme år flyttedes kongens residens til Rendsborg, hvorfra sagerne ekspederedes fra den 15. september[109]. Christian VII døde i Rendsborg den 13. marts 1808 og umiddelbart efter brød man op. I skrivelse af 20. marts kommunikerede Det kgl. Gehejmestatsråd en kgl. resolution[110], ifølge hvilken samtlige kollegier og departementsafdelinger kunne bryde op og begive sig til København, når de fremmede troppers gennemmarch var til ende. Dette bekræftedes i en skrivelse af 9. april[111],

hvori Gehejmestatsrådet kommunikerede en ny kgl. resolution af omtrent samme indhold.

6. Myndigheder og virksomheder under Kommercekollegiet (1777-1838)

Mere eller mindre underordnet Kommercekollegiet virkede der en række industri- og handelsforetagender, som var producerende, administrerende eller begge dele. Blandt dem var Generalmagasinet af 1737, fra hvilket arkivalier er endt blandt Kommercekollegiets diverse-sager og således medtaget i denne registratur (jf. nr. 386ff og 884ff). Magasinet blev i 1777 underlagt Generalmagasindirektionen (1777-82), hvis arkiv er holdt for sig og anbragt i denne særlige gruppe af arkiver fra myndigheder og virksomheder under Kommercekollegiet. Arkiver fra disse er ikke medtaget i denne registratur, men findes fortegnet i: Rigsarkivet og hjælpemidlerne til dets benyttelse I,1, 1983, s. 462-67.

De øvrige virksomheder og myndigheder i gruppen er: Kommissionen af 30. juni 1781 vedr. adskillige gamle og nye fordringers realisation og berigtigelse ved Generalmagasinet, Fabrikdirektionen 1782-1817, Kommissionen til at kontrollere de fabrikanterne pålagte forpligtelsers opfyldelse 1788-1803, Klædemanufakturet på Blaagaard og Det kgl. Klædeoplag 1782-1838, Det kgl. privilegerede Bomuldsmanufaktur 1782-96, Den kgl. danske Manufakturhandel 1788-1817(18), Interessentskabet til realisation af kolonialvarer i Hertugdømmerne 1811-24.

Noter:

1. Se om dette besøg Kirkehist. Saml. 5.r., bd.3, s. 789, noten.
2. Se H.L. Møller: Kong Kristian den Sjette og greve Kristian Ernst af Stolberg-Wernigerode, Kbh. 1889, s. 55 og 101f. I forbindelse med den anførte tanke skal henvises til et udateret notat fra kongens hånd (Kongehusets arkiv. Chr. VI. Egenhændige optegnelser), hvori det hedder: »eine Cammer muss in jeder provintz etablirt werden, welche im Anfang zwahr nicht viel nützen wird schaffen, car les affaires font des hommes, aber mit der Zeit und hieraus können subjecta für die Copenhagische Cammer genommen werden. Der König von Preussen hat es so«. Foruden at pege hen på forbilledet, de preussiske provincialkamre, peger udtalelsen rimeligvis også frem mod forsøget på i 1736 at få oprettet lokale økonomi- og kommercekollegier i de enkelte amter og købstæder.
3. Relation 25. dec. 1735 (Deutsches Zentralarchiv. Rep. 81. I. 26, fol. 135, Danica-film 301, spole 26).
4. S. 8.
5. Rapport 10. dec. 1735 (Public Record Office. State Papers 75/68, fol. 171). Se i øvrigt om Danneskiold og Thott. Industriens Historie i Danmark II, Kbh. 1943, s. 65ff og 68ff. Om Thott se: Kristof Glamann: Otto Thotts uforgribelige Tanker om Kommerciens Tilstand og Opkomst, 1966.
6. Kongehusets arkiv. Christian VI. Breve til Fr. Danneskiold-Samsøe fra kongen.
7. Industriens Historie i Danmark II, 1943, s. 67 og indlæg t. sjæll. reg. 28. maj 1735, nr. 134.
8. Rtk.s danske ekspeditionsprot., nr. 17, 1732-36, s. 414ff., norske ditto nr. 4, 1734-36, s. 442ff. og 458. Smlgn. også Rtk.s danske relations- og resolutionsprot. 1735, forest. 16. juni, nr. 89.
9. Kongehusets arkiv. Christian VI. Kongens egenhændige breve til oversekretær Schulin.
10. Danske kancelli. Indlæg til sjæll. missiver 5. dec. 1735 nr. 579-81. Om Kommercekollegiet i det hele taget se: Frank Jørgensen og Morten Westrup, Dansk centraladministration i tiden indtil 1848, 1982.
11. Titleys ovenanførte rapport af 10. dec. 1735, hvor det hedder: »but Mr. Tot who was a Commissioner of the Treasury is obliged to quit that Post, it being that the Revenues« etc.
12. Såvel de tyske »minuten« som de danske oversættelser findes i indlæg til sjæll. missiver 5. dec. 1735, nr. 579-81. I oversættelsen af fællesreskriptet er de mange fremmedord, som er overtaget direkte fra den tyske koncept, i næsten alle tilfælde overstreget og erstattet med danske udtryk. Hånden, som har foretaget denne udrensning, er den nye oversekretær i Danske Kancelli, Joh. Ludv. Holsteins.
13. Påtruffet i kollegiets skrivelser 25. okt. 1736 og 31. juli 1739 (Rtk. 2214.39).
14. Bilag t. sjæll. toldkontors journal E (1776) nr. 106.
15. Indlæg t. sjæll. miss. 1736, nr. 7 og 104-05. Jf. i øvrigt tyske sekretariats forestillinger 1738 nr. 83 og 84, hvor der opereres med lokale »Landes-Oeconomie« kollegier med landmænd som medlemmer.
16. Her citeres efter den danske tekst i indlæg til sjæll. miss. 1735, nr. 581.
17. Depeche fra W. Titley 17. dec. 1735 (PRO. St. P. 75/68, fol. 179).
18. Sjæll. miss. 1735, nr. 586.
19. Relation fra den holl. gesandt G. Coymann 10. dec. 1735 (Danica film fra de holl.arkiver, spole 30) og fra Titley (PRO. St. P. 75/69, fol. 62 o. fl. st.). Jf. i øvrigt en udtalelse af J.H.E. Bernstorff 1768 (Aage Friis: Bernstorffske Papirer I, s. 503).
20. Kongehusets arkiv. Christian VI. Breve til Fr. Danneskiold-Samsøe fra kongen.
21. Kommercekoll.'s dansk-norske sekr. Kgl. ordrer, missiver og reskripter 1735-70, s. 1ff.
22. Se relationerne over stifternes tilstand 1735-36, Viborg stift nr. 5, Århus stift nr. 12 og projektprotokol litr. A, s. 389. Jf. i øvrigt Hübertz: Aktstykker vedk. Staden og Stiftet Aarhus, bd. III, s. 237.
23. Se Kommercekoll. tyske sekretariats forestillinger nr. 83, 84, 91 og 93 (alle i 1738) samt 1293 (1753).
24. Indlæg. t. sjæll. reg. 30. dec. 1735, nr. 357.
25. Indlæg til sjæll. missiver 7. jan. 1736, nr. 6 og 7.
26. Jf. Industriens Historie II, 1943, 1730-1820, s. 66ff.
27. Indlæg t. sjæll.miss. 7. jan. 1736, nr. 7.
28. Indl. t. sjæll.miss. 7. jan. 1736, nr. 6.
29. Ind.t. sjæll.miss. 24. feb. 1736, nr. 104-05.
30. Relationer fra Titley 10. dec. 1735 og 31. jan. 1736 (PRO. St. P. 75/68, fol. 171 og 75/69, fol. 38), fra G. Coymann 10. dec. 1735 (Danicafilm fra holl.arkiver, spole 30) og fra den preuss. gesandt (Danicafilm 301, spole 26).
31. Orig. i pk.: Kommercekoll. Kgl. orig. reskripter, resolutioner samt forordninger 1736-70.
32. Kgl. ordre 23. mar. 1736 (indtægtsbilag til partikulærkammerregnskabet 1736, nr. 30) og kgl. reskr. 16. apr. s. år til de deputerede for finanserne (Rtk. 222.90). Regnskab og regnskabsbilag 1736-37 findes ved chatolkassen (Reg. 105, s. 12).
33. Sjæll. miss. 22. juni 1753, nr. 303, Jf. Hof- og Statskalenderen, hvor sondringen først ophører 1759, men hvor der 1740-58 kun optræder én kommitteret under Kommercedepartementet, nemlig Fr. Holmsted, mod tre til fem under økonomidept.
34. 13. okt. 1770 i Rkt. 12.5, nr. 19.
35. Af koncepten i indlæg til sjæll. miss. 23. feb. 1753, nr. 70, fremgår, at Thott

oprindeligt var tiltænkt alle økonomisager i de to kongeriger. Inden den endelige udfærdigelse må det være besluttet at lade grev Levetzau overtage økonomisagerne for Nørrejylland.

36. Kommercedeputationens kopibog 1772-73, s. 91ff., skrivelse af 15. aug. 1772.
37. Beretning i henh. til kgl. kabinetsordre af 20. okt. 1770 (Generaltoldkammerets dansk-norske ekspeditionsprot. nr. 2, 1770-73, s. 43ff.). Jf. Generaltoldkammerets relationer og resolutioner ang. Danmark og Norge 1768, nr. 21.
38. Anførte oversigt fra 1772.
39. Kommercedeputationens kopibog 1772-73, s. 91ff., dep.'s skrivelse af 15. aug. 1772.
40. Kkl. dansk-norske sekretariats forestilling nr. 1261.
41. Opført første gang i Hof- og Statskalenderen 1762.
42. Dansk-norske sekretariat. Forestilling 12. maj 1767 nr. 1428.
43. Tyske sekretariat, forestilling nr. 2248.
44. Tyske sekr., forestill. nr. 3187.
45. Trykt i Aage Friis: Bernstorffske Papirer II, s. 596ff., jf. sammes Bernstorfferne og Danmark II, s. 266ff.
46. Indlæg til sjæll. miss. 6. og 7. mar. 1767 nr. 153 og 154.
47. Se Kommercekollegiets kopibøger.
48. Kabinetsstyrelsen i Danmark 1768-72, ved Holger Hansen, I, s. 18ff. og 21.
49. Kabinetsstyrelsen i Danmark I, s. 20.
50. Indlæg til sjæll. miss. 12. feb. 1768, nr. 115-16.
51. Kommercekollegiets dansk-norske sekretariats forestillingsprotokol 1768-70, nr. 1457. Forordningen er ikke, som det anføres i Kabinetsstyrelsen i Danmark, s. 20, udfærdiget gennem Danske Kancelli, men gennem Kommercekollegiet (se dansk-norske sekretariat. »Forordninger B«, s. 410ff.).
52. Generaltoldkammerets relationer og resolutioner ang. Danmark og Norge 1768, nr. 79c.
53. Smst. nr. 21 og 22.
54. Se kvitteringer i Kommercekollegiets dansk-norske sekretariats forestillinger 1768 nr. 1522.
55. Generaltoldkammerets relationer og resolutioner ang. Danmark og Norge 1768, bilag ved nr. 179.
56. Kabinetsstyrelsen i Danmark II, s. 55f.
57. Kabinetsstyrelsen i Danmark II, s. 144.
58. Smst. II, s. 145.
59. Gaspari: Urkunden und Materialien zur nähern Kenntniss der Geschichte u. Staatsverwaltung nordischer Reiche I, s. 266, og Jens Kragh Høst: Johann Friedrich Struensee og hans Ministerium III, s. 31. Jf. Finanskollegiets arkivprotokol 1771 maj-dec., arkivnr. 1 med vedtegning.
60. Finanskollegiets forestilling 1771.
61. Finanskoll. Kgl. resolutioner vedtegnede på extracter af Finanskollegiets (og kamrenes) forestillinger 5. juni-30. dec. 1771, s. 9.
62. Bilag til Kommercedeputationens journal A 1771-72, nr. 1 og 2.

63. Indlæg i bilag til samme journal, nr. 3.
64. Bilag t. Kommercedeputationens journal A, nr. 3. Koncepten, som er dateret 10. juli og betegner sig selv som »commissorium«, findes i Finanskollegiet, pakken: breve udfærdiget gennem Finanskollegiets sekretariat 1771, nr. 12.
65. Finanskoll. Kgl. resolutioner, vedtegnede på extracter af Finanskoll.'s forestillinger I, 1771, s. 109.
66. Indlagt i bilag til Kommercedeputationens journal A, 1771-72, nr. 3 findes en udateret, af Classen, Sturz og Ryberg underskreven »Plan zur Errichtung von Correspondenz Societäten in den Handels-Städten der Königl. Staaten und einer allgemeinen Commerce Conferenz in Copenhagen«. Ifølge en omlagt koncept til skrivelse af 19. aug. skal den være indsendt til Finanskollegiet. Angående en tidligere fremsat plan om oprettelse af kommercekollegier i provinsen i stedet for de hensygnede se orig. forestilling (uden kgl. resolution) fra Generalkommercekollegiet mar. 1771 i Rtk. 12.5, læg nr. 26, hvor der henvises til en kgl. befaling af 25. jan. s. år.
67. Kabinetsstyrelsen II, s. 234.
68. Rtk. 12.5. Organisation og forretningsområde, læg 29. Brevet er uden datering, men givetvis skrevet før 17. jan. 1772. Jf. hermed, hvad der siges i Kommercedeputationens skrivelse til kommissionen for kollegiernes indretning 15. aug. 1772 paragraf 6 (Kommercedeputationens danske og norske kopibog 1772-73, s. 91ff.).
69. Finanskoll. Kgl. resol. vedtegnede på extracter af Finanskollegiets forestillinger II, 1772, s. 261f. Jf. Kommercedeputationens danske journal litr. A 1772-73 nr. 2, 45, 61 og 104 samt tyske journal 1772-73, nr. 37, til dels med bilag.
70. Kommercedeputationens danske og norske kopibog 1772-73, s. 91ff.
71. Indlæg til Danske Kancellis missive 13. feb. 1772, nr. 78.
72. Schumachers koncepter til kgl. kabinetsordrer 1772-73 (Chr. VII.s kabinetsarkiv).
73. D.Kanc. 1. dept.s missiver 1771-73, s. 776, nr. 29.
74. Smst., s. 773, nr. 26.
75. D.Kanc. 1. dept.s missiver 1771-73, fol. 773, nr. 26.
76. Rtk.'s danske relations- og resolutionsprotokol 1773, nr. 67.
77. Se hans store betænkning i indlæg til sjæll. registre 20. okt. 1773, nr. 414.
78. Danske sekretariats forestilling og resolution 1774, nr. XXIII.
79. Danske sekretariats forestilling og resolution 1777, nr. 2.
80. Kgl. resolution på forestilling gennem danske sekretariat 1777, nr. 35.
81. Ostindiske sekretariats forestilling 1777, nr. VI.
82. Fogtmans Rescripter 1777-84, s. 78ff.
83. Indlæg til sjæll. missive 8. okt. 1777, nr. 613.
84. Ang. denne og kancelliets forestilling af 28. maj m. kgl. resol. af 29. maj se indlæg til sjæll. miss. 1777, nr. 613.
85. Søpaskontorets kopibog 1782, nr. 1.
86. Original ved Generaltoldkammerets vestindiske forestilling 1782, nr. 12b.
87. Vedr. omdannelsen: Axel Linvald, Kronprins Frederik og hans Regering

1797-1807, I, 1923, s. 273ff. og Morten Westrup, Kommercekollegiet 1797, Arkiv, 3. bd., nr. 2, 1970, s. 186-202.

88. »Commerce Collegii Bemærkninger ved en forehavende muelige Forandring i det nuværende Fabriksystem 1794«, Kommercekoll. 1773-97, Diverse, 889.
89. Westrup, anf.arb., s. 189ff.
90. Finanskommissionens arkiv, pk. »Kgl. Reskripter og Resolutioner, 2/5 1787-9/2 1816«.
91. Linvald, anf.arb., s. 451.
92. Alle forestillinger med kgl. resolutioner og instruktioner m.v. vedrørende kollegiets reorganisation findes i Produktionsfagets forestillingsprotokol for 1797.
93. Handels- og konsulatsfagets forestillinger 1810, nr. 11.
94. Den civile danske Centraladministrations Embedsetat 1660-1848, 1889, s. 353.
95. Meddelelser fra Rente Kammerarchivet, 1878, s. 16ff. Jf. også Vejledende Arkivregistraturer I, s. 135ff. og Vejledende Arkivregistraturer VII, s. 91ff.
96. Forestilling af 12. sept. med kgl. resolution af 18. sept., Generalkommissariatskollegiet, Kontoret for de militære fabrikker 1811-15(25), Forestillinger og kgl. resolutioner 1811-15.
97. Forestilling af 8. okt. med kgl. resolution af 13. okt., smst. Jf. i øvrigt administrationshistorisk redegørelse og registratur på sedler under Generalkommissariatskollegiet.
98. Generaltoldkammer- og Kommercekollegiet, 1816-48, resolutioner og reskripter 1808-39, nr. 33.
99. Vedr. søpasvæsenet, se Erik Gøbel, De algierske søpasprotokoller, Arkiv IX, 2, 1983, og nedenf. s. 72 og 118. For fragtafgiftsadministrationen er der redegjort i registraturen, s. 150.
100. Meddelelser fra Rentekammerarchivet, 1877, s. 67-68. Og Carl S. Christiansen, Forslag til Ordning, Primula, nr. 7, s. 9-10.
101. Emil Marquard, Danske Gesandter og Gesandtskabspersonale indtil 1914, 1952, s. 440.
102. Brev af 5. juli 1800 til konsul Bille i Algier, Den afrikanske Konsulatsdirektion, kopibog, 1800, nr. 4.
103. Jf. eksempelvis »Afleveret« i Handels- og Konsulatsfagets forestillingsprotokol, 1794-1800, registreret, litra M.
104. Jf. Carl S. Christiansens seddelregistratur, Udenrigsministeriets aflevering 1906ff. og 1915, Handels- og Konsulatssager 1747-1907.
105. Produktionsfaget, 1807-08 interimsjournal for kommercekollegieafdelingen i Kolding og Rendsborg, nr. 1. Morten Westrup, Centraladministrationens forlæggelse 1807-08, Arkiv VI, 1977.
106. Jfr. Vejledende Arkivregistraturer I, 1886, s. 147.
107. Handelsfaget, interimskopibog for kommercekollegieafdelingen i Kolding og Rendsborg, nr. 13.
108. Smst. nr. 4.

109. Smst. nr. 41.
110. Produktionsfagets interimsjournal, nr. 98.
111. Smst. nr. 111.

REGISTRATUR

KOMMERCEKOLLEGIET 1735-71
Dansk-norske sekretariat

Kgl. resolutioner og ekspeditioner

1-13. 1736-70 Forestillinger og kgl. resolutioner nr. 1-1552 ..... 13 bd.

Indeholder kollegiets originale, på dansk affattede forestillinger med derpå afgivne kgl. resolutioner samt en del beretninger, hvorpå der ikke er falden resolution. Blandt disse sidste især indberetninger om fødtes og dødes antal og om de med Hamburgposten af private udsendte penge. Forestillinger og beretninger er samlet og indbundet i kronologisk rækkefølge. Bindene er uden registre, men der er i nyere tid udarbejdet et fælles register, som er opstillet på læsesalen (jf. nedenfor nr. 14).

Nemlig:

1. 1736 9/3-1738 13/2, nr. 1-100

Følgende forestillinger mangler: Nr. 43, som ifølge notat af 7/9 1739 på den tomme plads »er leveret secret. Jessen, som formodentlig har leveret justitzraad Schnel den, fra hvis stervboe den ey har været at bekomme«, samt nr. 85 og 93, begge »ang. landgodset« og begge »leveret hr. Geheimeraad Schulin« (jf. arkivfortegnelse over Gaunø godsarkiv II, nr. 311).

2. 1738 20/2-1740 16/2, nr. 101-200

Af forestillingerne »angående stifternes tilstand« nr. 107 (Fyns stift), 120-22 (Viborg, Lolland-Falster og Århus stifter), 126 (Trondhjem), 131 (Christiansand), 140-41 (Ålborg og Ribe) samt 153 (Christiania stift), der ifølge notater skal være »under ét indbundne« eller »findes ved stifternes forestillinger«, ses kun nr. 141 (Ribe stift) bevaret, nu i pakken: Forestillinger med og uden kgl. resolution 1739-40, 1759 (nedenfor nr. 15). Endvidere mangler nr. 151, »den store forestilling om de her i Kiøbenhavn værende lauge, deres mangfoldige indkomne ansøgninger«, dat. 20/2 1739.

3. 1740 30/1-1741 9/5, nr. 201-300
4. 1741 15/4-1742 29/9, nr. 301-400
5. 1742 20/9-1744 16/5, nr. 401-500

Med indlagt løst register.

6. 1744 27/4-1746 25/7, nr. 501-636

Forest. nr. 549, 22/2 1745, som angives at mangle, fandtes indlagt på sit nr. Forest. nr. 622, 10/12 1745, om banken er uden kgl. resolution.

7. 1746 15/7-1750 26/10, nr. 637-900
8. 1750 19/10-1753 11/5, nr. 901-1000
9. 1753 4/5-1756 15/3, nr. 1001-1100
10. 1756 15/3-1759 21/9, nr. 1101-1200
11. 1759 12/10-1763 6/5, nr. 1201-1300
12. 1763 22/4-1768 8/3, nr. 1301-1448

Forest. nr. 1441, dat. 23/10 1767, er indgivet af præses og direktøren for opfostringshuset, ikke af Kommercekollegiet. Den sidste forest., nr. 1448, dat. 23/2 1768, er fra det nylig forenede Generaltoldkammer- og kommercekollegium.

13. 1768 8/3-1770 1/10, nr. 1449-1552

Indeholder til og med 31/1 1769 (nr. 1507) forestillinger fra såvel Generaltoldkammer- og kommercekollegiet som Generalkommercekollegiet, derefter kun fra dette sidste. En række manglende numre, specificeret i nr. 1522 og vedkommende dels landkonsumtionen i Danmark, dels vestindiske forhold er i overensstemmelse med deres karakter blevet skilt ud og indbundet henholdsvis i Generaltoldkammerets resolutionsprotokoller for Danmark og Norge 1768-69 og sammes vestindiske og guineiske relations- og resolutionsprotokol 1766-70.

Angående Generalkommercekollegiets forestillinger 29/10 1770-20/5 1771 og en forestilling af 21/2 1771 fra Generaltoldkammer- og kommercekollegiet *se* nr. 411.

14. Register til Kommercekollegiets danske og norske forestillinger 1736-71 samt til kommerceforestillinger vedk. Danmark, Norge og hertugdømmerne 1771-72 ..... 1 bd.

Udarbejdet 1898-1901 af arkivsekretær K.K.F. Calundan og arkivar Georg N. Kringelbach. Registret, der henviser til forestillingernes numre, er opstillet på læsesalen.

15. 1739-40, 1759 Forestillinger med og uden kgl. resolution ..... 1 pk.

Indhold: 1. Forest. nr. 141 af 15/1 1739 med kgl. resolution af 3/2, angående købstædernes og amternes tilstand i Ribe stift, tilsyneladende den eneste af de deputeredes forestillinger om stifterne i Danmark, som er i behold. – 2. Forestillinger uden kgl. resolution 1740 og 1759 (2 stkr.)

16-17. 1735-70 Forordninger ..... 2 bd.

Med alfabetiske registre.

18. 1735-70 Kongelige ordres, missiver og rescripter ..... 1 bd.

Begyndt 30/12 1735, sluttet 27/2 1770. Med alfabetisk register.

19. 1736-70 Diverse originale kgl. ekspeditioner ..... 1 pk.

Heri bl.a. reglement for kollegiet for 1736, forordning ang. brandvæsenet i Norge og brandforsikringsanordning for købstæderne smst., begge af 18/8 1767. Endvidere garanti- og forsikringsakt ang. lån af 800.000 gylden til Generalmagasinkontoret 1770.

20-24. 1735-71 Koncessions- og privilegieprotokoller ..... 5 bd.

Protokollerne, som alle er forsynet med et alfabetisk register foran, indeholder privilegier og bevillinger til handel, anlæg og drift af fabrikker samt anvendelse af særlige fabrikationsmetoder. Endvidere oktrojer for handelsselskaber, konfirmationer på enkekasser o.a. understøttelsesselskaber og brandkasser ligesom også fundatser for tugt- og manufakturhuse.

Kollegiets deliberationer og resolutioner

25. »Relationer over stifternes tilstand a^{o} 1736« ..... 1 bd.

Med alfabetisk register foran. Indeholder i sidernes højre spalte ekstrakter af de i henhold til Rentekammerets cirkulærer 25/7 1735 (for Danmark) og 8/7 s. år (for Norge) i 1735-36 indsendte og til Kommercekollegiet overleverede relationer fra stiftamtmændene og de disse underlagte myndigheder i amter og købstæder uden for København. I venstre spalte

notater om de deputeredes resolution på de kommitteredes »tanker«, som disse er udtrykt i nedenanførte deliberationsprotokol. De nævnte notater daterer sig fra 26/7 1737 til 18/3 1739.

26. »Relationer over amter og byerne i Danmark og Norge« 1735-36 ..... 1 bd.

Tidl.: Ny kgl. saml. fol. nr. 4275. Indeholder afskrift af ekstrakterne i foregående protokol, med undtagelse af de tre sidste linier og notaterne i venstre spalte, som mangler. Protokollen har intet register.

27. »Oec[onomie] og commerce departements danske og norske deliberations protocoll ang. de fra stifterne indhentede relationer. Aº 1736« ..... 1 bd.

Med alfabetisk register foran. Indeholder de kommitteredes udaterede betænkninger over relationerne.

28-30. 1735-37 Relationer over de danske stifters tilstand, indsendt i henhold til cirkulære gennem Rentekammeret 25/7 1735. I-III ..... 3 pk.

Nemlig:

28. I. Sjællands og Fyns stifter 1735-36

Heri indberetninger fra Sjællands amter (÷ Københavns amt, litr. A-D, Hørsholm amt med Vallø grevskab, litr. G, Antvorskov og Korsør, litr. O, samt Kalundborg, Dragsholm, Sæbygård og Holbæk amter, litr. P) ledsaget af stiftamtmandens relation og designation af 4/2 1736. Fra Sjællands købstæder (÷ Vordingborg, litr. E, og Korsør, litr. W) med stiftamtmandens relation og designation 28/2 1736. Og fra Bornholms land og købstæder med relation fra stiftamtmanden 4/2 1736. Endvidere Fyns stiftamtmands relation 25/12 1735 med indberetninger fra amterne samt de tre købstæder Nyborg, Rudkøbing og Fåborg.

29. II. Lolland-Falster, Ålborg, Viborg og Århus stifter 1735-36

Fra Lolland-Falster stiftamtmandens relation 4/10 1735 med indberetninger fra amter og købstæder. Fra Ålborg stift stiftamtmandens relation 16/2 1736 med indberetninger fra Dueholm, Ørum og Vestervig amter samt fra amtstuer, herreder, birker og købstæder. Fra Viborg stiftamtmandens relationer 1/9 og 19/9 1735, den første især om Hald amt, den anden om

Læsø, med beretninger fra Skivehus amt samt købstæderne Viborg, Skive, Hobro, Nibe og fra Løgstør by og birk. Fra Århus stiftamtmandens relation 8/11 1735 og beretninger fra købstæder og amter.

30. III. Ribe stift 1735-37

Heri relationer fra amterne og Schackenborg grevskab samt købstæderne og Listerdyb toldsted 1735. Endvidere klager og forslag vedkommende øksenhandelen 1735-37.

31-33. 1736-56 Supplikprotokoller litr. A-C .... 3 bd.

Hvert bind med alfabetisk register foran, hvor tallene henviser til sagens nr. i protokollen. Indeholder i højre spalte ekstrakter af indkomne suppliker og memorialer, i venstre spalte de deputeredes resolution på de kommitteredes betænkninger, som findes i deliberationsprotokollerne.

34-36. Deliberationsprotokoller til supplikprotokollerne litr. A-C ..... 3 bd.

Uden registre. Indeholder de kommitteredes betænkninger over de i supplikprotokollerne ekstraherede sager i samme nummerorden som i disse.

Nemlig:

34. Deliberationsprotokol til supplikprotokollerne litr. A nr. 49-430 og litr. B nr. 1-25

På titelbladet: »Oeconomie- og commerce departements betænkninger over de under effterskrevne nummere udi suppliqv protocollen extraherede sager fra 1. jan. aº 1737«.

35. Deliberationsprotokol til supplikprotokol litr. B nr. 26-262.

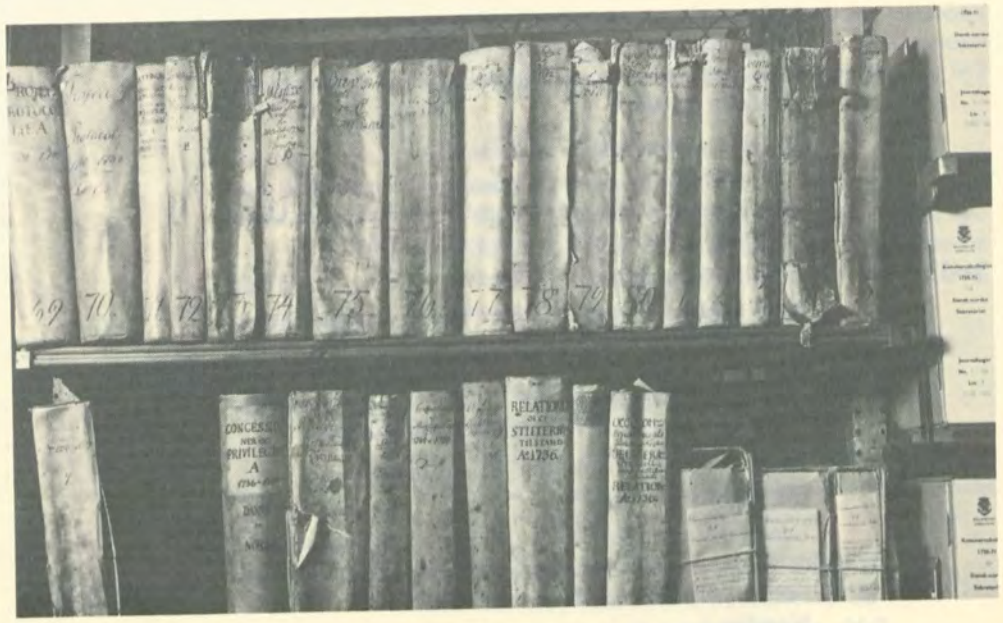
36. Deliberationsprotokol til supplikprotokol litr. B nr. 264-346 og C nr. 1-134

37-38. 1736-54 Projektprotokoller litr. A-B .... 2 bd.

Med alfabetisk register. Indeholder i sidens højre spalte ekstrakter af indkomne projekter, i dens venstre oprindelig såvel de kommitteredes betænkninger som de af de deputerede trufne afgørelser. Fra januar 1737 er de første indført i de særlige deliberationsprotokoller (nr. 39-40).

39-40. 1737-52 Deliberationsprotokoller over projekter. Litr. A-B ..... 2 bd.

Uden registre. Indeholder de kommitteredes betænkninger over de i projektprotokollerne ekstraherede projekter.

Venstre side:
Danske sekretariats projektprotokoller, deliberationsprotokoller og brevprotokoller 1735ff (nr. 37ff) med deres oprindelige nummerering og på deres nuværende magasinplads.

Højre side:
Den nummerering, som er påført danske sekretariats projektprotokoller m.m. genfindes i en omfattende arkivregistratur, som i december 1820 afleveredes af »det forrige Commerce Collegii arkivkontor« til »Kamrenes forenede Arkivkontor«. Den omfattede da nr. 1-667 og blev videreført sidstnævnte sted. Registraturen indeholder en række oplysninger om omordninger, kassationer m.m. Den fortegner ikke kollegiets forestillings- og resolutionsprotokoller, som først afleveredes til Geheimearkivet fra Finansministeriet i 1875.

28

N:o		Anmærkning
69.	Project Protocoll Litr. A. fra 1736-1770.	
70.	Ditto - - - - - B - 1770-1757.	
71.	Deliberations Protocoll forsvarende til Inkjøbt Forbrød Litr. A.	
72.	Ditto forsvarende til Inkjøbt Forbrød Litr. B.	
	Danske Copie Böger	
73.	Copiebog fra 16de Decbr 1735 til 27de Octbr 1739.	
74.	Ditto - - 28de Octbr 1739 - 30te Junii 1772.	
75.	Ditto - - 30te Junii 1772 - - 5te Janr 1778.	
76.	Ditto - - 5te Janr 1778 - - 22de Aug. 1754.	
77.	Ditto - - 22de Aug. 1754 - - ult Decbr 1761.	
78.	Ditto - - - 1ste Janr 1762 - - 29de Julii 1765.	
79.	Ditto - - - 30te Julii 1765 - - 27de Febr 1769.	
80.	Ditto - - - 25de Febr 1769 - - 11te Julii 1771.	
81.	Ditto - - - 17de Aug. 1771 - - 7de Aprill 1772.	
82.	Ditto - - - 26de Marti 1772 - - 15de Janr 1773.	
83.	Ditto - - - 16de Janr til ult Decbr 1773.	
84.	Ditto - - - 1ste Janr - 20de Septbr 1774.	
85.	Ditto - - - 20de Septbr 1774 til 31te Decbr 1775.	
86.	Ditto - - - 1ste Janr - ult Septbr 1776.	
87.	Ditto - - - 1ste Octbr - ult Decbr 1776.	

Korrespondance

41-48. 1735-71 Brevprotokoller litr. A-H ..... 8 bd.

Alle forsynet med alfabetiske registre. Indeholder de gennem dansk-norske sekretariat udfærdigede breve, underskrevet af de deputerede – fra 22/2 1768 tillige af de kommitterede – og paraferet af sekretæren.

49-62. 1736-71 Journaler litr. A-O ..... 14 bd.

Bindene, der er nummereret 1-14 på ryggen, svarende til numrene i den 1820 optagne registratur, er forsynet med alfabetiske registre for eller bag. For at spare unødige ekspeditioner er det med et kryds foran nummeret angivet, om den pågældende sag er bevaret blandt journalsagerne. Parentes omkring krydset betyder, at kun en mindre del af sagen, oftest blot en følgeskrivelse, er bevaret. I øvrigt er de gamle frem- og tilbagevisninger, som synes begyndt i litra C, blevet kontrolleret, og det er ved understregning angivet, i hvilken journalsag den fremviste indkomne skrivelse skal søges.

63-144. 1736-71 Journalsager ..... 82 pk.

Bilagene til journal A normalt kun mærket med nummer, de øvrige med såvel litra som nummer.

145-46. 1736-59 Samlede journalsager vedkommende brandkasser og brandordninger i Danmark ..... 2 pk.

De pågældende sager har været holdt samlet under behandlingen i kollegiet. De er for en dels vedkommende vedlagt de kommitteredes betænkninger. Indtil 1966 henlå samlingen uregistreret i dansk (-norske) brandforsikringskontors arkiv.

Tyske sekretariat

Kgl. resolutioner og ekspeditioner

147-76. 1736-70 »Vorstellungen und Resolutiones« ..... 30 bd.

Det drejer sig om originale, på tysk affattede forestillinger med eller uden kgl. resolution, som er blevet samlet og bundet ind i kronologisk orden. Enkelte, formentlig alle senere tilkomne forestillinger, er indlagt løst i bindene og noteret i det efterfølgende »Register über die königliche Resolutiones« (nr. 177-78).

Nemlig:

147. 1736 & 37, nr. 1-74

Indlagt løst som nr. 53b: forest. af 23/8 1737 angående udkast til generalbrandordning og -brandassurancekomp. for hertugdømmerne.

148. 1738, nr. 75-126.
149. 1739, nr. 127-225.
150. 1740, nr. 226-335.
151. 1741, nr. 336-443.
152. 1742, nr. 444-540.
153. 1743, nr. 541-628.
154. 1744, nr. 629-711.

Indlagt løst som nr. 702b: forest. af 7/12 1744 angående traktatforhandlinger med Algier. I øvrigt er der ved indbindingen sket en ombytning af bladene i nr. 703.

155. 1745 & 46, nr. 712-50 og 761-856.

Numrene 751-60 er oversprunget. Indlagt løst som nr. 718b og 813b: forest. af 8/2 1745 og april 1746 angående den algierske negotiation.

156. 1746 19/12-1748 2/8, nr. 857-949a.

Indlagt løst på sit nummer, 880; forest. af 1/5 1747 angående Marnerslusen.

157. 1748 2/8-1749 22/12, nr. 949b-1036.

Ved indbindingen er forest. nr. 1033 blevet vendt på hovedet. Forest. nr. 1037 angående farver John Schmidt mangler. Ifølge registret nedenfor er den ikke refereret.

158. 1750, nr. 1038-1097.
159. 1751, nr. 1098-1168.
160. 1752, nr. 1169-1245.

Resolutionen af 26/5 på forest. nr. 1199 af 15/5 1752 er indlagt løst efter denne.

161. 1753, nr. 1246-1371.
162. 1754, nr. 1372-1477.
163. 1755, nr. 1478-1596.

164. 1756, nr. 1597a-1707.
165. 1757, nr. 1708-1816.
166. 1758, nr. 1817-1942.
167. 1759, nr. 1943-2087.
168. 1760, nr. 2088-2269b.
169. 1761, nr. 2270-2470a.

Nr. 2362 er oversprunget.

170. 1762, nr. 2470b-2597.
171. 1763, nr. 2598-2744.
172. 1764, nr. 2745-2896.
173. 1765, nr. 2897-2998.
174. 1766, nr. 2999-3098.
175. 1767-68, nr. 3099-3274.

Indlagt løst under nr. 3187b: en forestilling fra april 1768 fra Generalkommercekollegiet med resolution af 26/4 angående den deputerede, konferensråd Cederfeld de Simonsen. Forestillingen er modtaget 1914 fra arkivet på Erholm og formentlig da henlagt løst i protokollen. Efter gennemførelsen af Kommercekollegiets forening med Generaltoldkammeret i henhold til kabinetsordre af 7/2 1768 er forestillingerne efter en kort overgangsperiode, hvor de underskrives Generaltoldkammer- og kommerce kollegium, i reglen, når det drejer sig om kommercesager, blevet indgivet i Generalkommercekollegiets navn.

En lang række manglende numre, der vedrører toldvæsenet og dettes personale og oprindeligt har været arkiveret sammen med de her indbundne, hvilket også fremgår af, at de er optaget i det efterfølgende register, er siden blevet udskilt, omnummereret og indbundet sammen med Generaltoldkammerets øvrige tyske forestillinger samt optaget i registret over disse. Disse overflyttede forestillinger er alene undertegnet af de tre deputerede A.P. Bernstorff, J. Wasserschlebe og B.B. de Cederfeld, mens forestillingerne fra Generalkommercekollegiet, når H.C. Schimmelmann er i byen, underskrives af denne på førstepladsen og derefter af de tre nævnte.

176. 1769 & 70, nr. 3275-3418.

Forestillingerne, der er indgivet i Generalkommercekollegiets navn, har i vinterhalvåret normalt Schimmelmann som medunderskriver.

177-78. 1736-72 »Register über die königliche Resolutionen« ..... 2 bd.

Er kronologisk førte ekstraktprotokoller over de fortløbende nummererede forestillinger. De er indrettet med rubrikker til forestillingernes numre, datoer og emner samt resolutionernes datoer. Hertil kommer i det første bind en indtil december 1742 benyttet rubrik for nummer eller numre på sagens dokumenter, dvs. journalnumre. Begge bind er forsynet med alfabetiske navne- og sagregistre.

Nemlig:
177. 1736-62, nr. 1-2597.
178. 1763-72 6/8, nr. 2598-3460.

Numrene 3419-60 mangler i forestillings- og resolutionsprotokollerne, men koncepterne til nr. 3423-25, 3433, 3439, 3441, 3447, 3451 og 3456-58 samt den originale forestilling nr. 3459 findes i pakken: Forestillinger og kgl. ekspeditioner 1771-72 (nr. 412).

179-88. 1737-70 »Extracten aus den Vorstellungen« ..... 10 bd.

Indeholder ekstrakter af kollegiets tyske forestillinger med vedtegninger i margenen, først kongens, Christian VI.s egenhændige, siden en af de deputeredes. I reglen et kort »accordiret« el. lign., men i ganske enkelte tilfælde en lidt fyldigere kommentar. Bindene er forneden på ryggen nummereret 1-10 og desuden 344-53, de sidste numrene i den 1820 afleverede registratur.

189. 1737-70 Forestillinger i original og koncept ..... 1 pk.

Heri originale tyske forestillinger med resolutioner angående den af Ryberg & Thygesen sluttede kontrakt om levering af kød til Frankrig 1759. Desuden konceptforestillinger 1737-38, 1745, 1747-48, 1751-55, 1758-60 og 1767-70.

190. 1736-68 Kgl. ekspeditioner ..... 1 pk.

Heri originale kgl. reskripter, forordninger, plakater og reglementer (lønningsreglementer for kollegiet 1737-40) m.v. samt 4 reskripter (1736, 1752, 1763 og 1767) i kopi.

191-93. 1736-71 Privilegie- og koncessionsprotokoller ..... 3 bd.

Protokollerne, der alle er forsynet med et alfabetisk register,

indeholder kopier af kgl. privilegier og bevillinger til handel (bl.a. handel med kniplinger), anlæg og drift af fabrikker, ikke blot i hertugdømmerne, men også i København og andre steder i kongeriget, hvor der er tale om fremmede fabrikanter. Endvidere forskellige oktrojer og konfirmerede artikler for gilder, især mobiliegilder, i fyrstendømmerne.

194. 1736-60 Originale privilegier m.v. ..... 1 pk.

Foruden privilegier er der tale om en af Danske kancelli 1737 udstedt bestalling for fabrikant Elias Courtonne som kommerceråd, om en forandring i brandordningen for staden Crempe 1745 og om artikler for mobiliegildet i Windbergen i Sydditmarsken 1760. Formentlig drejer det sig om dokumenter indsendt til konfirmation.

195-202. 1747-71 »Protocolle algierischer See-Pässe« ..... 8 bd.

Med henvisning til de under 10/8 1746 afsluttede fredsartikler mellem den danske konge og deyen af Algier udstedtes 1/5 1747 forordning og reglement angående de algierske søpas, der alene skulle udgives af Kommercekollegiet. For at sikre sig, at passene kun udstedtes til kongens egne undersåtter, og at ingen fremmed havde mindste andel i de udsendte skibe og deres ekvipering, krævedes, at de to hovedredere for den stedlige magistrat skulle fremvise et af samtlige redere underskrevet rederibrev samt med deres edelige revers attestere, at ingen anden direkte eller indirekte havde andel i foretagendet. Endvidere skulle skibets fører aflægge ed på, at han ikke ville misbruge passet. Ved til Kommercekollegiet at give indberetning om den afholdte forretning, skulle magistraten indsende hovedredernes revers samt en bekræftet kopi af rederibrevet. Passene, der nummereredes fortløbende for det enkelte år, gjaldt for én rejse og skulle senest 8 dage efter skibets hjemkomst afleveres til vedkommende magistrat, som skulle indsende dem til kollegiet. Med ganske enkelte undtagelser i pakken »Sager vedkommende algierske søpas 1746-71« (nedenfor nr. 376) er dette på forskellig vis indsendte materiale blevet kasseret (jf. kgl. resol. 10/7 1807 i bilag til Københavns told- og konsumtionskontors journal 1835, nr. 499, hvorefter søpas og ansøgninger derom 1761-96 kasseres). Visse oplysninger, såsom skibets navn, lastedrægtighed og destination samt hovedrederens og skipperens navne er dog i reglen ekstraheret og anført i protokollerne, hvor tillige notater om edsaflæggelsen og passets tilbagelevering er indført.

Kollegiets deliberationer og resolutioner

203-9. 1736-65 Ekstraktprotokoller litra A-G 7 bd.

Med alfabetiske registre foran i hvert bind. Indeholder i højre spalte ekstrakter eller referater af indkomne ansøgninger og projekter, i venstre oprindeligt både de kommitteredes betænkninger og de deputeredes resolutioner, senere kun de sidste. Svarer til dansk-norske sekretariats supplik- og projektprotokoller.

Nemlig:

203. Litr. A. 1736-39.

På ryggen årstallene 1736-37. Indeholder bl.a. en del ekstrakter af de i henhold til rentekammerordre af 8/7 1735 indkomne relationer fra købstæder og amter i Slesvig og Holsten m.v.

204. Litr. B. 1737.

Rygtitel: »Extrahirte Relationes von dem Zustande der Amter in denen Hertzogt. und Graffschafften«.

205. Litr. C. 1737-39.

206. Litr. D. 1739-40.

207. Litr. E. 1741-43.

Registret dækker kun de første 83 af 536 sider.

208. Litr. F. 1743-53.

Registret foran er af nyere dato og refererer kun til side 306-872. Da tyske sekretariats journaler mangler fra begyndelsen af december 1745 til udgangen af august 1754, er journalsager, som er behandlet i ekstraktprotokollen, i nyere tid blevet ordnet og mærket efter sidetal i denne (se nr. 210). Registret er formodentlig udarbejdet ved denne lejlighed.

209. Litr. G. 1753-65.

Registret er meget ufuldstændigt, bl.a. omfatter det ikke side 559-660. Rygtitel: »Extracten-Protocoll zu Deliberation der H*n* Committirten«.

210. 1746-53 Indkomne breve til ekstraktprotokol litr. F. pag. 306-852 ..... 1 pk.

Jf. anmærkningen ovenfor ved »Extract-Protocoll« litr. F.

211-13. »Teutsches Deliberations Protocoll« litr. A-C ..... 3 bd.

Indeholder de kommitteredes deliberationer over indkomne memorialer, projekter og beretninger, uden datoangivelse og register, men med henvisning til ekstraktprotokollerne.

Nemlig:

211. Litr. A. »General Landes Oeconomie und Com. Collegii' Departem.s Teutsches Deliberations Protocoll«.

På titelbladet betegnet som »Teutsches Protocoll in welchem die von denen Committirten zum Oeconomie und Commerce Departement über die eingekommene Memorialien, Projecten und Berichte abgefasste ohnmassgebliche Sentiments befindlich«. Indeholder henvisninger til ekstraktprotokoller litr. A, C og D.

212. Litr. B.

Indeholder henvisninger til ekstraktprotokoller litr. D, E og F.

213. Litr. C.

Indeholder henvisninger til ekstraktprotokoller litr. F og G.

Korrespondance

214-17. 1735-50 »Ordres- und Missiven Protocoll« litr. A-D ..... 4 bd.

Med registre. Protokollerne, som indeholder kopier af de deputeredes udgående skrivelser, er ikke optaget i den 1820 afleverede registratur.

218-30. 1750-1771 »Brief-Protocoll« ..... 13 bd.

Med registre. Er en fortsættelse af Ordres- und Missiven Protocolle og ligesom disse ikke optaget i den 1820 afleverede registratur. Registret i nr. 218 er ikke fuldført.

231-50. 1735-45, 1754-71 Journaler ..... 20 bd.

Alle forsynet med alfabetiske registre. Henvisninger fra ét journalnummer til et andet ved et »ad« eller »vide« er ikke ualmindelige, navnlig i de senere bind, men sammenlægning af sådanne frem- eller tilbageviste sager er ikke nær så almindelig som i dansk-norske sekretariat. Journalerne for tiden december 1745 – august 1754 mangler.

251-348. 1735-45, 1754-71 Journalsager ..... 98 pk.

Sagerne er mærket med journalnummer, ikke litra. For tiden

dec. 1746-aug. 1754, da journalerne mangler, må bilagene søges dels blandt »Indkomne breve til ekstrakt-protokol litra F (ovenfor nr. 210), dels blandt tyske sekretariats »Samlede sager« og dels endelig i gruppen »Diverse«.

Samlede sager vedkommende hertugdømmerne

349. 1744-58, 1768 Kommerce- og økonomikollegier i hertugdømmerne vedkommende ..... 1 pk.

Samlingen består mest af årlige indberetninger samt skrivelser ang. udnævnelse af nye medlemmer. Den omfatter kommercekollegier i byerne Åbenrå 1748, 1753, Eckernførde 1753-54, Flensborg 1748, Frederikstad 1753-56, Glückstad 1746-54, Haderslev 1744, Husum 1753, Itzehoe 1746-55 og Tønningen 1752-53. Endvidere økonomikollegier i amterne Åbenrå og Løgumkloster 1753, Bredsted 1753, Flensborg 1746, 1753 og 1758, Gottorp 1751-53, Haderslev 1753, Husum 1752-54, Hütten 1750, Meldorf 1744, Pinneberg 1753, Rantzau 1753, Rendsburg 1750-55, Segeberg 1751-57 og Steinburg 1753. Desuden indeholder pakken »Gedancken zur Beförderung der oeconomischen Angelegenheiten in dem Amte Tondern«, dateret Tønder 5/6 1768 og rettet til den slesvig-holstenske landkommission, i hvis arkiv skrivelsen antagelig hører hjemme. I øvrigt drejer det sig hovedsagelig om bilag til tyske sekretariats manglende journaler 1746-54. For tiden fra 1738, da kollegierne oprettedes (Vorstellungen nr. 83 og 84) til 1746 findes tilsvarende materiale i rækken af journalsager.

350. 1739-59 Kommunegælden i hertugdømmerne vedk. ..... 1 pk.

Indholdet består hovedsagelig af indberetninger om kommunegælden i de forskellige købstæder og landskaber.

351. 1740-67 Sager vedk. landvæsenet i hertugdømmerne ..... 1 pk.

Hovedsagelig bilag til tyske sekretariats såvel manglende som bevarede journaler. Blandt de ujournaliserede sager forarbejder til forordningen om udskiftningen 1766.

352. 1738-52 Sager vedk. vandafledning og digevæsen i Sydditmarsken samt Tønder og Åbenrå amter ..... 1 pk.

Hovedsagelig bilag til tyske sekretariats såvel manglende som bevarede journaler.

353. 1749 & 1767 Indførelsen af lighed i mål og vægt i hertugdømmerne vedk. ..... 1 pk.

Indeholder skrivelse fra Tyske Kancelli 28/6 1749 om sagen og betænkninger, indsendt 1767 fra amtmænd og magistrater m.fl., alle i kopi.

354. 1753 Designationer over de personer, som har forladt hertugdømmerne 1746-52 ..... 1 pk.

For en dels vedkommende bilag til sekretariatets manglende journal for 1753. Sidst i pakken under nr. 658.20 en ekstrakt af indberetningerne.

355. 1748, 1760. Angående afsætningen af danske fabrikvarer i Slesvig, Holsten og Oldenburg. ..... 1 pk.

Indeholder erklæringer om handelen med ulden- og silkevarer, indsendt i henh. til kgl. reskript 27/11 1747 af overpræsidenten i Altona, statholderen i Slesvig og Holsten samt regeringskancelliet i Oldenburg. Vedlagt Kommercekollegiets forestilling (uden kgl. resolution) sept. 1760 med udkast til patent.

356. 1740-68 Diverse sager handelen i hertugdømmerne vedkommende ..... 1 pk.

Indeholder dels »registrerede« sager 1740-54 dels »uregistrerede«, omfattende en »Deductio der uhralten Flensburgischen Zoll- und Handlungs Freyheit auf die Königreiche Dännemarck und Norwegen« 1745-46 samt to breve fra Conrad Matthiessen, Altona, 1765 og 1768.

357. 1745-57 Lister over skibe hjemmehørende i hertugdømmerne ..... 1 pk.

Dels ujournaliserede, dels i de manglende tyske journaler 1745-54 journaliserede skibslister, som indsendtes i henh. til reskript af 10/4 1745 til kommerce- og økonomikollegierne (Tyske sekretariats ordres- og missiveprotokol D, s. 147). For årene 1755-57 findes tilsvarende lister blandt journalsagerne. Sidst i pakken »Jährliche Extracte aus den von den Städten eingesandten Schifs Listen« for 1745 (med anførelse af oplysningerne fra relationerne 1735), 1747 og 1748.

358. 1736-69 Diverse sager Slesvig, Holsten og Oldenburg vedkommende ..... 1 pk.

Indeholdende kgl. reglement og reskript ang. overstaller- og stallerforretningerne i Ejdersted, Everschop og Utholm 1736, korrespondance ang. havnevæsenet i Husum 1743-47, forestillinger og modforestillinger skatterne og handelen i Husum ang. 1744-45, ansøgning fra Boy Petersen, Flensborg, om frihed for borgertynge 1745-46, fra Joh. Hass, Eckernførde 1747, og P. Chr. Mohr, Rendsburg 1748, om titler, erklæring fra regeringen i Oldenburg ang. kontribution til tugthuset smst. 1749, skrivelser fra magistraten i Flensborg ang. påbudt afgift af tyende uden tjeneste 1747, 1749, fra Frantz Darlay, Haderslev, om koncession på vinudskænkning 1749, byfogden i Åbenrå ang. kvinders hovedbånd 1749-50, amtmanden smst. om strid ang. gåsehold mellem Alslev og Busholm 1750, statholderen om fremmed mønts indtrængen og landets egen mønts forsvinden 1750, indbyggerne på Helgoland om konfirmation på et skyttegilde 1752, statholderen i Oldenburg om den økonomiske tilstand der og i Delmenhorst og om de forsvundne økonomi- og kommercekollegier 1753, J. Hotes ang. uddybning af Huntefloden 1758, J.H.E. Bernstorff ang. den til Altona fra Elsass indvandrede Joh. Meyer 1761, overlanddrosten i Oldenburg ang. en forordnings publicering 1769, amtmanden i Tønder om præmiering af saltkogning i Galmsbüll og Dagebüll 1769. Endelig nogle efterretninger om den norske sildefangst i anledn. af oldenburgske købmænds ønske om at aftage silden, udat., indkommet 11/3 1765.

Samlede sager vedkommende konsulatsvæsenet og handelen på udlandet

359. 1670-1756 Handelstraktater m.v. ..... 1 pk.

Heri traktaterne med England 1670, de forenede Nederlande 1701 og Frankrig 1742 (trykte eksemplarer i ét hæfte, vedlagt koncept til sidstanførte), med Algier 1746 (koncept og »Übersetzung«), Begge Sicilier 1748 (koncept og trykt ekspl.), Tunis 1752 (trykt) samt republikken Genua 1756 (trykt ekspl., vedlagt skrivelse fra grosserersocietetet 1753) og Tyrkiet 1756. Endvidere korrespondance med generalstaterne om forskellige stridsspørgsmål 1739-41 og korrespondance ang. en eventuel handelstraktat med Portugal 1741.

360. 1747-62 Konsulatsrapporter fra Italien 1 pk.

Nemlig fra konsulaterne i Livorno (1747-54, 1759-62), Napoli (1749-51, 1758, u.d.) og Venezia (1747-57). Foruden mange ujournaliserede skrivelser drejer det sig om sager til tyske sekretariats manglende journaler 1746-54.

361. 1747-71 Konsulatsrapporter og diverse indkomne skrivelser konsulatsvæsenet vedk. ..... 1 pk.

Heri særskilte læg for Alicante (1749, 1752-53) Amsterdam (1750-71), Bayonne (1752), Danzig (1750, 1763, 1767), Falmouth (1750), Gibraltar (1753-54), Irland (1753 ansøgning om at blive konsul i Dublin), Jersey (»Jernsey«-1753), Lissabon (1747-71), London (1765 og u.d. – ang. lodsvæsenet), Malaga (1758), Malta (1756). Marseille (1747-52), Riga (1760), Rotterdam (1762, 1771), Rouen (1749-50), Sankt Petersborg (1760-61), Stockholm (1764), Skotland (1763) og Yarmouth (1758 ansøgning om konsulposten). For hovedpartens vedkommende er der tale om sager til tyske sekretariats manglende journaler 1746-1754. Resten består af ujournaliserede sager, hvoraf adskillige tydeligvis er kommet gennem Tyske Kancelli.

362. 1756-58, 1764-65 (67) Indkomne sager vedr. forholdet til Tyrkiet ..... 1 pk.

Indeholder korrespondance, bl.a. depecher i original eller ekstrakt fra den danske gesandt S.W. v. Gähler i Konstantinopel, om oversendelsen af gaver til sultanen og hans ministre samt om et forsøg med afsætning af danske manufakturvarer i Tyrkiet, 1756-58. Endvidere depecher fra v. Gähler om oversendelse af et dansk skib under kaptajn Joh. Herm. Mühlenfort med kanoner og ammunition fra Konstantinopel til kejseren af Marokko, 1764-65 (67).

363-67. 1744, 1748-69, 1771 Indkomne sager vedr. Algier ..... 5 pk.

Består af enkelte koncepter til udgående skrivelser, af konsulatsrapporter o.a. indkomne skrivelser og dokumenter. Heraf er en del nummereret til tyske sekretariats journaler, såvel de manglende fra tiden 1746-54 som de følgende bevarede. En væsentlig del, især af rapporterne, er dog uden journalnumre og, som det klart fremgår bl.a. af påtegningerne, oprindelig indgået til oversekretæren i Tyske kancelli, der, som gehejmeregistraturerne viser, i mange tilfælde også har besvaret dem. Hvornår overførelsen til Kommercekollegiet er sket vides ikke. Det bemærkes, at der stadig findes konsulatsrapporter fra Algier o.a. barbareskstater som indlæg til gehejmeregistraturen i TKUA. Ligeledes vil der ofte være rapporter o.a. indkomne skrivelser at finde i rækken af Kommercekollegiets tyske sekretariats almindelige journalsager for 1754 o. flg. år. For 1744 er kun bevaret et fragment af brev fra Alexander Ross, dat. Mosco 3/11 1744. Skønt med en senere hånd påtegnet »Marocco«, må det formodes at vedrøre forhandlinger om en traktat med Algier (jf. E. Holm: Danm.-Norges Hist. 1720-1814, II, s. 521 og note 15). Blandt dokumenter »die Negociation zu Algier betreffend« 1752, henlagt ved »specification«, forekommer enkelte rapporter fra Tripolis og Tunis.

368-71. 1753-70 Indkomne sager vedr. Marokko 4 pk.

For årene 1755-64 og 1770 udelukkende konsulatsrapporter o.a. indkomne skrivelser, som ikke er journaliseret. For de øvrige år både journaliserede og ujournaliserede rapporter og indkomne skrivelser.

372. 1753-68 Regnskaber og regnskabssager vedr. Marokko ..... 1 pk.

Heri konsul Andreas Æreboes regnskaber 1753-56, diverse regnskabsbilag 1760 og 1762-63, regnskab med bilag vedk. marokkanske anliggender (især køb af presenter) samt kopier af assignationer 1765-68.

373. 1749-50, 1752-61, 1764-70. Indkomne sager vedr. Tripolis ..... 1 pk.

Fra årene 1752-57 en del bilag til kollegiets tyske sekretariats journaler. Ellers er indholdet ujournaliseret og består mest af rapporter fra den derv. danske konsul, indsendt til Tyske kancelli. (Se enkelte rapporter fra Tripolis i Indk. sager vedr. Algier 1752 i nr. 363).

374-75. 1751-53, 1755-71. Indkomne sager vedr. Tunis ..... 2 pk.

Består hovedsagelig af indkomne konsulatsrapporter, med undtagelse af årene 1752-53 og 1758 udelukkende ujournaliserede og for de flestes vedkommende stilet til oversekretæren i Tyske kancelli. Stikprøver viser, at der også findes konsulatsrapporter fra Tunis blandt bilag til Kommercekollegiets tyske sekretariats journaler. Desuden enkelte rapporter fra 1752 i indkomne sager vedr. Algier for dette år (nr. 363).

376. 1746-71 Sager vedkommende algierske søpas ..... 1 pk.
Består af anmodninger om søpas, nogle få certifikater o.l. samt to søpas (ét originalt og ét i koncept), sager, som ved et eller andet tilfælde har undgået kassation.

Samlede sager vedkommende Kommercekollegiets fonds

377. 1736-70 Ekstrakter over de til kommercefonden destinerede og assignerede penge ..... 1 pk.
Beslutningen om at indrette en særlig fond til fremme af »commercien og manufacturer« synes, som det fremgår af indledningen, truffet senest i forsommeren 1735. Ført ud i praksis blev den ved en kgl. ordre til Rentekammeret 16/4 1736 (Rtk. 222,90) om til dette formål årligt at tilstille Partikulærkammeret 30000 rd. (jf. kgl. ordre af 23/3 1736 som indtægtsbilag nr. 30 ved partikulærkammerregnskabet 1736). I 1747 nedsattes tilskuddet til 22000, idet visse udgifter enten bortfaldt eller nedbragtes (kgl. resol. 11/7 1747 på tyske sekretariats forestilling nr. 889). Men ved kgl. resolution af 16/12 1755 (Rtk. 222.71) forhøjedes det til sin oprindelige størrelse. Fonden ophævedes 18/7 1771, da Kommercekollegiets forretninger overdroges til Finanskollegiet. Ekstrakterne er udfærdiget i kollegiets tyske sekretariat, der besørgede regnskabsførelsen ved fonden (se dog også partikulærkammerkasserer Jacobis regnskab 1/1-22/11 1736 blandt specialregnskaber ved Partikulærkammeret).

378. 1762-71 Assignationsprotokol vedk. kommercefonden ..... 1 bd.

379. 1750-71 Diverse regnskabssager Kommercekollegiets fonds vedk. ..... 1 pk.
Indhold: 1. Kommunicerede kgl. resolutioner kommercefonden vedk. 1750-63. – 2. Bilag til manglende kontobog 1770-71, nr. 1-61. – 3. Magasindirektoriets beregninger over, hvad renter der skal betales af kommercefonden for magasinets optagne kapitaler 1750-60. – 4. Besvarede »notata« til afdøde kommitteret Joh. Fr. Wilh. v. Jessens regnskaber 1753-55 for Kommercekollegiets fonds. 1769. – I pakken mange bilag til såvel manglende som bevarede tyske journaler.

Diverse

380. 1735 Otto Thotts »Uforgribelige tanker om commerciens tilstand og opkomst« ..... 1 (bd.i) pk.
Kopi med egenhændige tilføjelser, dat. 31/12 1735. Tidl. Thotts saml. nr. 915 fol.

381. (1732) 1736-71 Kommercekollegiet og dets betjente angående ..... 1 pk.
Heri foruden ansøgninger af forskellig karakter og embedseder enkelte skrivelser vedr. kollegiets lokaler og organisation. Hovedparten af indholdet specificeret i gl. reg. under nr. 650, undernumre 1-6, 8-21 og 33-36 bb.

382. 1702-37 Sager vedkommende bankvæsenet ..... 1 pk.
Indhold: 1. »Project zu einer National Banco von dem Herrn Wolters 1702«. – 2. Anders Hojers projekter til en vekselbank med vedlagte breve og Politi- og kommercekollegiets betænkning 1720 (Kall'ske saml. nr. 89). – 3. Dokumenter vedk. kurantbankens oprettelse og første indretning 1736-37 (bl.a. Bülowske Manuskriptsamling 65.6.h.)

383. 1693, 1736-69 Diverse projekter ..... 1 pk.
Heri foruden bilag til projektprotokol litra A nr. 111 og 127 fra 1736-37 bl.a. projekt til en art lotteri (»Ein profitabler Glücks Hafen«) 1693, til en enkekasse for civilbetjente 1736 (vedlagt ansøgning), forslag af N. Eigtved om forsøg med nogle norske farvesorter 1737, af inspektør Hunger ang. smeltning af sølv- og kobbermalm samt fremstilling af porcelæn og fajance 1737, nogle »Positiones Oeconomico-Politicæ« af dr.med. J.G. Bötticher 1747, et skrift fra Tønder 1753 (»Mittel die Glückseligkeit der Menschen überhaupt und den Flohr eines Landes zu befördern«), bedømmelse af en model til et korntørringsmagasin af C.A. v. Passou 1763, beretning af konsul Jens Koustrup om fiskerierne i Sverige 1763 og betænkninger af Christopher Garmann ang. agerdyrkningen og kornhandelen 1769. Endvidere »Notaten« på tysk med forslag til at komme bort fra den nu herskende fattigdom i byerne og på landet.

384. 1754-63 Miscellanea Danica ..... 1 bd.
Rygtitel: »Miscellanea Danica«, trykt. På indlagt seddel: »Historia Danica 64a«. Indeholder kopier af: 1. Kommerce-

kollegiets forestillinger vedk. kolonierne i Vestindien og Guinea, med eller uden kgl. resolution 1754-56. – 2. Hammers forslag til Rentekammeret ang. Finmarkens handel og opkomst 1763 med kammerråd Olrogs anmærkninger ang. fisketolden. – 3. Urtekræmmernes memorial til Danske kancelli med Stampes erklæring og kgl. reskript til Københavns magistrat. 1758-61. Proveniens ukendt.

385. 1745-52, 1763-71 (1777). Indberetninger og diverse sager vedrørende kvægsygen i Danmark og hertugdømmerne 1 pk.

Heri foruden indberetninger om kvægsygens huseren i de forskellige egne en række forslag og betænkninger angående midlerne til dens bekæmpelse m.v. Således bl.a. journal og betænkninger ang. Urban Bruun Aaskows og Jens Bangs forsøg på Amager 1763, tanker om en forsikring mod tab ved kvægsyge 1766 og indberetninger m.v. vedk. G.C. Oeders forsøg med inoculation på Avnø 1770-71.

385 A. 1769-71 Indberetninger vedr. kvægsygen ..... 1 pk.

Indeholder indberetninger fra amtmændene, købstædernes magistrater og andre i henhold til forordn. af 17. dec. 1762.

386. 1737-71 Sager vedkommende Generalmagasinet (fra 1768: Generalmagasinkontoret) ..... 1 pk.

Af indholdet skal her anføres: Plan for magasinets indretning 1737, kopi af instruktion 1738, specifikation over de i magasinet færdig liggende varer 1738, erklæringer om, hvilke varer og hvor meget de handlende i Danmark vil aftage fra magasinet 1740-41, ditto i original og ekstrakt vedk. Meldorf (kun ekstrakt), Itzehoe, Elmshorn, Løgumkloster og Oldesloe 1740-41; magasindirektionen til Kommercekollegiet om nogle kræmmeres gæld til magasinet 1744, om salg ved offentlig auktion af uafsættelige varer 1744 og om en sag med nogle assurandører i Amsterdam 1745. Magasindirektør Corn. Schumacher ang. et planlagt forsøg med at sende et parti varer til Middelhavet 1745. Designationer over varer aftaget 1742-44 af købmænd i de danske provinser, dels fra magasinet, dels direkte fra fabrikanterne 1746. Erklæringer fra magasindirektionen over, som oftest vedlagte, ansøgninger – de fleste om forskud, klager etc. fra fabrikanter 1746-54. Specifikationer over, hvad de københavnske fabrikanter kan forfærdige af de af kræmmerne bestilte ulden- og silkevarer

1753; magasinkræmmer Nic. Ketels' beretning om nogle fabrikkers tilstand 1753. Direktøren Dauws beregning over udgifterne ved igangholdelse af de forskellige slags væve 1753; forestilling fra direktionen om utilstrækkeligheden af magasinets fond 1755. Magasindirektionen om nogle varers forsendelse til Bergen, 1756 og fra faktor Hoe, smst., om den ringe debit på nogle oversendte varer, 1760-61. Ang. magasinets gæld 1763 og dets regnskabers revision 1768. Kopi af Kommercekollegiets instruktion 1769 for Anthon Thörig som generalmagasinkontorets rejsende kommissionær i Norge 1769. Generalmagasinkontorets referenda med kollegiets resolutioner 1769 18/11-1770 30/4. Samme kontors følgeskrivelse ved oversendelse til Generalkommercekollegiet af dets bøger fra dets oprettelse til ult. dec. 1770, 1771. Bøgerne mangler.

387-88. 1738-67 Generalekstrakter over Generalmagasinets indtægter og udgifter ..... 2 pk.

Affattet kvartalsvis. Følgende kvartaler mangler: 1738: 1. & 2., 1739: 1.-3., 1741: 3., 1748: 1.; 1749: 3., 1750: 4., 1751: 2., 1752: 3., 1758: 4. og 1767: 1.

389. 1738-71 Forskelligt vedkommende generalmagasinet ..... 1 pk.

Heri bl.a. Cornelius Schumachers »uforgribelige tancker om Magazinets indretning« 1738, kopibog for generalmagazinet 1738-58 (hovedsageligt indeholdende breve fra kollegiet til magasinets direktion), regnskab for det kgl. magasin i København 1738, beviser for indbetalte forskud til generalmagasinet i henhold til forordning af 26/8 1737, 1738-40, konditioner for D.H. Schneidewins forhandling af magasinets varer på markeder i Sjælland, udat. (c. 1742), magasindirektionens forslag ang. uldmanufakturerne 1760; instruktion for Fréderic de Coninck som direktør for generalmagasinkontoret 1768 og ekstrakter af forestillinger m.v. ang. samme kontors oprettelse og senere ophævelse, brudstykke 1768-71 og udat.

390. 1736-c. 1771 Sager vedkommende manufakturer og fabrikker i almindelighed 1 pk.

Indhold: Rentekammerskrivelse ang. manufakturisters skattefrihed 1736, beregning over toldens og konsumtionens beløb for de til manufakturerne i Kbh. 1737-41 indførte varer, 1742, skrivelse fra Landetatens generalkommissariat ang. de ved manufakturerne beskæftigede frifolk 1745, »Propositiones zur Erläuterung des Entwurffs eines General-Manufac-

tur-Etablissements« af herredsfoged Peter Petersen i Sønderborg 1748, lister over beskæftigede ved nogle fabrikker i København 1749 & 1753, forslag om toldfri indførsel af råmaterialer til fabrikkerne af J.F. Wever 1754, promemorie fra Friedr. Wilh. Thiele, Odense, ang. anlæg af forskellige fabrikker m.v. 1756, forestilling fra Joh. L. Bondix, Trondhjem, om muligheden for danske manufakturvarers afsætning i Norge 1758, memoire ang. fabriksvæsenet (fransk) 1758, forklaringer over den de enkelte manufakturer og fabrikker bevilgede toldfrihed på indførte materialer o.a., udat. (omfattende bestemmelser 1698-1769 og med alfabet. register), »Gedancken über unsre Fabriquen«, udat. (formentlig c. 1770-71) samt diverse ansøgninger fra fabriksfolk 1746-c. 1765.

391-92. 1736-71 Sager vedrørende klæde- og uldmanufakturer m.v. I-II ..... 2 pk.

Nemlig:

391. I. 1736-71

Indeholder sager ang. følgende klædefabrikanters (dugmageres) virksomheder: Rasmus Andersen 1745-54, J.G. Borgemester 1746-53 (537), M. Buchwaldt 1746, G.W. Daemen 1746-53, Joh. Dannenberg 1746-63, Joh. Andr. Dingel i Køge 1753-54, John Essington 1744-55 og 1767, N. Falckenrath i Roskilde 1753-55, Pierre Frontin 1759-60, Pierre Gandil samt hans enke og søn 1736-56), C. Göldner 1745 og 1754, Fr. Hoffmann 1754-71, J.T. Meyner 1747-55, Aug. Rost 1750-52, G. Weber 1737 og Ludvig Wittrog (klæde- og linnedmanufakturer) 1743-59.

392. II. 1741-69

Indhold: Uldentøjsfabrikationen på Island 1753 og 1762, Viborg Tugthus manufaktur 1755-67, betænkning ang. en klædefabriks indretning i tugthuset i Oldenburg 1749, den kgl. halle ang. 1769, dugmagerlavet ang. 1741-54, generalbalance for uldspinderiet i Tønningen 1752-53, efterretning om indretningen af uldspinderier i Preussen, udat., ansøgninger fra dugmagere o.a. ved klædefabrikation beskæftigede 1745-63, afskrifter af to privilegier 1749 og 1766.

393. 1735-66 Sager vedkommende linnedmanufakturer m.v. ..... 1 pk.

Indeholder dokumenter og korrespondance vedkommende Engelbert v. Steege og planen om et hampe- og hørspinderi i København 1735-36, Ladegårdens lærredsfabrik (kopi af kgl.

ordre) 1737, linnedspinderiet på Christianshavn og Fr. Holmsteds linnedmanufaktur og kattuntrykkeri 1737-58 (F), Joh. Caspar Knolls linneddamaskvæveri 1745-50, svenskeren Sam. Crispin Ulffs plan til en sejldugsfabrik i Danmark 1751-52, forslag om et hørspinderi i Roskilde 1753, tilbud fra J. Delaporte m.fl. ved kammerdugsfabrikken i Vadstena om at træde i dansk tjeneste 1754, kammerdugs- og trådfabrikken i Slesvig 1756-63, Hans Richtsens »Unpartheyische Gedancken« om kniplingefabrikationen og -handelen i Tønder og omegn (1761), konfirmationsbevilling for Boy Jacob Thomsen til at handle med kniplinger 1766 (kopi), forslag til ophjælpning af linnedfabrikationen udat. o. 1752.

394-95. 1687-91, 1734-58 Sager vedkommende silkemanufakturer og silkevævere m.m. I-II ..... 2 pk.

Nemlig:

394. I. 1687-91, 1736-53.

Indeholder sager vedk. det kgl. silkemanufaktur i København 1687-88, silkeværverlavet 1690-91, 1741 og 1754 og Maillots, senere den kgl. silkefabrik 1736-53.

395. II. 1734-58.

Indeholder sager vedk. følgende manufakturister og fabrikentreprenører: Joh. Gerh. Aschoff, kræmmer i København, 1753-57, Joh. Wilh. & Johs. Colsman, kræmmere i København, 1754, Math. Heidman, silkevæver i København, 1753-54, Math. Hundewath (R. Iselin & Interessenter) 1754, Jens Jensen i Ålborg 1754-58, Jonas Jensen i København 1751, 1754, Tobias Martin i København 1754, Hendrich Mesch i København 1754, Polliard, silkevæver i København 1739-52, Rouviére & Co. i Amsterdam 1734-54, Peter Sigmund Schoo, tressemager i Slesvig, 1758 og u.d., Hans Severin og Claus Brilon i Altona 1751, Daniel Vivié & fils samt François Bugnions i Altona 1747, Christoph Øhlers og Friedr. Aug. Döler, Lyngby Enghave, 1753-54. – Ansøgninger fra arbejdsløs silkevæver Johan Jansen 1746 og fra Deborah Roberts 1746. Breve fra Des Roches de Parthenay vedkommende foruden silkeproduktion, -farvning og -fabrikation også indkaldelse af fremmede fabriksfolk af alle slags 1736-37, 1744 (med en erklæring fra varemagasinets direktion) og 1756.

396. 1736-69 Sager vedkommende tøjmagere og tøjmanufakturer ..... 1 pk.

Heri korrespondance med eller angående følgende tøjmage-

re og -fabrikanter: Carl Bauer i Altona 1746-48, Joh. Chr. Bruffe i Sorø 1754, C. Frentzel ved Gasmanns fabrik, København 1763, Andr. Gotthardt Green 1749-58, Joh. Nic. Hartung ang. spinderiet i Fredericia, København 1768, Joh. C. Junck 1754, Chr. Lange, Weida i Sachsen-Weimar 1736, Chr. Liebe 1754, Henr. Loges og Urias Nehrmann 1753, Johan Moritz i Næstved 1750-55, Michael Müller 1753 (om indretning af spinderier i købstæder og på landet), Asmus Petersen & søn, Gingtoft i Angel 1755, Joh. Gottlieb Raabe 1746-54, kræmmer Joh. Henr. Wasserfall & Interessenter 1754 (tøj- og båndfabrik), Poul Weichell 1753 og Joh. Fr. Wichen, Kalundborg 1753. Endvidere erklæringer fra magistraten i Frederiksstad ang. fabrikationen af tøjmagervarer der 1753 og sager vedrørende tøjmagerlavet i København 1741-69.

397. 1755-59, 1763 Anton Hübners tøjmanufaktur i Odense, senere den kgl. privil. fabrik på Tåsinge ..... 1 pk.

Efter A.H.s død i sept. 1757 lededes virksomheden af Gottlob Trauendorf. Jf. pakken Bernstorff-Wasserschlebe'ske papirer vedk. Anton Hübners fabrik i Odense og på Tåsinge 1754-58 (Kommercekoll. Efterladte embedspapirer).

398. 1739, 1746-68 Sager vedkommende farvere, tøjtrykkerier og valkemøller ..... 1 pk.

Indeholder korrespondance og dokumenter vedrørende farvere, fabrikanter af farver og farveplantagen uden for Københavns Vesterport 1746-68, tøjtrykkerier 1746-68 (bl.a. Hartmann Rahns silketøjtrykkeri og Iselin & Co.s kattuntrykkeri) og valkemøller 1739, 1746-54 (møllerne i Lyngby, Jægersborg Dyrehave, på Wodrofsgård, ved Kornerup, Kattinge o.fl.a. steder på Sjælland).

399. 1742-61 Sager vedkommende garverier, læderfabrikker og læderhandel ..... 1 pk.

Indeholdende korrespondance ang. Ths. Outerloo's, senere det kgl. garveri 1742-61, brødrene Muhls tvist med garverne i Oldenburg 1754, henvendelser fra A. Buzagla fra Marokko 1754 og fra J.B. de Paz, udat., om anlæg af maroquinfabrikker. Endelig en skrivelse fra J.H.E. Bernstorff om anlæg af en rulæders fabrik i Altona.

400. 1746-54 Sager vedkommende papir-, tapet- og kortfabrikker ..... 1 pk.

Nemlig: Gabriel Peter Gadebusch's papirfabrik ved Flensborg 1749-51, Ole Schøtz' ditto ved Roskilde (med papirprøver) 1753, tapetmager Chr. Ulrich Foltmar 1746, Johann Perls tilbud om anlæg af et tapetmanufaktur i København 1751, Jac. Chr. Schmidts tapet- og voksdugsfabrik i København 1751-53 og Joh. Fr. Mayers kortfabrik i København 1754.

401. 1740-43 Dokumenter vedkommende det københavnske saltværk ..... 1 pk.

Dokumenterne udlåntes iflg. designation i Generaltoldkammer- og Kommercekollegiets udlånsbog for kommercesager i 1815 fra Kommercekollegiets arkiv til Søetatens arkivkontor (jf. Søkrigskancelliets kgl. resol. 1815 nr. 425/276 og 1816 nr. 212/170) og fandtes 1966 anbragt under Søetaten XVIII (kommissioner) med titlen: Kommissionen vedk. saltværket i Kbh. 1740 ff. Foruden en del arkivalier fra den under 25/4 1740 nedsatte kommission til undersøgelse af visse skrifter vedr. værket (dok.nr. 1-2, 4-9 og 11-14) indeholder pakken (nr. 15-59) Kommercekollegiets indkomne korrespondance ang. afsætningen af det københavnske salt, så godt som udelukkende vedr. hertugdømmerne og for størstepartens vedkommende bilagsmærker til kollegiets tyske journaler. Dokumenterne nr. 3 og 10 mangler.

402-03. (1699-) 1734-70 Sager vedkommende diverse manufakturer og fabrikker I-II 2 pk.

Nemlig:

402. I. (1699-) 1735-70

Heri sager vedr. brænderier og bryggerier 1753-70, båndmanufakturer 1746-63, eddikebryggeri 1753, guld- og sølvgalonfabrik 1746, strømpevævere og -manufakturer (1736) 1746-63, vat- og hårdugsfabrikker 1746-54, hattefabrikker 1756-64, kamferraffinaderi 1746 og sager vedk. metalindustri (bl.a. kobber- og messingværkerne ved Brede og Nymølle samt Etienne Jandin de Peyrembert) (1699-) 1735-68.

403. II. (1712-) 1734-66

Indeholdende sager vedr. oliemøller (1712, 1721) 1734-36 og 1754, pudder- og stivelsesfabrikker 1746 & 1753, salpeterværker 1749-54, sæbefabrikker 1735-66, teglværkerne ved Flensborg fjord 1750-51, tobaksfabrikker (1738-39) 1741-64, tobakspibefabrik 1749-53 og voksblegeri (i Oldenburg) 1748. Endvidere en udateret beretning om fremstilling af Wollogod'ske tællelys.

404. 1738-69 Sager vedkommende lav og håndværkere m.fl. professionister ..... 1 pk.

Indeholder foruden udskrift af kgl. resolution 28/4 1739 ang. de københavnske lav og betænkning fra apotekerne i København ang. en prøve tripolitansk salt 1753 sager vedr. bagere og bryggere i København 1738, 1749 og 1751, billedhuggere smst. 1746-54, bundtmagerlavet smst. 1760, gørtlerlavet smst. 1749, hanskemagerlavet smst. 1749, hattemagerlavet smst. 1749, heglemagere (indberetninger fra købstæderne i Slesvig i anl. af klage fra København over indførselen af fremmede hegler) 1749, klejnsmed i København 1754, konditor m.m. i Rosenborg have 1754, kunstdrejer i København 1746, messingslager smst. 1746-49, nålemagere smst. 1753-54, parykmager smst. 1749 & 1754, plattenslagere smst. 1769, possementmagere smst. 1751-54, silke-, ulden- og lærredskræmmerlavet smst. ang. beholdningen af fremmede kramvarer 1741-42 (specifikationer) og ang. behovet af tøjer i anl. af sørgefesten 1746, skorstensfejer i Haderslev 1753, skrædderssvend (om frimesterbevilling i København) 1749, snedkerlavet i København 1750 og sværdfeger fra Stockholm 1749.

405. [1739] 1770-71 Forslag til handelens og navigationens opkomst vedk. ..... 1 pk.

Indhold: 1. Rentekammerets betænkning over nogle ved Kommercekollegiets forestilling 13/8 1739 proponerede poster til kommerciens og navigationens opkomst, udat. [1739] – 2. Forslag til handelens opkomst 1770-71, indsendt i besvarelse af kabinetsordre af 16/10 1770 af købmænd i København, Christiania, Altona og Flensborg, vedlagt et hæfte indeholdende kopi af forslag »wegen das Commercien Wesen« i fire afdelinger, dat. 29/10 1770 – 18/1 1771, formentlig fra grosserersocietetet.

406. 1756-60 Sager angående kødleverancen til Frankrig ved Ryberg & Co. m.fl. ..... 1 pk.

Jf. hermed tre orig. forestillinger i nr. 189 og kgl. resolutioner, regninger og korrespondance vedr. Ryberg & Co.s fordringer i bilag til Finanskollegiets journal 1796 nr. 1398.

407-08. 1730-68 Diverse sager handelen og søfarten vedkommende I-II ..... 2 pk.

Nemlig:

407. I. 1730-68.

Indeholder sager vedk. Det afrikanske Kompagni 1756-57, Asiatisk Kompagni 1730-68, Vestindisk-Guineisk Kompagni 1737, 1748 & 1754, handelen på Levanten 1757-63 og u.d. (bl.a. betænkninger af Morten Munck og Mossoni Verrayon). Endvidere vedr. opbringelse og beslaglæggelse af danske skibe 1748-58, søfolks udløsning af tyrkisk fangenskab 1749 & 1751, danske konsuler og konsulater 1748-66 og konvojering af vestindiefarere 1759-60.

408. II. 1736-c. 1764.

Indeholder sager ang. kornhandelen 1740-58, told- og skibsafgiftssager 1736 – c. 1763-64, butiks- og småhandel i København, Helsingør og Hillerød 1746-63, søretten i København 1749, bygningen af et karantænehus smst. 1753-54, en fransk plan om etablering af en handel i Helsingør 1753 og ansøgning fra Fr. W. Otte, Eckernförde, om visse friheder for en af ham og medinteressent Jens Thagaard, Ålborg, med stapel i denne by begyndt sæl- og hvalfangst 1755.

409. 1746-67 Statistiske tabeller over skibsfarten og hjemmehørende skibe i Danmark, Norge og hertugdømmerne ..... 1 pk.

Indeholder fortegnelser over fartøjer hjemmehørende i Danmark og Norge 1746 & 1766, beregning over ditto for hele monarkiet 1767, fortegnelser over skibe hjemmehørende i København 1747, 1749 og 1760 samt generalekstrakter over de sammesteds indkomne og udgåede fartøjer 1750, 1753 og 1759.

410. 1738 – c. 1765 Varia ..... 1 pk.

Heri bl.a. designationer over penge ført til og fra Danmark med den hamburgske agende post 1738-45, forslag vedk. schæferier 1746 & 1755, ditto til fremme af hesteavlen i Løjt sogn og Løgumkloster samt 1747-48, ansøgning fra det kgl. konfirm. skyttekompagni i København 1751, ansøgning fra kaptajn Jacque Perrée om ansættelse 1754 og U.A. Holsteins beskrivelse af instituttet Carolinum i Braunschweig 1761.

Dansk-norske brandforsikringskontor

De norske protokoller og sager (fra 1767, da det i 1761 oprettede brandforsikringskontor for købstæderne i Danmark udvide-

des til et dansk-norsk brandforsikringskontor) er efter 1814 afleveret til Norge. De danske arkivalier, som rækker tilbage til 1759, er registreret under tillæg B i Vejledende Arkivregistraturer I, Kbh. 1943, s. 135 ff., og i øvrigt opstillet i tilslutning til Justitsministeriets brandforsikringskontor.

Tyske brandforsikringskontor

Hovedparten af det i 1768 oprettede kontors arkiv er afleveret til Preussen. Hvad der nu findes her, er registreret under tillæg IA i Vejledende Arkivregistraturer VII, s. 91 ff. Sammesteds er opført 4 bind »Copial-Bücher« for tiden 30/12 1735–5/11 1764, indeholdende afskrifter af forordninger m.m., hovedsagelig vedkommende brandforsikringsvæsenet i hertugdømmerne.

KOMMERCEDEPUTATIONEN 1771-73

411. 1770 29/10-1773 7/2. Forestillinger og kgl. resolutioner vedrørende kommercesager nr. 1553-1610 ..... 1 bd.

Indhold: Forestillinger fra Generalkommercekollegiet 29/10 1770-20/5 1771 nr. 1553-62, 1564-65, 1607 a-b, fra Generaltoldkammer- og kommercekollegiet 21/2 1771 nr. 1563 a med vedhæftet kommissionsforestilling 14/5 1770 nr. 1563 b, fra Finanskollegiet 4/7 1771-2/3 1772 nr. 1565b-o, p1 og q samt nr. 1566, fra tyske kammer 21/12 1771-18/12 1772 (med kgl. resol. 7/1 1773) nr. 1565 o 1-2, p 2, 1569 a, 1573 a-b, 1583 a, 1603 b og 1608-10. Endelig fra Kommercedeputationen 30/3-30/11 1772 nr. 1567-68, 1569 b, 1573, 1574-76, 1578-82, 1583 b-1603 a og 1604-07. Nr. 1577 og 1602 b mangler i bindet, det første formodentlig ved en overspringelse. Nr. 1602 b, forestill. af 4/11 1772 ang. oprettelse af et nyt magasin og en kommercefonds bestemmelse, skal være tilbageholdt af hoffet, hvor arveprins Frederik skal have taget den til sig.

Den findes nu, uden kgl. resolution, i efterfølgende pk. nr. 412. Indholdsregister se nr. 14.

412. 1771-72 Forestillinger og kgl. ekspeditioner ..... 1 pk.

Indhold: 1. Original forestilling 30/11 1772 med kgl. resol. 4/12 ang. konsul Walsh i Cadiz (mrk. nr. 3459 og opført i »Register über die königl. Resolutionen 1763-72«, ovenfor nr. 178). – 2. Konceptforestillinger, ikke optaget i forestillingsprotokollerne, men opført i nævnte register under nrr. 3423-25, 3433, 3439, 3441, 3444, 3447, 3451 og 3456-58. – 3. Koncepter til danske forestillinger, som er indbundet i original i foranstående bind 1772. – 4. Forestillinger uden kgl. resol., indgivet 8/7 og 4/11 1772. – 5. Kgl. plakat om forhøjelsen af tolden på fremmed alun 1772. – 6. Ditto ang. Asiatisk Kompagnis oktroj 1772. – 7. Kgl. ekspeditioner til økonomikollegierne i Pinneberg og Rendsburg amt 1772.

1772 11/5-4/12 Danske og norske kgl. ekspeditioner (privilegier, reskripter og bevillinger), *se* nr. 456.

1772 23/4, 11/6 og 19/11 Tyske kgl. udfærdigelser, *se* nr. 771.

413. 1771 17/6-1772 7/3. Kopibog ..... 1 bd.

Titel på forreste bindflade: »Commerz Deputat[s] Protocoll der Briefe«. Bindet, der er forsynet med alfabetisk register, indeholder kopier af såvel danske som tyske udgående breve. Disse retter sig i denne periode, hvor deputationen var underordnet Finanskollegiet, enten til dette, et af de tre kamre eller Generalmagasinkontorets direktør Fr. de Coninck.

414. 1771 5/6-1772 16/3 Journal litra A ..... 1 bd.

Med alfabetisk register.

415. 1771-72 Bilag til journal litra A, nr. 1-147 ..... pk.

416. 1772 26/3-1773 15/1 (10/9) Dansk-norsk kopibog ..... 1 bd.

Med alfabetisk register. Indeholder deputationens udgående breve i kommerce- og fabrikssager vedk. Danmark og Norge. S. 200 er indført en under 4/10 1773 forevist konstitution af 10/9 s. år for Arent Jensen som kobberfører for Brede, Nymølle og Fuglevad værker.

417. 1772 15/3-1773 15/1 Dansk-norsk journal litr. A ..... 1 bd.
Rygtitel: »Dansk Journal«. Med alfabet. reg.

418. 1772-73 Bilag til dansk-norsk journal litra A, nr. 1-613 ..... 1 pk.

419. 1772 27/3-1773 13/1 Tyske kopibog ..... 1 bd.
Rygtitel: »Teutsch Brief Protocol«. Med alfabetisk register. Indeholder foruden kommerce- og fabrikssager for hertugdømmerne også konsulatssager. Side 174 er blandt breve fra januar 1773 indført et af 4/7 1772 og s. 175-83 breve fra april og august 1772.

420. 1772 18/3-1773 15/1 Tyske journal litra A ..... 1 bd.
Rygtitel: »Teutsch Journal Litt. A«. Med alfabetisk register.

421-24. 1772-73 Bilag til tyske journal litra A, nr. 1-471 ..... 4 pk.

425. (1670, 1732) 1769-72 Fornyelsen af Asiatisk Kompagnis Oktroj 1772 vedk. 1 pk.

426. 1771-72 Diverse sager vedkommende handel og industri ..... 1 pk.
Indhold: 1. Sager vedrørende omløberhandelen 1771 og udat. – 2. Finanskollegiets korrespondance ang. fremmede konsulers handelsrettigheder 1771-72. – 3. Sager vedk. manufakturer og fabrikker.

427. 1771-72 Konsulatsrapporter m.v. ..... 1 pk.
Fra konsulaterne i Danzig, Gibraltar, Lissabon, London, Malta, Ostende, Riga og Rotterdam. For størstepartens vedkommende journaliseret i Finanskollegiets journaler (numrene øverst i hjørnet til højre over præsentationsdatoen). Brevene fra Gibraltar er dog rettet til A.S.v.d. Osten, ministeren for det udenlandske departement.

428. 1771-72 Indkomne sager vedrørende barbareskstaterne ..... 1 æske
Blandt indholdet, som foruden forskelligt andet omfatter en del konsulatsindberetninger, især fra Marokko, er adskillige bilag til Kommercedeputationens og Finanskollegiets journaler.

KOMMERCEKOLLEGIET 1773-97
Danske sekretariat

Kgl. resolutioner og ekspeditioner

429. 1776-83 Kgl. reskripter og kabinetsordrer til kollegiet eller dets førstedeputerede, til dels med bilag ..... 1 pk.

430-33. 1773-76 Danske og norske forestillinger og kgl. resolutioner ..... 4 bd.
Alle med indholdsfortegnelser foran og med de norske forestillinger samlede sidst i bindet.

434-51. 1777-96 Forestillinger og kgl. resolutioner ..... 18 bd.
Alle forsynet med alfabetiske registre og indeholdende forestillinger alene vedrørende Danmark eller af generel karakter.

452. 1773 8/2-1774 4/8 Ekstrakter af danske og norske forestillinger ..... 1 bd.
Med påtegnede kgl. resolutioner.

453-54. 1774-97 Forestillinger i koncept og kopi 2 pk.
Ufuldstændig.

455. 1785-86. 1788, 1792 Forestillinger uden kgl. resolution ..... 1 pk.
Heri enkelte bilag til journalerne.

456-61. 1772-74, 1777-96 Ekspeditionsprotokoller ..... 6 bd.
Protokollerne, som alle er forsynet med alfabetiske registre, indeholder kopier af udstedte privilegier og bevillinger. Desuden forordninger, plakater, reskripter, bestallinger, instruktioner, mange dels af kongen, dels af kollegiet meddelte konfirmationer på kontrakter (bl.a. mellem fabrikanter og deres folk), enkelte skøder, lånegarantier og kommissorier. For 1774, sidste halvdel, og 1775-76, da tyske sekretariat virkede som fælles kancelli, må danske og norske ekspeditioner søges i dettes ekspeditionsprotokoller.

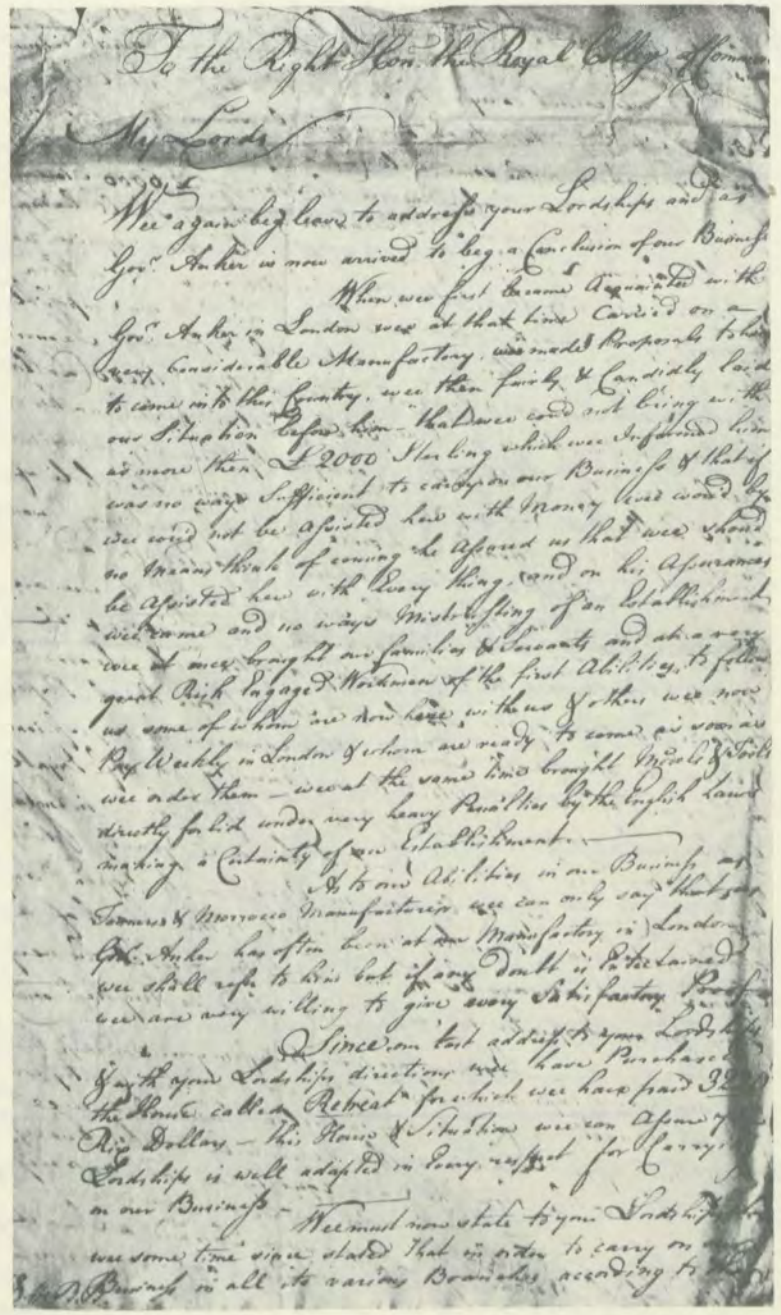
I 1786 anlagde de to engelske manufakturister Harry Nelthropp og John Joseph Harris et lædermanufaktur på ejendommen Retraite ved Skodsborg. De var opmuntret til at komme til Danmark af Peter Anker, generalkonsul i London, hvor de hidtil havde drevet et manufaktur. Efter at være kommet til Danmark sendte de den 30. oktober 1786 Kommercekollegiet denne ansøgning, hvori de anmodede om tilladelse til at iværksætte deres produktion og desuden bad om et lån på 30.000 rdl. mod selv at investere deres formue på 10.000 rdl. og desuden bekoste indretningen af Retraite, som de allerede havde købt. Journalnummeret er ført på ansøgningen i nederste venstre hjørne.

Følgende sider:
I danske sekretariat journaliseredes Nelthropps og Harris' skrivelse i journal BB (nr. 530) for 1786 som brev nr. 1038. I overensstemmelse med kammerkollegiernes journalsystem er der fra dette nummer tilbagevist til nr. 964 i samme journal, under hvilket man finder journaliseret en skrivelse fra kommitteret i kollegiet Frans Dræby, som havde været i Køge sammen med de to manufakturister for at finde et sted, hvor de kunne installere sig med deres manufaktur. Dræby kunne meddele, at man ikke havde fundet et sådant sted.

Fra journaliseringen i journal BB er der endvidere fremvisning til brev nr. 28 af 9. februar 1787 i journal CC fra dette år, hvori de deputerede i kollegiet anmoder om at 3000 rdl. af det da bevilgede lån på 30.000 rdl. måtte blive udbetalt til englænderne.

Hvad der var sket med låneansøgningen kan ses af indførslerne på journalens højre side, hvor der er henvisning til den forestilling, som kollegiet afgav til kongen den 5. december 1786 (i nr. 443), og som kongen resolverede på den 13. december ved at meddele privilegium og bevilge lånet.

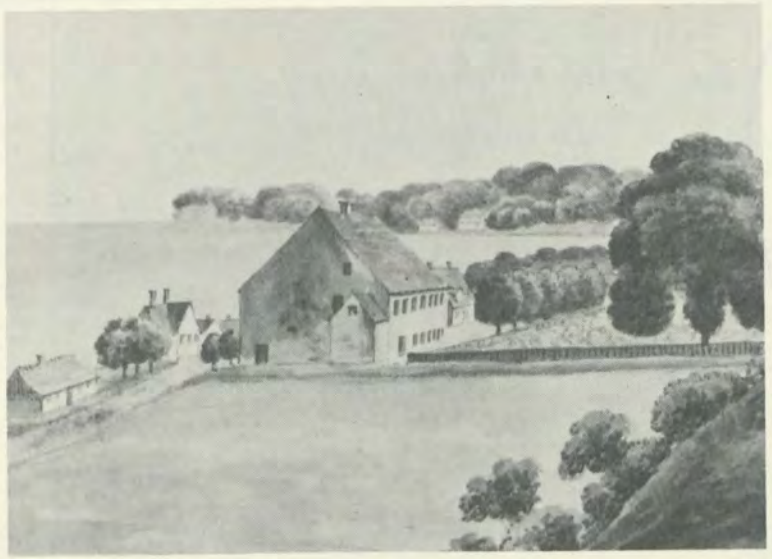
Samme sted findes det også indført, at resolutionen den 23. december er blevet meddelt englænderne, Finanskollegiet og de i sagen implicerede fra kollegiet, således Dræby. De breve, hvormed dette skete, findes indført i sekretariatets kopibog for 1786 (nr. 486) under den 23. december, nr. 748-50.

To the Right Hon. the Royal Colly Comm
My Lords
We again beg leave to address your Lordships and as
Gov. Anker is now arrived to beg a Conclusion of our Busines
When we first became Acquainted with
Gov. Anker in London was at that time Candid on a
very considerable Manufactory was made Proposals to bri
to come into this Country, we then fairly & Candidly laid
our Situation before him. He Drew and did bring with
us more than £2000 Sterling which was Intended him
was no ways Sufficient to carry on our Business & that
we could not be assisted here with Money could would
no means think of coming he Agreed us that we should
be assisted here with every thing and on his Appearance
We immediately and no ways Misled by him Established
were at once brought our families & Servants and also a very
great Risk Engaged Workmen of the first Ability, to follow
us some of whom are now here with us & others were now
Ready in London & whom are ready to come as soon as
we order them — we at the same time brought Models & Tools
directly for Bid under very heavy Penalties by the English Laws
making a Certainty of our Establishment —
As to our Abilities in our Business as
Turkey & Morocco Manufacturers we can only say that
Gov. Anker has often been at our Manufactory in London
we shall refer to him but if any doubt in Petersburg
we are very willing to give every Satisfactory Proof
Since on last address to your Lordships
by the your Lordships directions we have Purchased
the House called Retreat for which we have paid 32
Rix Dollars — This House & Situation we are Agreed
Lordships is well adapted in every respect for Carrying
on our Business — We must now state to your Lordships
we some time since stated that in order to carry on
Business in all its various Branches according to

X/1038. 264. 28 C.C.	Nor. br.	Kongelig Told- Manufakturist Nettrop og Hustrus General Consul Ancker Commission...			
		...ophold sig længere i London og ...			
		...Told Kammer til Kjøbenhavn med Vare Fortegnelse ...			
		...og andre Told Sager Forbindelse at indrette ...			
		...Told- Manufactur til Portugal og Marocco-			
		...Klasse Forordning, hvorfor de allerede for sig			
		...Gaarden Retraite under Told Kammer, som Forord-			
		...ner Told Kammeret ordinair Told-Expeditør ...			
		...til at bekjendtgjøre, endvidere med Vare ...			
		...til Anlægget til Fremstillelse, hvorfor de ansøge			
		...om 30000 Rdl. med Told Lempelse,			
		...for 18000 Rdl., nemlig Told ...			
		...de 10000 Rdl. forrenter og Gaarden samt Bygning-			
		...er, Løsøre Indretningens Beholdninger, som ...			
		...nuværende Bygning anslaaet til 8000 Rdl., da de			
		...omsøgte Lempelse ... Forrentelse, hvorved			
		...de saa vederlagsfrit, at beholde i Told Kammeret			
		...Fordelene samt Skatten og Materialier allerede			
		...der kan indfalde Told Lempelse. —			
1039.	4 —	Gouverneur Arnoe indberetter i Anledning af			
		...skibsmægler Kongelig Told- Manufakturist Nettrop og Hus-			
		...hr. hvorvidt Fjerdingstallet i London, som			
		...forskjellige Tilfælde skal indbetales Told- Manufak-			
		...turist og Told Omsorgsbevisning kan erindres, at Sagen			
		...angaaer Told Lempelsen Forbindelse i Told Lov, hvor			
		...som Collegium ikke vel kan anpege Vedk. Justitz og			
		...Told Dep. —			

		foranstaltet Forhandling. —	— 4 —	52 Decbr.
		Assessionen communiceret Finants Collegium	1 —	23 Decbr.
		Nettrop & Harris Told Kammer Deputeret		
		Schertels Sag til Kammeret Erklæring		

Den udførlige journal overflødiggør ofte opslag i sagsakterne.

Retraite ved Skodsborg 1825. Fabriksbygningen med Strandmøllen i baggrunden. Farvelagt håndtegning fra industrihistorikeren Ole Rawerts samling i Det kgl. Bibliotek. Retraite lå, hvor Skodsborgvej nu støder til Strandvejen. Nelthropp og Harris drev i begyndelsen deres virksomhed med succes. De oprettede også en oliemølle på Retraite og i 1793 købte de Ørholm, hvor de indrettede en papirfabrik. Efter århundredskiftet måtte de dog afhænde alle deres virksomheder. Foto: Kgl. Bibl.

Indeholder for tiden til 4/12 1772 Kommercedeputationens såvel danske som norske, men fra 14/1 1773 kun Kommercekollegiets danske kgl. udfærdigelser.

Korrespondance

462-503. 1773 19/1-1797 27/5 Kopibøger ..... 42 bd.

Bindene er alle forsynet med alfabetiske registre, der for tiden 1773-75 henviser til brevenes numre, men 1776-97 til sidetal.

504-547. 1773-97 Journaler litra A-TT ..... 44 bd.

Alle forsynet med alfabetiske registre. Kryds anbragt ud for

journalernes numre betegner, at de pågældende sager er fundet på deres plads blandt journalsagerne. Samtidig er frem- og tilbagevisningerne kontrolleret; og det er ved understregning angivet under hvilket nummer, den fremviste sag skal søges.

548-749. 1773-97 Journalsager ..... 202 pk.

750. 1778 Tobakshandels journal for Danmark ..... 1 bd.

751. 1778 Indkomne breve til tobakshandels journal for Danmark ..... 1 pk.

752. 1789-93 Tabeljournal ..... 1 bd.

Med alfabetisk register over de indsendende myndigheder (danske stifter og amter m.v.).

753. 1789-93 Indkomne sager til tabeljournalen ..... 1 pk.

Indholdet består hovedsagelig af tabellariske indberetninger om priserne på korn- og fedevarer. Desuden nogle kapitelstakster og fra Fyns stift fortegnelser over udstedte markedspas samt attester om forbrydelser imod forordningen af 1775 om ulovlig omløben.

Norske sekretariat

754-56. 1777-96 Forestillinger og kgl. resolutioner ..... 3 bd.

Alle med indholdsfortegnelser, de to første tillige med alfabetiske registre. For tiden 1773-76 er forestillinger og resolutioner vedrørende Norge indbundet sammen med danske sekretariats (nr. 430-33).

Nemlig:

754. 1777-80.

Indlagt løst bag i bindet to forestillinger af 26/10 1778 og 5/8 1779 om privilegier henholdsvis for assessor Peder Fogh Kræfting ang. hans mølleværk og for Christian Kræfting ang. et spigerværk, begge uden kgl. underskrift under resolutionerne og begge vedlagt privilegierne uden segl.

755. 1781-85.
756. 1786-96.

Indlagt løs koncept til privilegium, dat. 29/7 1795, for kancelliassessor Fr.Chr. Moss på anlæg af en spigerfabrik på hans gård Hof i Ringerike.

Tyske sekretariat

(Sept. 1774-76 tillige Kommercekollegiets kancelli)

Kgl. resolutioner og ekspeditioner

757-65. 1773-97 »Vorstellungen und königliche Resolutionen« ..... 9 bd.

For 1773-76 forsynet med indholdsfortegnelser, for 1777-91 med alfabetiske registre, mens begge dele mangler for tiden 1792-97. Sekretariatets forretningsområde var kommerce- og fabrikvæsenet i fyrstendømmerne samt, indtil oprettelsen i januar 1777 af udenlandske og konsulatssekretariatet, alt vedrørende disse sager. Foruden forestillinger og resolutioner er fra og med 1777 indhæftet adskillige originale forordninger, plakater, patenter og oktrojer, som indgår i nummereringen.

766-69. 1773-76 Ekstrakter af forestillinger ..... 4 bd.

Nemlig:

766. 1773 Ekstrakter af tyske forestillinger.
767. 1774 Ekstrakter af tyske, fra 29. sept. tillige danske og norske forestillinger.
768. 1775 Ekstrakter af danske, norske og tyske forestillinger.
769. 1776 Ekstrakter af danske, norske og tyske forestillinger.

770. 1775-76, 1784-85, 1788 og udat. Forestillinger og kgl. ekspeditioner. ..... 1 pk.

771-76. 1772-96 Protokoller over kgl. ekspeditioner ..... 6 bd.

Er kopibøger over kollegiets kgl. ekspeditioner og særlige udfærdigelser, nemlig først og fremmest privilegier og koncessioner samt bestallinger, men også forordninger, plakater, reskripter, instruktioner og enkelte rejsepas. Alle forsynet med alfabetiske registre.

Nemlig:

771. 1772 23/4-1775 »Verordnungen, Rescripte, Concessionen, Privilegien etc.«

Indeholder side 1-3 tre gennem Kommercedeputationen i 1772 besørgede kgl. ekspeditioner vedr. fyrstendømmerne. S. 4-156 (1773-25/8 74) Kommercekollegiets ekspeditioner i sager vedr. fyrstendømmerne og konsulatsvæsenet, i reglen udfærdiget på tysk. Fra s. 157 (10/6 1774) og ud omfatter den foruden dette i henh. t. kabinetsordre af 10/6 og kgl. resol. af 6/9 1774 også alle ekspeditioner vedk. Danmark og Norge samt fællesanliggender som f.eks. udnævnelser i kollegiet. Denne ordning fortsatte indtil udgangen af 1776.

772. 1776-77 23/12. »Verordnungen, Rescripte, Concessionen etc. etc.«

Indeholder for 1776 også danske og norske ekspeditioner samt udfærdigelser vedk. konsulaterne. Disse sidste overgik fra 1777 i henh. t. kgl. resol. af 20/1 til det særlige udenlandske og konsulatssekretariat.

773. 1777 15/12-1782 »Privil., Conces., Verord. etc.«
774. 1783-86 »Privil., Concess., Verord., Placaten etc.«
775. 1787-93 »Privilegien, Concessionen, Placaten, Rescripten, Bestallungen etc.«
776. 1794-96 »Privileg., Concess., Verordnungen, Rescripte, Bestallungen etc.«

Korrespondance

777-78. 1774 13/9-1776 Kancelliprotokoller over ekspeditioner litra A-B ..... 2 bd.

I henhold til kgl. resolution af 6/9 1774 fungerede tyske sekretariat i denne periode som et fælles kancelli og besørgede

udfærdigelsen af alle forestillinger med deraf følgende ekspeditioner fra alle tre sekretariater. Litra B er uden register.

779. 1774 13/9-1776 Koncepter til kancelliprotokoller litra A-B ..... 1 pk.

Heri indlæg til 1774 nr. 64 (ansøgning fra stolesmed Søren Vilhelm om udbetaling af 50 rd.) og 1775 nr. 349 (ansøgning fra hattefabrikant Joh. C. Viertel om don gratuit).

780. 1774 1/7-1776 Kancelliprotokol over indkomne sager ..... 1 bd.

Med alfabetisk register.

781-800. 1773-97 »Deutsches Expeditions Protocoll« ..... 20 bd.

1791-97 benævnt »Deutsches Protocoll«. Er kopibøger over kollegiets udgående breve. Med undtagelse af protokollen for 1797 alle forsynet med alfabetiske registre, for 1773, 1776-86 og 1792-96 henvisende til sagernes numre i protokollerne, for 1774-75 og 1787-91 til pagina. For tiden 17/7-31/12 1773 findes kun lister over udgående ekspeditioner.

801-22. 1773-95 Journaler ..... 22 bd.

For 1773-82 med rygtitel »Journal der eingekommenen deutschen (1776-77 dog einländischen) Sachen«, 1783-95 »Deutsches Journal«. Alle med alfabetiske registre. Fremvisninger og sammenlægning forekommer sjældent, men mange sager mangler. Journalerne for 1796-97 synes bortkomne før 1820. Journalerne fra 1777-78 (nr. 803-04) indeholder mange ansøgninger fra handlende.

823-81. 1773-85 Journalsager ..... 59 pk.

Diverse

(henhørende under kollegiets danske, norske og tyske sekretariater).

882. 1772-97 Kommercekollegiet, dets betjente og fattigbøsse angående ..... 1 pk.

Heri foruden ansøgninger, embedseder og andre indkomne skrivelser kollegiet vedkommende en udateret »Historisk beretning om general landets oeconomie og commerce collegio, dets oprettelse og dertil henlagte fonds ...« 1735-83. Desuden regnskaber og regnskabsbilag vedk. kollegiets fattigbøsse 1774-89.

883. 1773, 1790-95 og udat. Sager vedkommende hør- og hampeavlen i Danmark 1 pk.

Indhold: Indberetninger i henhold til cirkulære af 2/4 1773 ang. købstadsjordernes besåning med hør-, hampe- og roefrø med særligt henblik på at fremme høravlen (omfatter samtlige danske stifter undtagen Århus). – Udat. beregning på tysk over udgifterne ved dyrkning af hør og hamp. – Sager vedr. Henning Schrolls og Ignatius Millers hør- og hampeavlingsanlæg på henholdsvis Brahetrolleborg og Bratskov godser 1790-95.

884. 1772-81, 1791 Generalmagasinet vedkommende sager ..... 1 pk.

Heri bl.a.: Kopi af promemorier fra kræmmerne i København ang. en plan til fremme af manufakturerne og den dermed sammenhængende handel m.v. 1772, kronologisk fortegnelse over anordninger vedk. Generalmagasinets indretning 1681-1776, notat af kommitteret Fr. Carl Trant om generalmagasinets direktion, udat. (maj 1777), original instruktion for Generalmagasindirektionen 1777, samme direktions instruktion for klejnsmed Søren Wilhelm ang. hans pligt til at forsyne fabrikanter, manufakturister og møbelmagasinet med diverse redskaber, maskiner og instrumenter 1778, balance over magasinets debitorer og kreditorer 1780, brudstykke af forestilling vedk. magasinet 1781 og designationer over generalmagasinkontorets vareafsætning til de handlende i Danmark, Norge og Vestindien 1781.

885-87. 1780-83, 1792 Indberetninger om købte indenlandske fabrikvarer ..... 3 pk.

Indberetninger indsendt af stiftamtmændene om, hvad de handlende i de danske provinsbyer har købt af danske fabriksvarer fra generalmagasinet, kræmmerne og fabrikkerne.

Nemlig:

885. 1780-81.

1780: Sjællands stift, 1781: Sjællands stift, Lolland-Falster, Ålborg, Viborg, Århus og Ribe stifter.

886. 1782.

Indhold som 1781.

887. 1783. 1792.

1783 som 1781; 1792: Lolland-Falster, Viborg, Århus og Ribe stifter.

888. 1773-c. 1801 Miscellanea vedkommende fabrikvæsenet i almindelighed ..... 1 pk.

Indhold: »Precis eines Mémoires vom 12ten November 1773 betreffend die Manufakturen in Koppenhagen«. – Kommercekollegiets beretning om de 1773-77 gennemførte foranstaltninger vedk. fabrikkerne og næringslivet, med indhæftede tabeller over fabrikkernes tilstand i Danmark 1774-75, 1777 og 1778. – Beretning og forslag fra Kommercekollegiet ang. den almindelige nationalindustri, udat. (1781) – Alfabetisk »register over de herværende sukker raffinaderier, manufakturer og fabrikker, saa og den toldfriehed enhver ... er tilstaaet«, udat. (c. 1784-1801) og også omfattende anlæg uden for København. – Promemorie til grev E. Schimmelmann om fabrikkerne i Danmark, specielt silkefabrikkerne og deres vanskeligheder, udat. (efter 31/7 1790). – Ekstrakt af journalerne ved klæde- og bomuldsmanufakturernes oplag over solgte varers beløb 1793. – Brudstykke af betænkning ang. toldlettelser på råmaterialer til fabrikkerne, udat. – Projekt ang. et produkt til erstatning af bomuld, udat.

889. 1774-97 Sager angående fabrikkernes behøvende understøttelse under det nye toldsystem ..... 1 pk.

Indhold: Kommercekollegiets bemærkninger ved en forehavende mulig forandring i det nuværende fabriksystem 1794. – Forarbejder og udkast til forestilling 13/12 1796 ang. understøttelse til de indenlandske fabrikker under det nye told- og fabriksystem samt til kgl. resol. 20/1 1797. – Bilag til samme forestilling 1796. – Forarbejder og bemærkninger (E. Schimmelmanns) til forestilling 4/4 1797. – Tabeller over fabrikkernes tilstand i Danmark 1774-96. – Ditto over afsætningen af fabrikkernes varer uden for København 1789-95. – Diverse efterretninger 1793-96 og udat.

890. 1778 »Tabeller indeholdende fabrikkernes tilstand her i staden« ..... 1 bd.

Omfatter anlæg i København og omegn.

891. 1785 »Tabeller over manufacturernes tilstand ved udgangen af Aaret« ..... 1 bd.

Omfatter anlæg såvel i København som i de danske provinser.

892. 1786 Tabeller over manufakturernes tilstand ved udgangen af året ..... 1 pk.

Indhold som nr. 891.

893. 1776-96 Tabellariske efterretninger om industrien i hertugdømmerne ..... 1 pk.

Indhold: Generalekstrakter af fabrikefterretninger fra Altona 1776 og 1792, ekstrakt af fabrik- og industrilister fra hertugdømmerne Slesvig og Holsten 1792 og efterretninger om fabrikkernes tilstand i Altona 1795.

894. 1775-97 Dugmanufakturet på Blågård og andre uldmanufakturer vedkommende ..... 1 pk.

Heri foruden dokumenter og regnskaber vedr. Blågård dugmanufaktur og dets virksomheder i Fredericia og Moss (1781-96) enkelte sager ang. det militære uldmanufaktur (balance 1775), brødrene Ottos klædefabrik i Odense (1781), uldne tøjers fabrikation på Island (1787), klædefabrikation i Slesvig by (skrivelser fra Bruyn 1789), klædefabrikant G.J. Branners søn Johann Jacob (1792), fries- og hestedækkenfabrikken i Meldorf (1796-97) og Chr. Fr. Junckers klædemanufaktur på Christianshavn (1797). Endvidere et promemorie fra klædefabrikanterne Branner, Scheidtmann og Wolff om understøttelse til maskiners anskaffelse (1796).

895. 1765-97 Sager vedkommende linned- og sejldugsmanufakturer m.m. ..... 1 pk.

Indhold: 1. Sager vedr. forskellige linned- og trådmanufakturer 1780-97, nemlig: linnedmanufakturet på Brahetrolleborg 1785-97, Køng fabrik 1786 (efterretninger af Chr. G. Voelker og N. Ryberg), fabrikgården i Lyngby 1780, Valentins glanslærredsfabrik i København 1780, 1795-96, Joh. Dan. Lawaetz's spinderier og væverier i hertugdømmerne 1796, Timmermanns trådfabrik i Randerup, Tønder amt 1796 samt andragende fra kniplings- og blondeforlæggerne Paul Popsen og Boy Boysen, Tønder 1788. – 2. Hørheglerier vedk. 1765-96, nemlig: Frk. F.L. Ernsts 1765-80, Howdens 1780, 1788 kræmmer Hans Taagerups 1791-92, Alex. Watts 1796 samt Weinmann & Blad 1787, 1792. – 3. Blegeriet på Esrum 1780, 1796. – 4. Spinderier og spindeskoler vedk. (også ulden-, bomulds- etc.) 1781-96, med bl.a. tabellariske efterretninger 1781-83 og 1788 og sager vedr. Det næstvedske patriotiske Selskabs spindeskoler 1783 og 1786 samt diverse spindemestre m.v. 1786 og 96 – 5. Promemorier linned- og andet manufakturvæsen vedk. 1776-93 og udat., med bl.a. betænknin-

ger af N. Ryberg 1776, C.C. Pflueg 1776, Henrich Ulsøe 1779 (Bülows ms. 75 F.3) og et forslag fra Bernh. Hilcker 1787. – 6. Sager sejldugsfabrikkerne vedk. 1770-96, nemlig: Kommissionen for sejldugsfabrikkerne 1787-88, fabrikken på Wodroffsgård 1770-92 og Jacob Kalls fabrik i Flensborg 1795-96.

896. 1778-96 Sager vedkommende bomuldsmanufakturer ..... 1 pk.

Heri specifikationer over Den kgl. Manchesterfabrik ved overleveringen til interessentskabet for Det kgl. privilegerede Bomuldsmanufaktur 1782, afskrifter og originalakter vedrørende dette 1782-96, dokumenter vedk. det schimmelmannske bomuldsmanufaktur og -spinderi i Ahrensburg 1778, 1787 og 1789, balanceregning over fabrikken »Eenighed« (norsk) 1787 og ansøgning fra Andreas Mitchell om privilegium exclusivum på et bomuldsspinderi 1788.

897. 1776-97 Sager vedkommende farvere, tøjtrykkerier og valkemøller ..... 1 pk.

898. (1757-77) 1783-c. 1801 Sager vedkommende sukkerraffinaderierne i Danmark ..... 1 pk.

Heri kopier af privilegier for danske, især københavnske sukkerraffinaderier 1757-77. Endvidere erklæringer og blandede efterretninger om raffinaderiernes drift og afsætning, deriblandt en tabellarisk oversigt for 1798.

899. 1777-87 Sager vedkommende tobaksplantagerne og tobaksvæsenet i almindelighed ..... 1 pk.

Heri bl.a. forestilling (uden kgl. resol.) 9/8 1783 angående fabriksvæsenets tilstand i Danmark.

900. 1761-78 Kommissionen for tobaksvæsenets nye indretning ..... 1 pk.

Kommissionen nedsattes i henh. til kgl. kabinetsordre af 16/1 1778 til skatmester H.C. Schimmelmann og bestod foruden af denne af general Eickstedt, de to førstedeputerede for Kommercekollegiet og Generaltoldkammeret Ernst Schimmelmann og C.L. Stemann samt endelig statssekretær O. Høegh-Guldberg. Dens arbejde mundede ud i de gennem Generaltoldkammeret den 23/3 1778 udstedte forordninger om ophævelse af tobaksadministrationen samt om tobakshandelens og -fabrikationens bestemmelse i fremtiden.

901. 1778-97 Sager vedkommende tobaksfabrikker ..... 1 pk.

Indhold: 1. Ansøgninger om privilegium på at fabrikere og forhandle tobak 1778-97, for en dels vedkommende vedlagt ældre privilegier og i mange tilfælde påtrykt, påtegnet eller bilagt fabriksmærker, hvoraf undernumrene 2-74 vedrører anlæg i Danmark 1778-85, 75-79 fabrikker i hertugdømmerne 1795-97). – 2. Dokumenter vedk. tobaksfabrikken »Frieheden«, tilhørende konferensråd Jessenius Clasen og svigersøn, agent Joh. C. Amberg. 1787-93.

902. 1778-83 Originale koncessioner og privilegier til forhandling og fabrikation af tobak samt til handel med salt ..... 1 pk.

Det drejer sig om koncessioner og privilegier, udstedt af Kommercekollegiet 1778-83, de fleste til Norge, en del til Danmark og kun ganske få til hertugdømmerne. De er rimeligvis indsendt efter udstedelsen af forordningerne af 2/3 1785 (om saltafgifterne) og 14/6 1786 (om tobakshandelen, -forarbejdningen og -plantningen).

903-04. 1763, 1771-73, 1778-97 Sager vedkommende diverse manufakturer og fabrikker I og II ..... 2 pk.

Nemlig:

903. I. 1763, 1778-97.

Indeholdende sager vedr. Dedens broderifabrik og -skole 1773 & 1778, båndfabrikant Pullichs svende 1791, ansøgning om koncession på en carcassefabrik i Tønder 1796 (franskmændene Moloré og Blinières), Heinr. Meyers eddikefabrik i Altona 1796, florfabrikker i København 1780-81 og 1795-96, garverier og læderfabrikker m.v. 1786-97, linned- og uldmanufaktur i Eckernförde (1759-64) 1795-96, metal- og maskinindustri (1775) 1780-97 (bl.a. kobber- og messingværkerne ved Flensborg, Brede og Nymølle, le- og skæreknivefabrik ved Brahetrolleborg og forslag fra Charles Nordberg om et maskinværksted til fabrikkernes forsyning samt to sager ang. ildmaskiners anvendelse).

904. II. 1771-73, 1778-97.

Indeholdende sager vedk. papir-, tapet- og kortfabrikker 1771, 1773, 1790 og 1796, pudder- og stivelsesfabrikker 1778 & 1796, reberbane i Helsingør 1786, Oldesloe saltværk 1782, 1790 og udat., skedevandsfabrikker i København og ved Fre-

deriksborg 1778 & 1796, stentøjs- og fajancefabrikkerne i Rendsburg, Slesvig og Kellinghusen m.m. 1771-97, strømpemanufakturer 1790-96, sæbefabrikker 1795-96 og tøjmanufakturer 1796.

905. 1773-96 Sager vedkommende lav og håndværkere ..... 1 pk.

Heri bl.a. sager vedr. felbereder Chr. Schultz i Svendborg 1789, gørtlerlavet i Kbh. 1773-74, handskemagere i København og Haderslev 1778 & 1796, knapmagerlavet i København 1787, silke-, ulden- og lærredskræmmerlavet smst. 1780, skomagerlavene i Lütjenburg og Preetz 1789, skorstensfejerlavet i København 1777 og urmager Jürgen Jürgensen smst. 1786 & 1796.

906. 1782 & 1791 Sager vedkommende Handels- og Kanalkompagniet ..... 1 pk.

Indhold: Korrespondance ang. aktietegningen i Norge 1782, en skrivelse til Departementet for udenlandske affærer 1791 og en generalbalance for 1791.

907. 1792-97 Sager angående Den danske Manufakturhandel ..... 1 pk.

Indhold: Balancer og statusopgørelser 1792-95, indkomne breve 1795-96 samt betænkninger vedrørende manufakturhandelens bedre indretning 1796-97.

908. 1778-97 Diverse sager vedkommende handel og søfart ..... 1 pk.

Indhold: 1. Oktroj for Vestindisk Handelsselskab 1778 (kopi). – 2. Alfabetisk ekstrakt over varer ført gennem Øresund fra Østersøen 1780. – 3. Sager ang. vragning af salt kød og sild til udførsel 1780 & 1796. 4. Sager vedk. det kgl. møbelmagasin 1781-82 & 1796. – 5. Alfabetisk ekstrakt over alle fra fremmede lande til Århus indførte varer 1788. – 6. Sager vedr. handel og skibsfart på udlandet 1789, 1796-97. – 7. Sager vedr. handel og søfart i hertugdømmerne 1781-97. – 8. Ansøgning om tilladelse til at oprette et assurancekompagni i Altona m.v. 1796-97. – 9. Sag ang. konfiskation af nogle kniplinger i Horsens 1796. – 10. Forslag fra Andr. Æreboe ang. Marsklandenes muligheder (rav- og uldhandel, oliemøller) 1779.

909. 1773-97. Sager vedkommende havne- og vandbygningsvæsenet i hertugdømmerne ..... 1 pk.

910. 1796-97 Sager vedkommende fritagelse for afgiften af fremmede købte skibe .... 1 pk.

Angår fritagelse i henh. til forordning af 20/4 1796 og består hovedsagelig af bilag til tyske sekretariats manglende journaler for 1796-97.

911. 1779, 1790, 1793-94, 1796 Fortegnelse over de fra København farende koffardiskibe ..... 1 pk.

912-13. 1779-81, 1789-90 (92) Tabeller over skibsfarten og hjemmehørende fartøjer i de danske provinser I-II ..... 2 pk.

Indeholdende mere eller mindre ukomplette samlinger af stiftvis indsendte lister over de ved toldstederne dels hjemmehørende, dels lossende og ladende fremmede og udenbys fartøjer.

Nemlig:

912. I. 1779-81.

For 1780 kun tabellen over lossende og ladende fartøjer i Nykøbing S.

913. II. 1789-90 (92).

For 1792 kun en følgeskrivelse fra Lolland-Falster stift.

914. 1776-96 Statistiske tabeller over skibsfarten og hjemmehørende fartøjer i Danmark, Norge og hertugdømmerne 1 pk.

Indhold: 1. Lister over hjemmehørende fartøjer i Norge 1776 og hertugdømmerne 1777. – 2. Liste over Den islandske Handels skibe 1780-81. – 3. Tabeller over hjemmehørende skibe ved toldstederne i Norge 1785. – 4. Generaltabel over skibsfartens tilstand i Danmark 1784-86. – 5. Oversigtstabeller over hjemmehørende skibe i København og de danske provinser 1788. – 6. Ekstrakt over de ved Bergens toldkammer ekspederede skibe, som skal erlægge fragtafgift, marts 1796.

915. 1774-92 og udat. Varia ..... 1 pk.

Af indholdet, hvoraf en del næppe oprindeligt har hørt hjemme i Kommercekollegiet, fremhæves følgende: Relation om Bornholm, dens købstæder samt landet i almindelighed, afgivet af stiftamtmand E.C. Knuth 1764; efterretning om kommunegælden i landskabet Bredsted 1780, 1781; »Avertisse-

ment zu dem Intelligenz Blatt No. 13« fra direktionen for det Drammenske skibsbygger- og rederiinteressentskab 1781; betænkning fra en i henh. til kabinetsordre 9/7 1782 sammentrådt kommission ang. en plan til at gøre Christiansand til frihavn, 1783; forslag om besættelse af to ledige pladser som bisiddere i Husum amts økonomikollegium 1785; korrespondance vedr. v. Rohrs undersøgelse ang. bomuldskulturen i Vestindien 1786-87; »Nota des Canal Zolls betreffend«, udat., og plan til en rejse fra de nordamerikanske stater til nordvestkysten i Sydhavet og derfra til Ceylon, udat.

Ostindiske sekretariat 1777-97

Kgl. resolutioner og ekspeditioner

916-21. 1777-97 Ostindiske forestillinger og kgl. resolutioner ..... 6 bd.

Med alfabetiske registre. Foruden forestillinger og resolutioner indeholder protokollerne originale forordninger, plakater m.v. I perioden indtil 1784 findes tillige en del kabinetsordrer og breve fra arveprins Frederik. Foran i 1. bd. er indsat den originale plakat af 25/1 1773 til bekendtgørelse af de punkter i Asiatisk Kompagnis oktroj 1772, som drejer sig om handelsfriheden.

922-24. 1777-97 Konceptforestillinger ..... 3 pk.

925-27. 1777-95 »Ostindiske forordninger, bestallinger og creditiver« ..... 3 bd.

Er kopibøger for kgl. ekspeditioner bl.a. også reskripter, bevillinger, kaldsbreve, instrukser, reglementer og rejsepas. Med alfabetiske registre. For tiden 1796-97 se nr. 1982 i Ostindisk fags sekretariat.

928. 1777-97 maj Koncepter til kgl. ekspeditioner ..... 1 pk.

Korrespondance

929-45. 1777-97 Kopibøger ..... 17 bd.

Rygtitel: »Ostindisk expeditions protocol«, senere »Ostindisk protocol«. Alle med alfabetiske registre, der for 1777-18/10 1783 og 1792-97 henviser til brevenes numre, men fra 21/10 1783-1791 til pagina.

946. 1779-95 Koncepter til udgående breve 1 pk.

Med enkelte undtagelser indført i kopibøgerne (ostindisk protokol).

947-63. 1777-97 Journaler ..... 17 bd.

Alle med alfabetiske registre.

964-1034. 1777-97 Journalsager ..... 71 pk.

1035-36. 1779-96 Journalsager vedk. Nicobarøerne ..... 2 pk.

Bilag til ostindiske journaler

Diverse

1037. 1779-95 Ekstrakter af indberetninger fra guvernementet i Tranquebar m.v. ... 1 pk.

Indhold: 1. Ekstrakter af indberetninger om politiske begivenheder i Indien 1779-91, 95. – 2. Ekstrakter af indberetninger ang. finanserne, politiske sager, civiletaten og militæretaten m.v. i Ostindien 1782-83, 1786 og 1792. – 3. Ekstrakt af Det kgl. Guvernements relation ang. sagen mod kaptajnløjtnant Møller i logen Frederiksnagor. – 4. Ekstrakt af de partikulære handlendes indkomne betænkninger i henseende til sikkerhedsstillelse for ostindiske returladninger. Udat. – 5. Ekstrakt vedk. Asiatiske Kompagnis fordringer på Kommercekollegiet til den 4/12 1792.

1038. 1792-94 Stridighederne mellem embedsmændene i Frederiksnagor ..... 1 pk.

Ekstrakt af guvernementets relation med vedføjede akter. Hovedsagelig bilag til ostindiske journaler 1793-94.

1039. 1777-80 Kommissionsforretninger og inventarier m.v. vedkommende overleveringen fra Asiatisk Kompagni ..... 1 pk.

1040-41. (1752-) 1789-90 Kommissionen til regulering af Asiatisk Kompagnis oktroj 1 bd., 1 pk.

Nedsat ved kommissorium af 23/11 1789 i henhold til kgl. resol. af 20/11.

Nemlig:

1040. 1789-90 Deliberationsprotokol.

Mærket som bilag til ostind. journal 1791, nr. 66.

1041. 1752-90 Akter til deliberationsprotokollen og kommissionens indberetning 21. dec. 1790.

Indholdet mærket som bilag til ostindiske journal 1791, nr. 66 og 67.

1042. 1785-97 Lovbestemmelser om den ostindiske handel og skibsfart ..... 1 pk.

Indhold: 1. Udkast til regulativ for partikulære handelsekspeditioner til og fra Ostindien 25/7 1785. U.d. – 2. Koncept-forestillinger, udkast og breve vedk. Asiatisk Kompagnis oktroj. 1789-92. – 3. Forarbejder til skibsartikler for Asiatisk Kompagni 9/4 1794. U.d. – 4. Udkast til forordningen om den ostindiske handel 16/6 1797. U.d.

1043. (1772-) 1775-97 Efterretninger, beregninger og betænkninger m.v. vedrørende handelen og skibsfarten på Ostindien og Kina ..... 1 pk.

1044. 1781-83, 1790 Taksationsforretninger m.v. over Tranquebars og omliggende distrikters indbyggere ..... 1 pk.

Udarbejdet af kommissionen til at taksere indbyggerne efter deres ejendomme og formue og indsendt af guvernementet (ostind. journal 1791, nr. 173, hvortil de er underbilag).

1045. 1780-95 Tranquebars befæstning angående ..... 1 pk.

Indeholder ostindiske journalsager.

1046. 1779-81 Oberstløjtnant v. Restorffs papirer vedrørende hvervningen og udrustningen af de kgl. ostindiske tropper 1 pk.

Ad. Fr. v. Restorff udnævntes 26/10 1779 til chef for tropperne i Tranquebar, hvor han døde 14/8 1786. Papirerne stammer formodentlig fra hans bo.

1047. 1790 »Registratur over det kongelige gouvernements archiv i Tranquebar« .... 1 bd.

Forfattet af præsten Henning Engelhart 1790 og »indeholdende de documenter, som af det Asiatiske Compagnie ere overleverede i overeensstemmelse med cessions-acten af 1ste august 1777«. Et eksemplar af samme registratur findes som bilag til ostindisk journal 1792, nr. 71. Et andet er udtaget af bilag til samme journal, nr. 170, og overført til Asiatisk Kompagnis arkiv, nr. 1230.

1048. 1773-96 Diverse ujournaliserede sager 1 pk.

Heri bl.a. trykt reglement og anordning om justitiens administration i Trankebar og Indien 1773, ansøgning fra Galenus Jacobus Vick i Nagapatnam 1779, forestilling uden kgl. resol. ang. den årlige afgift til de indianske fyrster for Tranquebars og Frederiksnagors etablissementer 1782.

1049. 1778 1/9-1779 16/1 (-1780 31/7) Interimsguvernementets regnskabshovedbog ..... 1 bd.

Med alfabetisk register foran. En række konti er ført frem til 31/7 1780.

1050-52. 1779-81 Det kgl. Guvernements regnskabshovedbøger ..... 3 bd.

Alle med alfabetisk register foran.

1053. 1777 17/11-1801 3/3 Ostindisk kassebog 1 bd.

Ført i ostindisk sekretariat.

1054. 1777-91 Register over den ostindiske kassebogs debet og credit ..... 1 pk.

1055-56. 1777-89, 1795 Anvisninger på zahlkassens ostindiske fond m.v. ..... 2 pk.

Foruden anvisningerne, som er koncepter, en del regninger og kvitteringer. Tidligere én pakke, hvis skilt var mærket: »No 17 paa justitsraad Schlegels designation af 30. Septb. 1805«. Schlegel, Heinr. Fr., der afgik fra Kommercekollegiet 1803, var til 1797 chef for tyske og ostindiske sekretariat. Bilagsmærkerne på bagsiden henviser til folio og nummer i ostindisk kassebog 1777-1801.

1057. 1782-93 (95) Veksler og advisbreve, indsendt af guvernementet i Trankebar ..... 1 pk.

Mest bilag til ostindiske journaler 1783-93, til dels med vedlagte beregninger.

1058. 1778-95 Diverse ostindiske regnskabssager ..... 1 pk.

1059. 1779-82 »Gouvernementets revisionsanmærkninger fra 1ste septembr. 1778 til ultim. juli 1781«. ..... 1 bd.

Er revisionsanmærkninger fra revisoren i Tranquebar med derpå givne svar og »eragtninger« 1779-82, dels til overleveringsforretningen 1/9 1778-17/1 1779 og dels til de fra 1/9 1778 til ult. juli 1781 aflagte regnskaber. Indkomne til Kommercekollegiet 1780-82.

Udenlandske og Konsulatssekretariatet 1777-97

Kgl. resolutioner og ekspeditioner

Udenlandske og konsulatssekretariatet oprettedes ved kongelig resolution af 20. jan. 1777, indtil hvilket tidspunkt konsulats- og udenlandske sager besørgedes af tyske sekretariat. Dog førtes der allerede fra jan. 1773 særskilte kopibøger og journaler for konsulats- og udenlandske sager. Disse kopibøger og journaler med tilhørende sager for årene 1773-76 forbliver af praktiske grunde som hidtil opstillet under udenlandske og konsulatssekretariatet, mens forestillinger med kgl. resolutioner vedr. konsulatsvæsen i almindelighed for disse samme år findes indbundet blandt tyske sekretariats øvrige »Vorstellungen«.

1060-62. 1777-93 (-97) Forestillinger og kgl. resolutioner ..... 3 bd.

Alle forsynet med alfabetiske registre, der henviser til numre påtegnet de kgl. resolutioner forneden.

1794-97 april *se* Kommercekollegiet 1797-1816. Handels- og konsulatsfagets forestillinger med kgl. resolutioner 1794-1800.

1063. 1784-97. Forestillinger med kgl. resolutioner og forestillingsekstrakter barbarekstaterne vedk. ..... 1 pk.

Indeholder foruden et register for tiden 1794-99 forestillinger vedk. Algier 1786, 1796-97, Marokko 1794-95, Tripolis 1796 og Tunis 1794. Desuden to ekstrakter af forestillingerne af 28/7 og 15/12 1784.

1064. 1773-96 Konceptforestillinger og kgl. ekspeditioner ..... 1 pk.

Indhold: 1. Konceptforestillinger 1783-96. – 2. Kgl. approberede lister over samtlige danske konsuler og vicekonsuler 1777-78 og 1781. – 3. Koncepter til konsulpatenter 1773-96. – 4. Diverse kgl. udfærdigelser konsulatsvæsenet vedk. 1773, 1779-83, 1785 og udat.

1065. 1777-83 »Instructiones, Bestallungen und Verordnungen des Consulat-Comtoirs« ..... 1 bd.

Uden register. S. 3-17 er indført en kopi af det forrige Kommercekollegiums »instruction générale pour les consuls du roi« af 18/8 1767.

Korrespondance og regnskabssager m.v.

1066-87. 1773 23/1-1797 26/5 Kopibøger ..... 22 bd.

Rygtitel: »Protocoll der expedirten Consulat Sachen«, fra 1786: »Expederede Consulat Sager«. Bindene er alle forsynet med person-, sted- og sagregistre, som dog veksler i henseende til omfang. En sag vil ofte være at finde under konsulatstedets navn. Protokollen for 1773 er ikke en kopibog, kun en fortegnelse over ekspederede breve med et summarisk referat af disses indhold.

1088. 1776-97 Koncepter ..... 1 pk.

Indeholder for en væsentlig del koncepter til skrivelser vedrørende forholdet til barbareskstaterne Marokko, Algier, Tunis og Tripolis, specielt vedrørende presenterne til disse staters regenter.

1089-1114. 1773-87, 1789-97 Journaler ..... 26 bd.

Rygtitel: »Journal der eingekommenden Consulat Sachen«, 1783 og fra 1785: »journal over indkomne consulat sager«. Bindene er alle forsynet med person-, sted- og sagregistre, som dog veksler i henseende til omfang. En sag vil ofte være

at finde under konsulatstedets navn. Journalerne er fra 1784 ført på dansk. Bindet for 1788 mangler.

1115-66. 1773-97 Journalsager ..... 52 pk.

Foruden med journalnummer er konsulatsindberetningerne, fra konsulatets side, forsynet med et ekspeditionsnummer. De indeholder handelsefterretninger, ofte månedlige, bilagt diverse materiale: priskuranter, hvoraf adskillige trykte, forordninger, plakater, cirkulærer etc. udenlandske handels- og toldforhold vedkommende, foruden aviser m.m. Endvidere månedlige eller årlige skibslister, oplysende, når fyldigst, skibets, rederiets og skipperens navne, drægtighed, søpassets nummer og udstedelsesdato, besætningens størrelse, ankomst- og afrejsedagen, hvorfra skibet kommer, hvortil det afgår, den ind- og udbragte ladning. Fremdeles politiske efterretninger, navnlig fra konsulerne i barbareskstaterne, der var akkrediteret statsoverhovederne og derfor havde funktioner af almindelig diplomatisk karakter. Endelig indberetninger om forlis, dødsfald m.m.; sager vedrørende opbringelse og frigivelse, foruden egentlige prisesager; søpassager indtil 1782, men også enkelte efter; sager vedrørende besættelsen af konsulembederne; konsulaternes regnskaber m.m.

1167. 1773-97 Ujournaliserede konsulatssager 1 pk.

Ordnet konsulatvis.

1168. 1775 21/2-1782 20/12 Kopibog over ekspederede konsulatssager vedrørende Algier, Marokko, Tripolis og Tunis ..... 1 bd.

Omfatter fortrinsvis presentsager. Med register.

1169. 1775 21/2-1782 20/12 Koncepter og indlæg til kopibog over ekspederede konsulatssager vedrørende Algier, Marokko, Tripolis og Tunis ..... 1 pk.

Indeholder koncepter og kun enkelte indlæg.

1170. 1774 24/10-1778 8/6 Journal over indkomne algierske presentsager ..... 1 bd.

Rygtitel: »Journal der eingekommenen Sachen die Algierische Geschencke betreffend vom 24 October 1774 bis 8 Junii 1777«, mrk.: nr. 1. Med register.

1171. 1774-78 Sager til journal over indkomne algierske presentsager ..... 1 pk.

Nogle af sagerne er udtaget af den i VA II, s. 308 anførte pakke: 1775-82: Sager til algierske present-protokol og journal.

1172. 1781 9/1-1783 6/12 Journal over indkomne algierske presentsager ..... 1 bd.

Mrk.: nr. 2. Med register. Særskilt journalnummerrække for hvert af de to år.

1173. 1781-83 Sager til journal over indkomne algierske presentsager ..... 1 pk.

En del af sagerne er udtaget af den i VA II, s. 308 anførte pakke: 1775-82. Sager til den algierske presentprotokol og journal.

1174. 1791 27/7-1797 22/10 Journal over indkomne algierske presentsager ..... 1 bd.

Rygtitel: »Algierske present sager og rapporter fra Algier, Marocco, Tunis og Tripolis fra aarene 1791 til 1797«. Mrk.: nr. 3. Med register. Særskilt journalnummerrække for hvert år.

1175. 1791-97 Sager til journal over indkomne algierske presentsager ..... 1 pk.

1176. 1773-97 Diverse ujournaliserede sager barbareskstaterne vedk. ..... 1 pk.

Ujournaliserede konsulatsindberetninger og andre indkomne skrivelser samt regninger m.v. vedrørende presenterne til barbareskstaternes overhoveder. Endvidere regnskaber, regnskabsbilag m.v. vedrørende samme. Størstedelen af sagerne angår Algier. En væsentlig del er kopier eller koncepter.

1177. 1793-96 Registre over udgåede og indkomne breve vedrørende Algier, Marokko, Tripolis og Tunis ..... 1 pk.

Omfatter 5 tynde bind, der indholdsmæssigt er ufyldestgørende og ikke kan anvendes uden samtidig brug af journalerne.

1178. 1773-80 Summariske ekstrakter af reviderede regnskaber med kgl. kvitteringer konsulatet i Marokko vedk. ..... 1 pk.

Er bekræftede kopier eller koncepter.

1179. 1773-82 Diverse algierske søpassager ... 1 pk.
Indhold: 1. Regnskaber og fortegnelser over udstedte algierske og latinske søpas 1773-81. – 2. Diverse dokumenter og breve vedkommende udstedelse, fornyelse og tilbagelevering af algierske søpas 1774-82, udtaget af den i 1969 opløste pakke: »Diverse søpassager, certifikater m.v. 1747-96« (VA II, 316).

Søpaskontoret 1782-97

Udstedelsen af søpas og administrationen af søpassager blev i henhold til kongelig kabinetsordre af 8. apr. 1782 (korroboreret ved en tilsyneladende tabt kongelig resolution af 22. maj s.å.) samlet under et søpaskontor, der fungerede som selvstændigt sekretariat under Kommercekollegiet. Søpassene faldt i to hovedgrupper, de latinske og de algierske. De *latinske* (dvs. på latin affattede) *søpas* udstedtes og administreredes i overensstemmelse med forordningen af 30. juli 1756, som i det hele taget gav regler for handel og søfart i krigstid. Passene var påbudt for rejser »udi Nord- og Vester-Søen, eller videre hen, Ost- og Vest Indien samt Guinea med i bereigned«. Et pas skulle ifølge den faste formular angive skibets og skipperens navne, skibets drægtighed, bekræfte, at skibet alene tilhørte den eller de navngivne redere og ikke sejlede med forbudne varer, samt oplyse, hvor skibets rejse skulle gå fra og til. Et pas gjaldt kun for een rejse, og et brugt pas skulle tilbageleveres til den pasudstedende myndighed, førend et nyt kunne udstedes. Udstedelsesproceduren svarede ret nøje til den ved de algierske søpas anvendte (jf. nedenf.). Rederen eller rederne skulle over for magistraten eller anden beskikket øvrighed på det sted, hvor skibet hørte hjemme, eller de fleste af rederne var boende, give de fornødne oplysninger vedrørende skibet samt aflægge ed om skibets tilhørsforhold og last. Den pågældende øvrighed udstedte derpå et certifikat, som indsendtes til den pasudstedende myndighed. De *algierske* (eller tyrkiske) *søpas* udstedtes og administreredes fremdeles i overensstemmelse med forordningen af 1. maj 1747 (jf. s. 72: Kkl. 1735-71. Tyske Sekretariat: »1747-71. Protocolle algierischer See-Pässe«). Disse pas var påbudt ved rejser til Spanien, Portugal, Middelhavet eller oversøiske destinationer.

1180. 1790-96 Forestillinger med kgl. resolutioner samt enkelte kgl. ekspeditioner 1 pk.
Heri bl.a. forestilling 10/4 1793 med kgl. resolution 19/4 ang. grosserernes ønske om en assurance mod al krigsfare og molest. For perioden 1782-90 er der ikke bevaret forestillinger med kongelige resolutioner vedrørende søpasvæsenet. I de danske og tyske forestillingsprotokoller kan der for tiden indtil den 20/6 1782 findes en del, der (specielt for 1782) drejer sig om udstedelse af søpas til skibe opkøbt af danske redere i udlandet.

1181. 1782-86 »Pass protocol over latinske passer for Danmark« ..... 1 bd.
I rygtitlen er kun anført årstallet 1782. Protokollen, der er fragmentarisk og kun indeholder 34 beskrevne sider, har alfabetisk register over skibenes navne. For hvert pas anføres rubrikvis: Passets nummer (hvortil registret henviser), udstedelsesdato, skibets, redernes og skipperens navne, drægtighed, hjemhørssted, rejsemål, certifikatets dato samt betalingssummen.

1182-85. 1793-96 Latinske pasprotokoller ..... 4 bd.
Alle bindene er forsynet med alfabetiske registre over skibenes navne. Protokollerne indeholder rubrikvis ordnede angivelser af følgende: passets nummer (hvortil registrene henviser), ekspeditionsdato, skibets navn, hvorfra skibet er, hvor det er destineret hen, redernes navne, skipperens navn, skibscertifikatets dato, om det har varecertifikat, dets dato, varecertifikatets udsteders navn, skibets drægtighed i commercelæster, betalingssummen, om den er godtgjort og godtgørelsens dato, om og når tilbageleveret.

1186-90. 1778-96 Algierske pasprotokoller ..... 5 bd.
Alle bindene er forsynet med alfabetiske registre over skibenes navne. Protokollerne indeholder de samme oplysninger som de latinske pasprotokoller. Af praktiske grunde er bindet for årene 1778-81 opstillet under søpaskontoret. Vedrørende de forudgående bind samt forordning og reglement af 1/5 1747 sml. s. 000: Kkl. 1735-71. Tyske Sekretariat. »1747-71. Protocolle algierischer See-Pässe«.

1191-95. 1782 27/5-1795 29/12 Kopibøger ..... 5 bd.

1782-92 og 1794 benævnt »Correspondence protocol«, 1793 og 1795 »Pasexpeditions protocol«. Bindene er alle forsynet med alfabetiske registre, der for tiden 1782-94 henviser til brevenes numre, men for 1795 til pagina. Til hvert år svarer een brevnummerrække. Kopibogen 1796-97 se Kommercekollegiet 1797-1816.

1196-99. 1782-95 Journaler ..... 4 bd.

Alle bindene er forsynet med alfabetiske registre, der henviser til brevenes numre. Fremvisninger og sammenlægning forekommer, men kun yderst få sager er bevarede. Da journalerne fra april 1787 mangler angivelse af, hvornår skrivelserne er indgået, refererer de anførte datoer til de indgåede breves datering. Dette forhold betyder tillige, at der i begyndelsen af bindene forekommer journaliserede skrivelser, som er dateret det foregående år. Journaler 1796-97 se: Kommercekollegiet 1797-1816.

1200-02. 1783-95 Journalsager ..... 3 pk.

Indhold: Størstedelen er regnskaber med bilag over ekspederede algierske og latinske søpas, indsendt af stiftamtmændene i Norge og af overpræsidenten i Altona, Christian Ludvig v. Stemann. Herudover en del breve og dokumenter vedrørende udstedelse, fornyelse og tilbagelevering af søpas i almindelighed. Men kun yderst få sager er bevarede.

1203. 1782-97 Sager vedk. algierske og latinske søpas ..... 1 pk.

Indhold: 1. Diverse dokumenter, breve og fortegnelser vedkommende udstedelse, fornyelse og tilbagelevering af søpas 1782-97. 2. Diverse koncepter 1793-95. Begge læg er udtaget af den i 1969 opløste pakke: »Diverse søpassager, certifikater m.v. 1747-96« (VA II, 316).

1204. 1796-97 Controlbog for indenlandske havne ..... 1 bd.

Med register. Ufuldstændig ført. Indeholder fortegnelser over skibe bestemte og ankomne til diverse havne i monarkiet.

Bogholderkontoret

Om Kommercefonden 1735-71 se: nr. 377-79, s. 80. Efter genoprettelsen af Kommercekollegiet den 14. jan. 1773 trådte også kommercefonden på ny i funktion, idet der ved kgl. resolution af 12. dec. 1774 blev tillagt den 25000 rd. af statsfinanserne. Ligesom før ophævelsen i 1771 blev bogføringen sammen med revisionen af Generalmagasinets regnskaber ordnet af Kommercekollegiets tyske sekretariat. Da det imidlertid kneb for fuldmægtigen, Franz Engelbert Ehrhardt samtidig at overkomme sine andre forretninger, besluttedes det i jan. 1777 at lade ham fratræde som fuldmægtig og i stedet beskikke ham som bogholder ved kommercefonden og revisor af Generalmagasinets regnskaber. Samtidig blev han udnævnt til sekretær for Kommercekollegiets udenlandske og konsulatssager (Danske sekretariats kgl. resol. af 20. jan. 1777 nr. 2). I hans instruktion, som er dateret 9. jan. 1778 (Danske sekretariats ekspeditionsprotokol 1777-78 s. 99ff.), siges indretningen af et bogholderkontor at være sket i den hensigt at holder »eine genaue Ordnung über den Commerz Fond und andere unter dem General-Landes-Oeconomie und Commerz Collegio gehörige Sachen«. Det pålagdes ham over kommercefonden at føre en memorial og hovedbog, »welchen Büchern ein Assignations- und Obligations-Protocoll untergeordnet sind«. I bestemmelserne indgik, at kontoret fra de forskellige sekretariater skulle have afskrifter af alle kongelige og alle kollegiets resolutioner, som vedrørte fonden. På grundlag af disse resolutioner ekspederede bogholderen de nødvendige rekvisitioner til udbetaling i form af indtægtsordrer, anvisninger til udbetaling eller andet til Finanskollegiet, dog således at de først måtte forelægges Kommercekollegiet til underskrift. Kontoret sorterede med andre ord direkte under kollegiet. Ved kgl. resolution af 19. mar. 1781 afløstes Ehrhardt som bogholder ved kommercefonden af revisoren i slesvig-holstenske brandforsikringskontor Lorenz Bertelsen, der beklædte stillingen til 1810.

De reviderede regnskaber fra kommercefonden 1774-1849 findes registreret i seddelreg. nr. 87.

1205. 1774-96 Forestillinger, korrespondance og kommunicerede resolutioner ..... 1 pk.

Heri bl.a. forestilling 27/3 1784 ang. nogle beregninger over kommercefondens indtægter i 10 år, journal over kommunicerede kgl. og kollegie-resolutioner 1778-96, kommunicerede resolutioner 1774-94 og diverse korrespondance 1783-84 og udat. (bl.a. instruks for bogholderen).

1206. 1778-81 Assignations- og korrespondanceprotokol ..... 1 bd.

Indeholder trods rygtitlen, »Protocoll über angekommene und expedirte Sachen den Commerz Fond betreffend«, kun udgående skrivelser, for størsteparten anvisninger.

1207-08. 1784-95 Assignationsprotokoller vedk. kommercefonden ..... 2 bd.

1209-11. 1778-81, 1784 Hovedbøger vedkommende kommercefonden ..... 3 bd.

1212. 1785-97 Journal vedk. kommercefonden ..... 1 bd.

1213. 1775-96 Balancer og forklaringer over kommercefondens og Generalmagasinets tilstand m.fl. regnskabssager ..... 1 pk.

Tyske Brandforsikringskontor

Se bemærkningerne om kontorets arkiv for perioden 1735-71, foran s. 90.

Dansk-norske Brandforsikringskontor

Se bemærkningerne om kontorets arkiv for perioden 1735-71, foran s. 89-90.

KOMMERCEKOLLEGIET 1797-1816

Produktions- og Fiskerifagets sekretariat

Kgl. resolutioner og ekspeditioner

1214. 1805-14 Kgl. reskripter til førstedeputeret O.R. Sehested ..... 1 pk.

Indeholder tillige kgl. resolutioner på forestillinger og forespørgsler fra Sehested. Enkelte med indlæg.

1215-18. 1797-1816 Forestillinger og kgl. resolutioner ..... 4 bd.

Alle forsynet med alfabetiske registre og indeholdende forestillinger dels af generel karakter dels vedrørende råvarefrembringelsen og dermed beslægtede produktioner. Forestillingerne er nummererede i to rækker: en gennem alle bind løbende og en for hvert bind, til hvilke sidste registrene henviser. I bindene for årene 1797-1809 er indsat en række originale plakater, som indgår i nummerrækkerne.

1219. 1797 29/9-1814 16/2 Forestillinger og kgl. resolutioner angående lån til fiskeri og til handelsplanters dyrkning ..... 1 bd.

Uden register. Forestillingerne er ikke fortløbende nummererede, men påført numre, der svarer til manglende i de almindelige forestillingsprotokollers gennemgående nummerrække. Udover de forestillinger, der vedrører lån, indeholder bindet en del, der angår fiskeri og handelsplantedyrkning i almindelighed. Desuden er der i bindet indsat en række originale plakater.

1220. (1793-) 1800-10 Forestillinger og kgl. resolutioner ..... 1 pk.

Indhold: 1. Forestilling nr. 125 af 26. juni 1805 og kgl. resolution af 3. juli s.å. vedr. doktor Martin Lehmanns udnævnelse

til virkelig assessor ved industri- og fabriksfaget. 2. 3 forestillinger med kgl. resolutioner af 5. mar. 1800, 25. maj 1804 og 19. dec. 1804 vedrørende høravlingsinstitutter. 3. Diverse kopier af forestillinger og kgl. resolutioner vedrørende høravlingsinstitutter (1793-1810).

1221. 1797-1816 Register til produktionsfagets forestillinger ..... 1 bd.

Henviser til forestillingsprotokollernes gennemgående nummerrække, der begynder ved nr. 15 i bindet for 1797.

1222. 1797, 1802-06, 1809-16 Konceptforestillinger ..... 1 pk.

1223. 1801-05, 1814-16 Forestillingsekstrakter 1 pk.

Er ekstrakter af forestillinger fra alle kollegiets fag.

1224-26. 1800-15 Førstedeputeret O.R. Sehesteds egenhændige forestillingsekstrakter ..... 3 pk.

Indeholder ekstrakter af forestillinger fra alle kollegiets fag. I næsten alle tilfælde er de daterede et par dage efter den tilsvarende forestilling. For tiden fra nov. 1803 til juli 1807 findes en del ekstrakter af forestillinger fra industri- og fabriksfaget, som er skrevet med andre hænder, men som er rettede og påført datering med Sehesteds hånd.

1227-28. 1797-1815 Produktionsfagets privilegieprotokol ..... 2 bd.

Begge med alfabetiske registre. Er kopibog over kongeligt ekspederede koncessioner og privilegier, men indeholder tillige kopier af instruktioner for kollegiets embedsmænd, rejsepas, bestallinger m.v. Yderligere er der indført kopier af næsten samtlige produktionsfagets kongelige resolutioner samt af adskillige reskripter og plakater.

Korrespondance

1229-42. 1797-1816 Kopibøger ..... 14 bd.

Alle forsynet med alfabetiske registre, der for årene 1797-1809 henviser til pagina, men for 1810-16 til brevenes numre.

1243. 1797-1816 Register over koncepter om handelsplanter og fiskeri ..... 1 bd.

Henviser til fagets kopibøger. Koncepterne kasseredes i 1844.

1244-56. 1797-1816 Journaler litra A-N ..... 13 bd.

Alle med alfabetiske registre. Kryds *ud for* journalernes numre betegner, at de pågældende sager er fundet på plads blandt journalsagerne. Samtidig er frem- og tilbagevisningerne kontrolleret, og det er ved understregning angivet under hvilket nummer, den fremviste sag skal søges. Et eller to krydser *under* journalernes numre betegner, at sagerne findes i de særlige rækker af fiskeri- og handelsplantesager.

1257. 1797-1814 Register over indkomne sager i produktions- og fiskerifagets sekretariat ..... 1 bd.

Henviser til journalernes litra og numre.

1258-1303. 1797-1816 Journalsager ..... 46 pk.

Sagerne er mærket med journalnummer, ikke litra.

1304-06. 1797-1816 Fiskeri- og handelsplantejournaler ..... 3 bd.

Indeholder afskrifter og ekstrakter af de i fagets almindelige journaler gjorte indførsler af handelsplante- og fiskerisager. Til disse journaler svarer en række udtagne journalsager, som i fagets almindelige journal er mærket med eet kryds *under* journalnummeret. Kryds *ud for* fiskeri- og handelsplantejournalernes numre betegner, at de pågældende sager er fundet på plads blandt de udtagne sager. Frem- og tilbagevisningerne er kontrolleret, og det er ved understregning angivet under hvilket nummer, den fremviste sag skal søges.

Nemlig:

1304. 1797-1806 litra A

Sidst i bindet findes en fortegnelse over »Afleverede forestillinger« vedrørende fiskeri- og handelsplantesager for tiden 1797-1813, der svarer til de for sig indbundne forestillinger og kgl. resolutioner angående lån til fiskeri og til handelsplanters dyrkning.

1305. 1797-1816 litra B

Bindet dækker årene 1807-16, men indeholder tillige et tillæg, der omfatter tiden 1797-1815.

1306. Register over journalerne A og B.

1307-15. 1797-1816 Sager til fiskeri- og handelsplantejournalerne ..... 9 pk.

1316. 1797-1816 Tillægsjournal til fiskeri- og handelsplantejournalerne ..... 1 bd.

Med register. Til bindet svarer en pakke med journalsager, som i fagets almindelige journal er mærket med to krydser *under* journalnummeret. Kryds *ud for* tillægsjournalens numre betegner, at de pågældende sager er fundet på plads i pakken.

1317. 1798-1815 Sager til tillægsjournalen ..... 1 pk.

1318. 1807-08 Interimsjournal for kommercekollegieafdelingen i Kolding og Rendsborg ..... 1 bd.

Med register. Rygtitel: »Journal for Productions Faget og Almindelige Sager 1807«. Sagerne til journalen vil ofte ses at være oversendt til kollegiet i København og der journaliseret i fagets almindelige journal.

1319. 1808 Sager til interimsjournal for kommercekollegieafdelingen i Kolding og Rendsborg ..... 1 pk.

Indeholder kun nr. 33 og 83.

Diverse

1320-28. 1804-06 Kommitteret Christen Henriksen Prams indberetninger fra to rejser i Norge ..... 9 bd.

Ifølge kgl. resol. af 25. maj 1804 (produktionsfagets privilegieprotokol, 1797-1804, s. 194) pålagdes det Pram at foretage »Reyser i Vore Stater for at udføre saadane Ærinder og foretage saadane Undersøgelser«, som henhørte under Kommercekollegiets ressort. Den første rejse, som gik til Trondhjem stift og varede fra juni 1804 til feb. 1805, havde dog ifølge instruktionen af 12. juni 1804 (produktionsfagets kopibog, 1804, s. 125, nr. 117) det specielle formål at undersøge tangafbrændingen og dennes gene for fiskeriet. Den anden rejse, som omfattede hele Sydnorge, foretoges i h.t. kgl. resol. af 17. juli 1805 (produktionsfagets forestillingsprotokol, 1804-09, nr. 40) og varede fra juli 1805 til apr. 1806. Den første rejse er skildret i bindene 1-4 (dateret den 10. juli 1805, men journaliseret den 1. juli som nr. 223, følgeskrivelse er bevaret), den anden i bindene 5-9, (dateret den 29. okt. 1807, men ikke journaliseret). Disse generelle indberetninger suppleres af de under rejsen hjemsendte og på normal vis journaliserede. Alle bind har fyldige indholdsfortegnelser. Overført til RA i 1894 fra Universitetsbibliotekets additamentsamling.

Nemlig:

1320. 1804 8/8-5/9.

Omfatter kyststrækningen mellem Ørlandet og Christiansund.

1321. 1804 6/9-4/11.

Omfatter Molde, Romsdalen, Orkedalen, Trondhjems omegn og Dovrefjeld.

1322. 1804 5/11-20/12.

Omfatter Gudbrandsdalen, Hedemarken, Christiania, Kongsberg, Eger og Modum.

1323. 1804 20/12-1805 21/2.

Omfatter Drammen, Drøbak, Holmstrand, Tønsberg, Laurvig, Telemarken, Kongsberg, Moss, Frederikstad, Frederikshald og hjemrejse gennem Sverige.

1324. 1805 21/7-23/8.

Omfatter Telemarken.

1325. 1805 23/8-6/10.

Omfatter Sætersdalen og hele området mellem Christiansand og Ryfylke, herunder især Stavanger by og amt.

1326. 1805 7/10-5/11.

Omfatter kystlandet mellem Flekkefjord og Christiansand.

1327. 1805 5/11-1806 27/4.

Omfatter Nedenæs, Telemarken og hjemrejse gennem Sverige.

1328. 1805-06.

Indeholder kun statistika vedrørende de under den anden rejse besøgte landsdele. Bindet indledes med en 223-sider lang indledning, der afsnitsvis henviser til de enkelte tabeller.

1329. 1806 Kommitteret Christen Henriksen Prams indberetning om en rejse i Nordsjælland ..... 1 bd.

Med fyldig indholdsfortegnelse foran i bindet. Den beskrevne rejse varede fra den 29. juli til den 8. aug. 1806 og indbe-

retningen er dateret den 30. dec. Af indholdet fremhæves beskrivelser af fabrikanlæggene i Frederiksværk, Frederiksborg Slotsmølle, kanalen ved Esrum og desuden redegørelser for landbrug og fiskeri i Kronborg og Frederiksborg amter. Indberetningen, som i 1894 overførtes til RA fra Universitetsbibliotekets additamentsamling, findes journaliseret i fabrik- og industrifagets journal for 1806 (nr. 1011, den 31. dec.), og følgeskrivelsen er bevaret blandt journalsagerne, men i nævnte journal er under »Collegii Resolutioner« anført: »... Tilfredshed med den modtagne Beretning, som i øvrigt sendes til Productions Faget for derfra at foredrages i Collegio«.

1332. 1804, 1809-15 Sager vedrørende det kgl. brændevinsbrænderi i Sølvgade ..... 1 pk.

Ved kgl. resolution af 7. mar. 1804 (jf. produktionsfagets forestillinger 1804, nr. 7) bestemtes det, at der skulle oprettes et kgl. brændevinsbrænderi under ledelse af assessor C.G. Rafn. Efter Rafns død (1808) udnævntes cand.jur. Wilh. Aug. Uldall til hans efterfølger (jf. kgl. resol. af 7. jan. 1809, produktionsfagets forestillinger 1809 nr. 72). Pakken indeholder en del originale kgl. resolutioner på betænkninger og kgl. reskripter vedr. det kgl. brænderi og tillige en del sager angående brændevinsbrænding i almindelighed. Den største del er fra årene 1812-15.

1333. 1805-06 Betænkninger fra stiftamtmændene og amtmændene i Danmark vedr. omløberhandelen ..... 1 pk.

Indsendt ifølge cirkulærer af 8., 12. og 15. okt. 1805 (jf. produktionsfagets kopibog, 1805, nr. 211-25). Udover betænkningerne indeholder pakken konceptekstrakter af disse samt koncept til cirkulærerne.

1334. 1797-1802, 1815 og udat. Diverse ..... 1 pk.

Indeholder diverse koncepter, ujournaliserede breve m.m.

Kommission

1335-36. 1797-1802 Kommissionen til at undersøge de bornholmske stenkulforekomster 2 pk.

Kommissionen, der nedsattes under Kommercekollegiet ifølge kongeligt approberet kommissorium af 27. juni 1798 (jf. produktionsfagets forestillinger og kgl. resolutioner, 1798, nr. 7) bestod af 3 medlemmer fra Kommercekollegiet (deputeret Chr. Rantzau Ascheberg, kommitteret Chr. Pram og assessor A.G. Rafn) samt 3 medlemmer fra Rentekammeret (deputeret Jørgen Hiorth, renteskriver Joh. Voss og assessor J. Esmarch). Kommissionen ophævedes ved kgl. resolution af 7. dec. 1800 (jf. produktionsfagets forestillinger og kgl. resolutioner, 1800, nr. 27).

Nemlig:

1335. I. 1798-1802.

Indhold: 1. Forhandlingsprotokol. 2. Koncepter og brevkopier (1798-99 og udat.). 3. Indkomne breve (1798-1802). 4 Indberetninger fra kommissionen i original og koncept (1798-1800).

1336. II. 1797-1800.

Indhold: 1. Overslag og regnskaber med bilag (1798-1800). 2. Rapporter om prøver med de bornholmske stenkul (1798-99). 3. Jordboringsjournal (1798). 4. Sag vedrørende den skotske ingeniør Peter Smith's undersøgelser af de bornholmske kul fra september 1797 til apr. 1798.

Industri- og Fabriksfagets sekretariat

Kgl. resolutioner og ekspeditioner

1337-55. 1797-1816 Forestillinger og kgl. resolutioner ..... 19 bd.

Alle bindene er forsynet med alfabetiske registre, der henviser til forestillingernes numre. I bindene indgår en del plakater, forordninger m.m., som undertiden indgår i nummerrækkerne, men i andre tilfælde er indsat bagest uden nummer.

1356. 1812 3/1-1816 24/1 Kopibog over kgl. resolutioner vedk. industri- og fabriksfaget ..... 1 bd.

Med alfabetisk register.

1357-62. 1800-15 Konceptforestillinger ..... 6 pk.

1363. 1804-15 Diverse konceptforestillinger m.v. ..... 1 pk.

Indhold: 1. Konceptforestillinger, hvortil der ikke findes originaler, nummererede i overensstemmelse med en fortegnelse (1804-15). 2. Konceptforestillinger, hvortil der ikke findes originaler (1805, 1807-08, 1810-15). 3. Originale forestillinger (med koncepter), hvorpå der ikke er faldet kgl. resolution (1804-06). 4. Originale forestillinger (med koncepter), hvoraf et omskrevet eksemplar er sendt til kommercekollegieafdelingen i Kolding og Rendsborg for der at blive underskrevet (1807-08).

1364-66. 1797-1813 Ekspeditionsprotokoller ..... 3 bd.

Protokollerne, som alle har alfabetiske registre, indeholder kopier af udstedte privilegier og koncessioner, foruden af bestallinger, lånegarantier, rejsepas, skøder, instruktioner, patenter, plakater m.m. 1814-1816 feb., *se:* Generaltoldkammer- og Kommercekollegiet 1816-48.

1367. 1810 22/10-1816 18/5 Kniplingskoncessioner ..... 1 bd.

Indeholder en fortegnelse over personer, som har fået koncession til at husere med kniplinger, opført og nummererede i den rækkefølge, hvori de har fået meddelt koncession, og desuden et alfabetisk register med angivelse af koncessionens dato.

1368. 1808 (-09) Sager ang. privilegiefornyelser ved tronskiftet ..... 1 pk.

Indhold: 1. Ansøgninger om privilegiefornyelser, som ikke er imødekommet, oftest bilagt de gamle privilegier (1808). 2. Fortegnelse over de ikke fornyede privilegier. 3. Register over privilegier, indsendt til fornyelse, med henvisning til journalnummer (1808-09).

1369. 1809-15 »Monopolia og Schemata til Privilegier ad mandatum med flere Expeditioner« ..... 1 bd.

Indeholder paradigmer til privilegier udstedt ad mandatum med henvisninger til de kgl. resolutioner, ved hvilke formularerne er blevet approberet.

Korrespondance

1370-1406. 1797-1815 Kopibøger ..... 37 bd.

Bindene er alle forsynet med alfabetiske registre.

1407. 1807 23/9-1808 20/4 Interimskopibog for kommercekollegieafdelingen i Kolding og Rendsborg ..... 1 bd.

Uden register.

1408. 1807 23/9-1808 20/4 Koncepter til interimskopibog for kommercekollegieafdelingen i Kolding og Rendsborg ..... 1 pk.

1409-29. 1797-1815 Journaler litra A – T ..... 21 bd.

Alle forsynet med alfabetiske registre. Kryds ud for journalernes numre betegner, at de pågældende sager er fundet på deres plads blandt journalsagerne. Samtidig er frem- og tilbagevisningerne kontrolleret, og det er ved understregning angivet under hvilket nummer, den fremviste sag skal søges.

1430. 1798-1800 Registre til journalerne litra B og D ..... 1 pk.

Supplerer de to journalers registre.

1431-1555. 1797-1816 Journalsager ..... 125 pk.

1556. 1807 8/8-1808 8/4 Interimsjournal for kommercekollegieafdelingen i Kolding og Rendsborg ..... 1 bd.

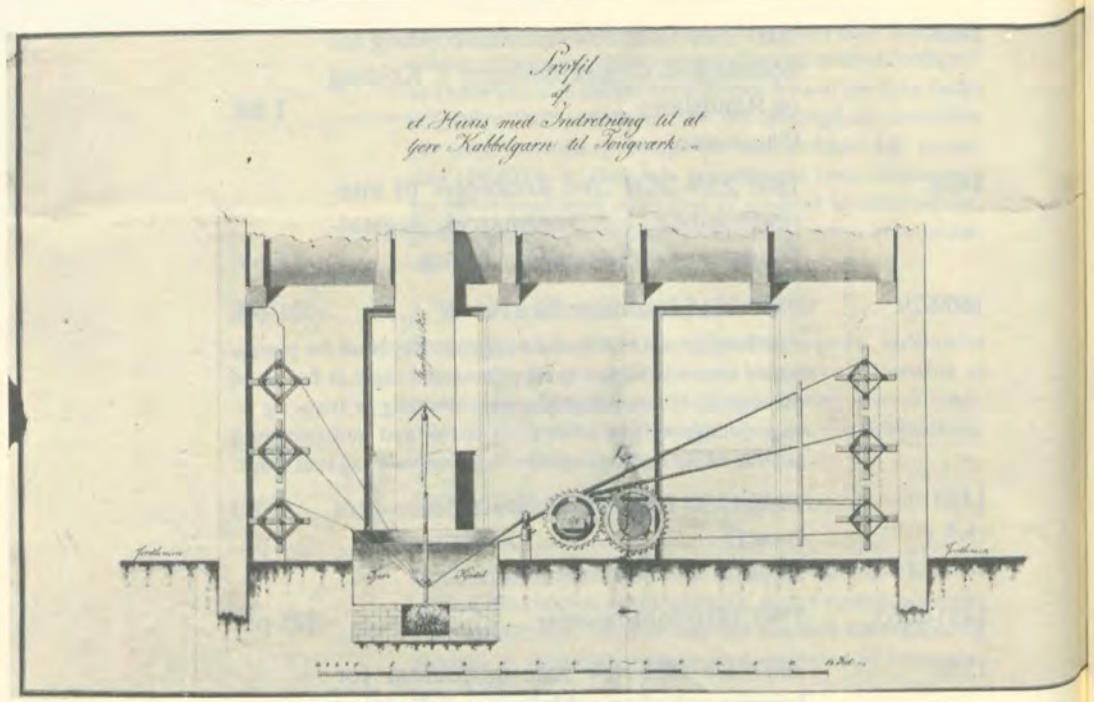
Med register.

1557. 1807 8/9-1808 8/4 Sager til interimsjournal for kommercekollegieafdelingen i Kolding og Rendsborg ..... 1 pk.

Indeholder også breve indsendt til kommercekollegieafdelingen, som ikke er journaliserede.

Fabriklister, indberetninger m.m.

Ved promemorie af 9. juli 1774 (Fogtmans reskr.) til samtlige stiftsbefalingsmænd for købstæderne og amterne, samt amtmænd for amterne i Danmark og Norge og ved cirkulære til samtlige amtmænd i hertugdømmerne af 2. juli 1774 (jf. Tyske sekr.s kopib. nr. 86-102) befaledes det disse at indsende årlige tabellariske efterretninger om fabrikker og manufakturer. Kollegiet ønskede ikke alene at vide besked med allerede eksisterende anlæg, »men endog om de Manufacturers Indretning og

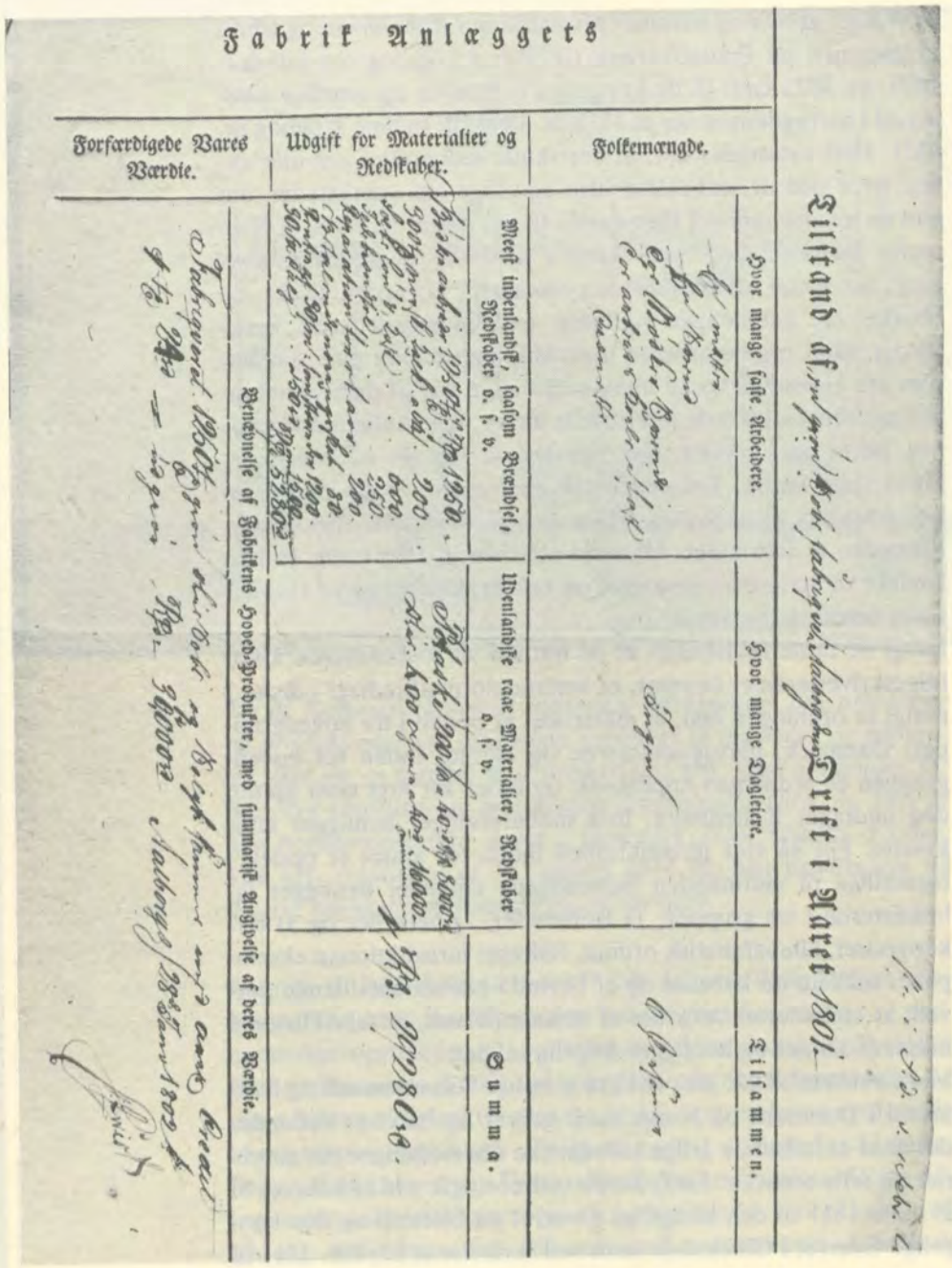
De til Kommercekollegiet indsendte ansøgninger om privilegier på produktioner var ofte bilagt tegninger til maskiner og apparater. Her ses en tegning til et tovtjæringsværk, som indsendtes 15. juli 1814 (Industri- og fabrikfagets journalsager 1814, nr. 581) af den nordamerikanske agent i Danmark John Murray Forbes. Ved kgl. resolution af 15. august 1814 fik han privilegium på diverse apparater til fremstilling af tovværk.

Næring, til hvis Anlæg ethvert Steds (Amts) Beliggenhed eller Natur-Producter for Eftertiiden kunde give Anledning«. I promemoriet opstilledes et omfattende skema, efter hvilket der skulle indberettes. I 1801 var spørgsmålene noget forenklede, og det på dette tidspunkt anvendte trykte spørgeskema omfattede blot tre hovedrubrikker: »Folkemængde«, »Udgift for Materialier og Redskaber« og »Forfærdigede Varers Værdie«. Dette pålæg om at indberette gentoges og indskærpedes ved cirkulære af 28. okt. 1809 til samtlige stiftamtmænd og amtmænd i Danmark

og Norge, grever og baroner, Magistraten i København og administrationen på Frederiksværk (jf. fagets kopibog for juli-dec. 1809, nr. 802) samt til de kongelige overretter og samtlige amtmænd i hertugdømmerne af 11. nov. 1809 (jf. samme kopibog nr. 832). Heri betonedes det, at der skulle indberettes om alle anlæg, hvor små de end måtte være og tillige om »værksteder, om end de maatte synes, i Henseende til det de forfærdiger, at høre under Laugene, dog med Hensyn til deres muelige Udstrækning, det Antal Mennesker de sysselsætte, Mængden af det, de tilvirke, ere betydeligen vigtigere, end Laugsmæstrenes Værkstæder, samt om de arbejde med Maskinerie eller paa Maader, som ere Haandværkerne ubekiendte eller dog af dem ej almindeligen bruges.« Til de industrielle anlæg, der skulle indberettes om, hørte også møller. Det nye skema spurgte om følgende: Hvad slags fabrik. Entreprenører eller ejere. Hvor mange fabrikarbejdere sysselsættes. Hvor mange daglejere eller andre. Mængden af fabrikatet. Omtrent værdien af fabrikatet. Indenlandske rå materialer (mængde og værdi). Udenlandske råmaterialer (mængde og værdi).

Langt de fleste fabriklister er på normal vis journaliseret. Hvor følgeskrivelserne er bevaret, er listerne normalt indlagt i disse. I øvrigt er ordningen den, at materialet er opdelt i tre hovedgrupper: Danmark, hertugdømmerne og Norge. Inden for hovedgruppen er ordningen årgangsvis, og inden for året efter amter, dog undtaget København, hvis indberetninger henligger efter kvarter. For så vidt jurisdiktionen inden for amtet er opdelt i forskellige til amtmanden indsendende embeder henligger fabriklisterne i tre grupper: 1) Købstæder, 2) herreder og 3) birker/godser, alle alfabetisk ordnet. Såfremt jurisdiktionen eksempelvis mellem en købstad og et herred er sammenfaldende derved, at embederne bestrides af samme person, er fabriklisterne indsendt samlet og henligger følgelig samlet.

Ved cirkulære af 22. jan. 1811 til samtlige stiftamtmænd og amtmænd i Danmark og Norge samt grever og baroner befaledes det disse at indsende årlige tabellariske efterretninger om garverier og felberederier. Enslydende ordrer udgik ved cirkulærer af 29. jan. 1811 til den kongelige Overret på Gottorp og den kongelige Overret i Glückstadt samt ved skrivelse af 23. feb. 1811 til

Fabrik Anlæggets Tilstand af Drift i Marts 1801.

Folkemængde.		Udgift for Materialier og Redskaber.		Forfærdigede Vares Værdie.
Hvor mange faste Arbeidere.	Hvor mange Dagleiere.	Udenlandske raae Materialier, Redskaber o. s. v.	Meest indenlandsk, saasom Brændsel, Redskaber o. s. v.	Benævnelse af Fabrikens Hoved-Produkter, med summarisk Angivelse af deres Værdie.
Tilsammen.		Summa.		

Magistraten i København; (alle i fagets kopibog for jan.-maj 1811, nr. 59, 76-77 og 173). Kollegiet ønskede ikke alene efterretninger om de egentlige garverier og felberederier, men tillige om den garvning og felberedning, der foregik hos skomagere, sadelmagere og private. Ifølge det trykte spørgeskema ønskedes angivelse af antal arbejdere og antal behandlede skind (herunder også hvor disse opkøbtes, hvad de blev beredt til, hvor de blev afsat, til hvilke priser, de blev købt og solgt etc.) og desuden oplysninger om affaldets anvendelse. Indberetningerne er ordnet efter samme principper som de ved fabriklisterne anvendte. For Københavns vedkommende er de dog ordnet efter de fire til Magistraten indsendende lav: garverlavet, felberederlavet, skomagerlavet og sadelmagerlavet. Langt de fleste er på normal vis journaliserede.

Diverse topografisk ordnede indberetninger vedrørende handlende omfatter: 1. Indberetninger om afsatte indenlandske fabrikvarer indsendt i overensstemmelse med Kommercekollegiets promemoria af 10. juni 1776 til samtlige stiftsbefalingsmænd i Danmark og Norge (Fogtmans reskr.). Gruppen indeholder dog alene indberetninger fra Danmark. 2. Indberetninger om beholdningerne af udenlandske fabrikvarer indsendt i overensstemmelse med forordn. af 11. juni 1811 (Schous forordn.) og Kommercekollegiets cirkul. af 25. juni s.å. (jf. Industri- og fabrikfagets kopib. 1811, nr. 749-73). Gruppen indeholder – som befalet i forordningen – indberetninger fra Danmark og Norge alene for året 1811. 3. Indberetninger om markedspas og ulovlig kramhandel indsendt i overensstemmelse med forordn. af 13. feb. 1775 (Schous forordn.) og Kommercekollegiets

Kommercekollegiet indsamlede statistiske oplysninger til belysning af erhvervsforhold, og de mange »tabeller«, som findes bevaret i dets arkiv er et særdeles righoldigt kildemateriale til dansk erhvervshistorie. Fra 1801 og tiden derefter er således bevaret de såkaldte fabrikslister, som – virksomhed for virksomhed og år for år – oplyser om arbejdskraft, redskaber, råvarer og færdigvarernes faktiske eller forventede værdi. Blandt de ældst bevarede er denne indberetning fra 1801 vedrørende en sæbefabrik i Aalborg (nr. 1558).

cirkulære af 11. nov. 1777 til samtlige amtmænd m.fl. (jf. Danske sekretariats kopib. nr. 772-80). Forordningen og indberetningerne omfatter alene Danmark. 4. Kræmmerlister for hertugdømmerne indsendt i overensstemmelse med Kommercekollegiets skr. af 18. dec. 1773 til statholderskabet (jf. Tyske sekretariats kopib. 1773, nr. 145).
Indberetningerne er indordnet på samme måde som fabriklisterne.

1558-60A. 1801-16 Fabriklister for Danmark ..... 4 pk.

1561-66A. 1801. 1803-16 Fabriklister for hertugdømmerne. ..... 7 pk.

1567. 1805-06. 1808-12 Fabriklister for Norge 1 pk.

1568-71. 1810-16 Indberetninger om garverier og felberederier i Danmark ..... 4 pk.

1572-76. 1810-16 Indberetninger om garverier og felberederier i hertugdømmerne ..... 5 pk.

1577. 1810-12 Indberetninger om garverier og felberederier i Norge ..... 1 pk.

1578-81. 1805-16 Diverse indberetninger vedr. handlende i Danmark ..... 4 pk.

1582. 1810. 1815-16 Diverse indberetninger vedr. handlende i hertugdømmerne ..... 1 pk.

1583-84. 1811 Diverse indberetninger vedr. handlende i Norge ..... 2 pk.

1585-86. 1805-07 Indberetninger fra stiftamtmændene og amtmændene i Danmark om handelen med klæde ..... 2 pk.

Indsendt ifølge cirkulære af 26. okt. 1805 (jf. Industrifagets kopib. 1805, nr. 836).

Diverse

1587. 1797-1816 Diverse ujournaliserede sager ..... 1 pk.

Indhold: Lister over resolutioner og ekspeditioner, fremsendt af industri- og fabriksfagets sekretariat til kongens underskrift (3 stk., 1799 januar og april). Udkast til en kontrakt mellem maskinfabrikant C.J. Nordberg og et interessentskab bestående af O.R. Sehested m.fl. (efter 1800 7. mar.). Endvidere sager vedr. Det kgl. Dugmanufaktur (1797-1816), Usserød valkemølle og klædefabrik (1800), Industrianstalten i Roskilde (1802 og udat.). Hør-, bomulds- og uldspinderier (1805 og udat.). Papirfabrikkerne Ørholm og Nyemølle (1811), samt diverse vedr. stueovne (1800), kulfiltre (1812), tobaksfabrikkerne (udat.) og garverier (udat.).

Handels- og Konsulatsfagets sekretariat

Kgl. resolutioner og ekspeditioner

1588. 1796-97 Forordninger ang. den ekstraordinære afgift af skibsfragter ..... 1 pk.

Indeholder forordn. af 24. feb. 1796 i originaler på dansk og tysk samt forarbejder til denne. Endvidere en fransk og en tysk koncept til forordn. af 21. apr. 1797.

1589. 1806-15 Kongelige reskripter ..... 1 pk.

Gl. titel: »Kongen 1806-15«. Indeholder fortrinsvis reskripter, ved hvilke breve, ansøgninger m.v. er oversendt til kollegiet. I de fleste tilfælde henligger de pågældende breve som bilag til reskripterne, der alle findes journaliseret i fagets almindelige journaler og for tiden fra mar. 1808 til dec. 1813 tillige i »Journaler over kgl. resolutioner og reskripter«, 1808-13.

1590-1603. 1794-1815 Forestillinger og kgl. resolutioner ..... 14 bd.

Alle forsynet med alfabetiske registre, der for årene 1794-1805 henviser til numre, påtegnet resolutionerne og for 1806-15 til numre, påtegnet forestillingerne.

1604-08. 1808-13 Journaler over kgl. resolutioner og reskripter ..... 5 bd.

Heri er journaliseret alle de i fagets forestillings- og resolutionsprotokoller for de pågældende år indbundne kgl. resolutioner og desuden kgl. befalinger og reskripter af forskelligt indhold, bl.a. sådanne, ved hvilke breve og ansøgninger er henvist til kollegiet. Journalerne, der er påbegyndt ved Frederik VI's tronbestigelse i marts 1808, er nummererede med een gennem alle bind løbende række og er alle forsynet med alfabetiske registre.

1609. 1797 16/6-1812 3/2 Tyske forestillinger og kgl. resolutioner ..... 1 bd.
Forsynet med alfabetisk register, der henviser til numre påtegnet forestillingerne.

1610. 1797-1816 Forestillinger og kgl. resolutioner ..... 1 pk.
Indhold: 1. Forestillinger og kgl. resolutioner vedr. søpasvæsenet 1797-1800, 1803, 1807, hidrørende fra den periode (1797-1810), hvor søpasvæsenet administreredes under produktionsfaget. 2. Forestillinger og kgl. resolutioner vedr. Barbareskerne (1797-1800), på hvilke en til nummerrækken i fagets alm. forestillingsprotokoller svarende nummerering er overstreget og erstattet med en romertals-nummerering svarende til et særligt register, som henligger i pakken. 3. Forestillinger af 16/4 1800 og kgl. resol. af 18/4 vedr. kommitteret Groves og assessor Schmidt-Phiseldecks udarbejdelse af en rapport om udenrigshandelens tilstand. 4. Forestilling af 16/4 1800 og kgl. resol. af 22/4 vedr. genbesættelsen af det ved konsul Boy's død ledigblevne konsulembede i Livorno. 5. Beretning 3/10 1811 og kgl. resol. af 11/10 vedr. det franske toldsystems indførelse i de tre nye franske departementer i Nordtyskland. 6. Indberetning af 22/3 1811 og kgl. resol. af 1/4 vedr. et tillæg til generalkonsul Holstens diætpenge. 7. Forestillinger og kgl. resolutioner 1816 20/1-10/2, nr. 1-4.

1611. 1796-1811 Tabellariske bilag til forestillingerne ang. handelens og skibsfartens tilstand ..... 1 pk.
Ved kollegiets omdannelse i 1797 blev det befalet årligt at indberette til kongen om handelens oig skibsfartens tilstand (jf. produktionsfagets forestillingsprot. 1797, nr. 9 og 10). For årene indtil 1805 findes i handelsfagets forestillingsprotokoller sådanne indberetninger, hvortil der knytter sig et omfattende tabellarisk bilagsmateriale. For årene 1798 og 1800-04 findes tabellerne indbundet sammen med forestillingerne. For årene 1806-11 blev der kun udarbejdet een forestilling, som ikke synes at være bevaret, men hvortil det i pakken henliggende for en væsentlig del er bilag. I pakken henligger desuden diverse tabellarisk materiale vedr. handel dækkende tiden 1796-1803.

1612. 1797-1815 Konceptforestillinger ..... 1 pk.

1613. 1797-1815 Konsulpatenter og -bestallinger ..... 1 pk.
I original og koncept.

1614. 1798-1814 Forarbejder og koncepter til forordninger m.m. ..... 1 pk.
Indeholder bl.a. korrespondance og koncepter vedr. søfartsforordn. af 4. maj 1803, koncepter m.v. vedr. forordningen om søpasvæsenet af 9. apr. 1810 og koncepter m.v. til forordningen af 28. maj 1811 vedr. et interessentskabs oprettelse til realisation af kolonialvarer i hertugdømmerne.

Korrespondance

KOPIBØGER

1615-39. 1797-1815 Kopibøger ..... 25 bd.
Alle med alfabetiske registre, der henviser til brevenes numre.

1640-42. 1801, 1803, 1806, 1814-16 Koncepter .... 3 pk.

1643-44. 1807-08 Interimskopibøger for kommercekollegieafdelingen i Kolding og Rendsborg ..... 2 bd.
Indeholder også breve vedrørende kollegiets almindelige sager. Med registre.

1645. 1807-08 Koncepter til breve fra Kommercekollegiets afdeling i Kolding og Rendsborg ..... 1 pk.

JOURNALER OG IKKE RUBRIKORDNEDE, INDKOMNE BREVE

1646-72. 1797-1815 Journaler ..... 27 bd.
Alle med alfabetiske registre.

1673-94. 1797-1816 Sager uden for rubriksystemet ..... 22 pk.

1695. 1799-1814 Samlede sager nr. 36, 45, 61, 65A, 65B ..... 1 pk.
Indeholder de før 1816 afsluttede samlede sager til konsulatsjournalen, som indgår i Udenrigsministeriets aflevering til

Indenrigsministeriet af 1849 (jf. Udenrigsmin.s afleveringsdesignation af 3. feb. 1849).

1696-98. 1807-08 Interimsjournaler for kommercekollegieafdelingen i Kolding og Rendsborg litra A-C ..... 3 bd.
Med alfabetiske registre.

1699. 1807-08 Sager uden for rubriksystemet til interimsjournalerne ..... 1 pk.
Sager til interimsjournalerne må i øvrigt søges i de grupper, hvori faget journalsager er inddelt.

1700-01. 1807-08 Breve fra Kommercekollegiet i København til kollegiets afdeling i Kolding og Rendsborg ..... 2 pk.
Er sager til interimsjournalerne.

1702. 1807-08 Breve fra kommercekollegieafdelingen i Kolding og Rendsborg ..... 1 pk.

BREVE FRA INDENRIGSKE MYNDIGHEDER OG INSTITUTIONER

1703-04. 1799-1816 Breve fra Danske Kancelli ... 2 pk.
1705. 1800-16 Breve fra Tyske Kancelli ..... 1 pk.
1706-10. 1797-1816 Breve fra Departementet for de udenlandske Sager ..... 5 pk.
1711. 1800-15 Breve fra Karantænedirektionen ..... 1 pk.
1712. 1800-15 Breve fra Rentekammeret ..... 1 pk.
1713-19. 1798-1816 Breve fra Generaltoldkammeret ..... 7 pk.
1720. 1800-15 Breve fra Den afrikanske Konsulatsdirektion ..... 1 pk.
1721-22. 1800-15 Breve fra Finanskollegiet ..... 2 pk.
1723. 1798-1815 Breve fra bankkontorerne i København og Altona ..... 1 pk.
1724-25. 1797-1815 Breve fra Admiralitets- og Kommissariatskollegiet ..... 2 pk.
1726-27. 1800-16 Breve fra Københavns Magistrat ..... 2 pk.

1728. 1798-1815 Breve fra Grosserersocietetets komité ..... 1 pk.

RAPPORTER FRA KONSULATERNE I DE TYSKE STATER

1729. 1800-14 Rapporter fra konsulatet i Bremen ..... 1 pk.
1730-39. 1798-1816 Rapporter fra konsulatet i Danzig ..... 10 pk.
1740. 1806-16 Rapporter fra konsulatet i Hamborg ..... 1 pk.
1741-42. 1798-1815 Rapporter fra konsulatet i Königsberg ..... 2 pk.
1743-44. 1800-16 Rapporter fra konsulatet i Lübeck ..... 2 pk.
1745. 1800-16 Rapporter fra konsulatet i Memel ..... 1 pk.
1746-48. 1806-16 Rapporter fra konsulatet i Rostock ..... 3 pk.
1749-50. 1800-16 Rapporter fra konsulatet i Stettin ..... 2 pk.

RAPPORTER FRA KONSULATERNE I STORBRITANNIEN OG IRLAND M.M.

1751-53. 1797-1816 Rapporter fra konsulatet i London ..... 3 pk.
1754. 1797-1816 Rapporter fra konsulaterne i Dublin og Leith ..... 1 pk.
Indeholder rapporter fra Dublin for 1797-1806 og fra Leith for 1800-16.
1755. 1800-16 Rapporter fra konsulatet i Liverpool ..... 1 pk.
1756. 1797-1815 Rapporter fra konsulaterne i Gibraltar og på Malta ..... 1 pk.
Indeholder rapporter fra Gibraltar for 1797-1808 og 1814-15 og fra Malta for 1800-07.
1757. 1800-09 Rapporter fra konsulatet på Korfu ..... 1 pk.

RAPPORTER FRA KONSULATERNE I FRANKRIG

1758-59. 1797-1815 Rapporter fra konsulatet i Paris ..... 2 pk.

1760. 1800-15 Rapporter fra konsulaterne i Bastia og Sète ..... 1 pk.
Indeholder rapporter fra begge konsulater for hele perioden.

1761. 1800-16 Rapporter fra konsulatet i Bayonne ..... 1 pk.

1762-63. 1800-16 Rapporter fra konsulatet i Bordeaux ..... 2 pk.

1764-66. 1800-16 Rapporter fra konsulatet i Dunkerque ..... 3 pk.

1767. 1800-15 Rapporter fra konsulatet i le Havre. ..... 1 pk.

1768. 1798-1815 Rapporter fra konsulaterne i Marseille og Nantes ..... 1 pk.
Indeholder rapporter fra Marseille for årene 1798-1815 og fra Nantes for årene 1799-1814.

1769. 1800-15 Rapporter fra konsulaterne på Île de Ré og i Nice ..... 1 pk.
Indeholder rapporter fra Île de Ré for årene 1800-09 og fra Nice for årene 1800-15.

RAPPORTER FRA KONSULATERNE I DE ITALIENSKE STATER

1770-72. 1802-15 Rapporter fra generalintendant Herman Schubart ..... 3 pk.
Ved forestilling af 3. mar. 1802 med kgl. resolution af 10. mar. (Handels- og konsulatsfagets forestillinger, 1810, nr. 84) udnævntes gesandten ved det sicilianske hof, kammerherre Herman Schubart til generalintendant for de danske handelsanliggender i Italien. En for Schubart udfærdiget instruktion blev kgl. approberet den 24. mar. (jf. Handels- og konsulatsfagets forestillinger, 1810, nr. 88 og 89).

1773. 1800-15 Rapporter fra konsulaterne i Ancona, Cagliari og Civitavecchia ..... 1 pk.
Indeholder rapporter fra Ancona for 1803-11 og 1815, fra Cagliari for 1800-15 og fra Civitavecchia for 1805-15.

1774. 1800-16 Rapporter fra konsulatet i Genua ..... 1 pk.

1775-76. 1799-1816 Rapporter fra konsulatet i Livorno ..... 2 pk.

1777. 1798-1810 Rapporter fra konsulaterne i Messina, Napoli, Palermo og Rom ..... 1 pk.
Indeholder rapporter fra Messina for 1798, fra Napoli for 1800-10, fra Palermo for 1808 og fra Rom for 1800-02.

1778. 1800-09, 1814-15 Rapporter fra konsulatet i Venezia ..... 1 pk.

RAPPORTER FRA KONSULATERNE I NEDERLANDENE

1779-81. 1798-1816 Rapporter fra konsulatet i Amsterdam ..... 3 pk.

1782. 1803-15 Rapporter fra konsulatet i Antwerpen ..... 1 pk.

1783. 1800-11 Rapporter fra konsulaterne i Bruxelles og Ostende ..... 1 pk.
Indeholder rapporter fra Bruxelles for 1803-05 og fra Ostende for 1800-11.

1784-85. 1800-16 Rapporter fra konsulatet i Rotterdam ..... 2 pk.

RAPPORTER FRA KONSULATET I PORTUGAL

1786. 1800-16 Rapporter fra konsulaterne i Lissabon og på Madeira ..... 1 pk.
Indeholder rapporter fra Lissabon for 1800-08 og 1814-16 og fra Madeira for 1801-10 og 1814-15.

RAPPORTER FRA KONSULATERNE I RUSLAND

1787. 1800-15 Rapporter fra konsulatet i Arkangelsk ..... 1 pk.

1788. 1800-16 Rapporter fra konsulatet i Libau ..... 1 pk.

1789-90. 1800-16 Rapporter fra konsulatet i St. Petersborg ..... 2 pk.

1791-93. 1800-16 Rapporter fra konsulatet i Riga 3 pk.
1794. 1800-16 Rapporter fra konsulatet i Wiborg ..... 1 pk.

RAPPORTER FRA KONSULATERNE I SPANIEN

1795. 1799-1815 Rapporter fra konsulatet i Alicante ..... 1 pk.
1796. 1797-1808, 1814-16 Rapporter fra konsulatet i Barcelona ..... 1 pk.
1797. 1797-1816 Rapporter fra konsulaterne i Cadiz, Cartagena og La Coruna ..... 1 pk.
Indeholder rapporter fra Cadiz for 1797-1808 og 1815-16, fra Cartagena for 1799-1803 og 1807, og fra La Coruna for 1800-08.
1798. 1800-16 Rapporter fra konsulatet i Malaga ..... 1 pk.

RAPPORTER FRA KONSULATERNE I SVERIGE

1799. 1802-10 Rapporter fra konsulatet i Stockholm ..... 1 pk.
1800-01. 1800-14 Rapporter fra konsulatet i Gøteborg ..... 2 pk.

RAPPORTER FRA KONSULATET I ØSTRIG

1802. 1800-16 Rapporter fra konsulatet i Triest ..... 1 pk.

RAPPORTER FRA KONSULATERNE I TYRKIET

1803. 1803-16 Rapporter fra konsulaterne i Konstantinopel og Smyrna ..... 1 pk.
Indeholder rapporter fra Konstantinopel for 1806-07 og fra Smyrna for 1803-16.

RAPPORTER FRA KONSULATERNE I BARBARESKSTATERNE

1804. 1801-15 Rapporter fra konsulaterne i Algier, Marokko og Tunis ..... 1 pk.
Indeholder rapporter fra konsulatet i Algier (1801-11 og 1814-15), fra konsulatet i Marokko (1801-08) og fra konsulatet i Tunis (1802-15). Ved de barbariske konsulatssagers overførsel til Den afrikanske Konsulatsdirektion ved dennes oprettelse ifølge kgl. reskript af 30. maj 1800 blev det bestemt, at konsulatsrapporter, som alene angik handelen, fortsat skulle indsendes direkte til Kommercekollegiet.

1805. 1799-1807 Rapporter fra konsulatet i Tripolis ..... 1 pk.

RAPPORTER FRA KONSULATERNE I DE NORDAMERIKANSKE FRISTATER

1806-08. 1801-15 Rapporter fra konsulatet i Philadelphia ..... 3 pk.
1809. 1804-15 Rapporter fra konsulatet i New York ..... 1 pk.

Diverse

1810-11. 1799-1810 Sager ang. klager over konsulerne ..... 2 pk.
I pakke I henligger en designation over begge pakkers indhold.
1812-14. 1797-1815 Fortegnelser over de i Danmark og hertugdømmerne hjemmehørende skibe I-III ..... 3 pk.
Indsendt til brug for den årlige forestilling om handelens og skibsfartens tilstand. De ikke bevarede fortegnelser er formentlig kasseret i henhold til kgl. res. af 21. apr. 1830 (jf. Generaltoldkammeret, Danske forestillinger, 1830).

Nemlig:

1812. I. 1797, 1800-01, 1803, 1810, 1813-15.
Indeholdende fortegnelser over de i København hjemmehørende skibe, indsendt af den kgl. waterskout. Er ekstrakter af de waterskoutens arkiv (i Landsarkivet for Sjælland) berørende waterskoutprotokoller. Og tillige indeholdende en »Designation over indkomne Lister over hjemmehørende Skibe« (1804-10) omfattende hele monarkiet.

1813. II. 1813-15.
Indeholdende fortegnelser over de i Danmark uden for København hjemmehørende skibe, udarbejdet af tolddistrikter-

ne og indsendt ifølge kgl. reskr. af 20. nov. 1781 og cirkulære af 18. jan. 1806 (jf. Handelsfagets kopib. 1806, nr. 30) af stiftamtmændene og amtmændene. Disse fortegnelser suppleres af tilsvarende af tolddistrikterne udarbejdede og af indrulleringsofficererne til admiralitetet indsendte, jf.: Søetaten, Admiralitetet, indkomne sager og (fra 1805): indkomne indrulleringssager.

1814. III. 1798, 1801, 1804, 1806, 1808, 1810, 1813-15.

Indeholdende fortegnelser over de i hertugdømmerne hjemmehørende skibe, indsendt af statholderen i Gottorp, overpræsidenten i Altona, landfogedrierne, magistraterne m.fl.

1815-16. 1807-15 Konsulaternes generalskibslister ..... 2 pk.

Er fortegnelser over de i løbet af et år til og fra de danske konsulater ankommende og afgående danske skibe. Generalskibslisterne for 1807 er nummererede og henligger efter en fortegnelse anbragt bagest i en »Designation over de af Consulerne indsendte General Skibslister«, som dækker tiden 1804-07. Listerne for årene til og med 1806, som også har været udtaget (jf. 1820-registraturen, s. 248), synes ikke at være bevarede og findes heller ikke tilbagelagt blandt konsulatsrapporterne.

1817. 1793-1804 Sager vedr. danske skibes opbringelse i franske farvande samt redernes krav til den franske regering ..... 1 pk.

Indeholder bl.a. korrespondance med Departementet for de udenrigske Sager og med generalkonsulerne Grove og Classen i Paris samt en række rapporter fra konsulatet i Bordeaux fra årene 1793-97.

1818. 1807 1/12-1815 7/7 »Schedule of Danish Ships and Vessels captured subsequent to the 1st of December 1807 and adjucated in the High Court of Admiralty of England between that period and the date hereof« ..... 1 bd.

Indeholder oplysning om skibets og skipperens navne, dato for opbringelsen, rejse fra og til, last og dommens dato og ordlyd. Alfabetisk register på dansk ligger løst foran i bindet.

1819. 1793-94, 1807, 1810-11 og udat. Fortegnelser over de i England opbragte danske skibe ..... 1 pk.

1820-24. 1803-13 Revision af konsulatsregnskaber ..... 5 bd.

Indeholder revision af, udsættelser og anmærkninger ved konsulatsregnskaber. I bindene for årene 1804-13 findes alfabetiske registre.

1825. 1798-1807 Ujournaliserede breve fra indenrigske myndigheder ..... 1 pk.

1826. 1797-1815 Diverse ujournaliserede sager ..... 1 pk.

Indeholder breve, ansøgninger, rapporter, betænkninger m.v., bl.a. generalprokurør Colbiørnsens betænkning af 11. nov. 1799 om handelsfirmaers likvidation. Endvidere udkast til reglementer og mæglerartikler (1811, 1813) samt udskrift af Hof- og Stadsrettens protokol i sagen mod fuldmægtig i Handels- og konsulatsfagets sekretariat Johannes Andreas Høyer for bl.a. at have rettet i en kgl. resolution.

Konsulatssager barbareskstaterne vedk.

1827. 1797-98, 1800 Koncepter til breve vedr. barbareskerne ..... 1 pk.

Indeholder koncepter til breve, som er indført i sekretariatets alm. kopibøger i tiden indtil anlæggelsen af den særlige kopibog over ekspederede sager vedr. barbareskerne, samt koncept til sekretariatets alm. kopibog, 1800, nr. 51. På koncepterne fra 1798 er den alm. kopibogsnummerering overstreget og erstattet med en romertalsnummerering svarende til et særligt register.

1828. 1797-99 Sager vedr. barbareskerne ..... 1 pk.

Indeholder sager til fagets alm. journaler: 1) Sager fra tiden inden anlæggelsen af de for de enkelte barbareskstater særlige journaler. På størstedelen er den alm. journalnummerering overstreget og erstattet med en romertalsnummerering svarende til særlige registre, hvoraf det for 1797 er bevaret. 2) Breve fra konsulaterne i Livorno, Marseille, Amsterdam, handelshuset Otto Franck & Comp. i Livorno m.fl. væsentligst ang. vekselsager.

1829. 1799 5/1-1800 28/6 Kopibog over ekspederede sager vedr. barbareskerne ..... 1 bd.
Rygtitel: »Protocol over expederede barbariske Consulat Sager.« Med register.

1830. 1799 7/5-1800 28/6 Koncepter til kopibog over ekspederede sager vedr. barbareskerne ..... 1 pk.

1831. 1798 29/1-1800 3/6 Algiersk journal ..... 1 bd.
Rygtitel: »Algierske Consulatsager fra 1798 til 1800.« Med register.

1832. 1798 22/2-1800 24/4 Marokkansk journal ..... 1 bd.
Rygtitel: »Journal over indkomne Maroccanske Consulatsager fra 1798-1800.« Med register.

1833. 1798-1800 Sager til den algierske og den marokkanske journal ..... 1 pk.

1834. 1797 17/9-1800 24/6 Tripolitansk journal ..... 1 bd.
Rygtitel: »Indkomne Tripolitanske Consulatsager fra 1798 til 1800.« Med register.

1835. 1798-1800 Sager til tripolitansk journal 1 pk.

1836. 1797 17/7-1800 3/6 Tunesisk journal ..... 1 bd.
Rygtitel: »Tunesiske Consulatsager fra 1797 til 1800.« Med register.

1837. 1797-1800 Sager til tunesisk journal ..... 1 pk.

1838. 1797-1800 Diverse ujournaliserede sager barbareskerne vedk. ..... 1 pk.
Indeholder konsulatsrapporter og andre indkomne skrivelser samt regninger m.v. vedrørende presenterne til barbareskstaternes overhoveder. En væsentlig del er kopier eller koncepter.

Søpasekspeditionen

1839-49. 1797-1807 Latinske pasprotokoller ..... 11 bd.
Alle forsynet med alfabetiske registre over skibenes navne.

1850-54. 1797-1814 Algierske pasprotokoller ..... 5 bd.
Alle forsynet med alfabetiske registre over skibenes navne.

1855-59. 1810-14 Danske pasprotokoller ..... 5 bd.
I protokollerne, som alle er forsynet med alfabetiske registre over skibenes navne, er indført de i overensstemmelse med forordningen af 9. apr. 1810 (jf. Handelsfagets forest. 1810, nr. 11) udstedte kongelige danske søpas.

1860-61. 1810-13 Tyske pasprotokoller ..... 2 bd.
I protokollerne, der er forsynet med alfabetiske registre over skibenes navne, er indført de i overensstemmelse med forordningen af 9. apr. 1810 gennem Departementet for Statholderskabet på Gottorp og overpræsidenten i Altona meddelte søpas.

1862-76. 1796-1815 Kopibøger ..... 15 bd.
Alle bindene er forsynet med alfabetiske registre.

1877-84. 1796-1815 Journaler ..... 8 bd.
Alle med alfabetiske registre.

1885-1905. 1797-1816 Journalsager ..... 21 pk.
For årene 1806, 1808 og 1809 er ingen journalsager bevaret.

1906-08. 1801-07 (10) Pasfornyelsesjournaler ..... 3 bd.
Ved reskript af 25. sep. 1801 (jf. Søpasekspeditionens kopib. 1801, nr. 190-209) bestemtes det, at skipperne ved henvendelse til magistrat eller anden øvrighed i en hvilken som helst havn i monarkiet under nærmere angivne betingelser kunne få søpas og andre skibspapirer fornyet. Meddelelse om fornyelsen indberettedes til Kommercekollegiet. Alle bindene har alfabetiske registre.

1909. 1804-07 Sager til pasfornyelsesjournalerne ..... 1 pk.
Indeholder kun: 1804, nr. 240; 1805, nr. 178 og 1807, nr. 81.

1910. 1787-1816 Regnskabssager ..... 1 pk.
Indeholder regnskabssager fra det til søpasintradernes og fragtafgiftens bogføring indrettede Paskassererkontor, som i hele perioden lededes af kommitteret i Dansk-norske Brandforsikringskontor Ole Pedersen Holm. Disse indtægter, som indgik direkte til Kommercekollegiet, tilgik fortrinsvis Kommercefonden (jf. Zahlkassens regnskaber). Der blev dog foretaget udbetalinger af de såkaldte passportler og gjort udlæg til vidt forskellige – også ikke kommercielle – formål, som

senere hen skulle refunderes. De fleste regnskaber kasseredes i 1848 (jf. 1820-registraturen, s. 254-56). Pakken indeholder: 1. Udbetalingsordrer til Holm (1787-1810). 2. Forklaringer over indtægter og udgifter i anledning af de iflg. diverse forordninger påbudte fragt- og pasafgifter (1804-07). 3. Regnskab over udleverede kongelige latinske søpas for køb- og ladestæder i Aggershus stift (1804). 4. Kommunikationer fra Produktionsfagets sekretariat til Holm vedr. pasgebyrer, der af Kommercekollegieafdelingen i Rendsborg er indbetalt til Zahlkassen (1808). 5. Indsendte og journaliserede regnskaber (1813). 6. Forklaringer over søpasgebyrer, til dels i koncept (1810-15). 7. Holms kvitteringer på de ham af fuldmægtig Chr. Winther indbetalte afgifter (1814-16).

1911-14. 1797-1815 Ujournaliserede sager ..... 4 pk.

Indeholder kronologisk ordnede breve, indberetninger fra toldstederne, pasrekvisitioner, magistratserklæringer m.v. Mange af brevene er nummereret i overensstemmelse med pasprotokollerne.

1915-16. 1796-1816 Diverse I-II ..... 2 pk.

Nemlig:

1915. I. 1797-1815.

Indeholder reder- og skippereder, magistratserklæringer, returnerede søpas m.v.

1916. II. 1796-1816 og udat.

Blanketter til diverse søpasdokumenter, samt oversættelser, udkast og anmærkninger til sådanne. Desuden forskellige fortegnelser og lister over ekspederede og fornyede søpas, skippereder (1796-97), skibenes læstedrægtighed (1801-05) m.m.

Fragtafgiftsekspeditionen

På grund af de store udgifter til sikring og beskyttelse af den oversøiske handel bestemtes det ved forordning af 24. feb. 1796, at der skulle opkræves en ekstraordinær afgift af skibsfragter, som skulle beregnes i forhold til skibenes drægtighed og sørejsernes længde. I indenrigsk havn skulle afgiften ved udlosning opkræves af toldkamrene. I udenlandsk havn var skipperen pligtig til at meddele den danske konsul eller vicekonsul et revers, hvori han dels gav de almindelige oplysninger om skibet, dels

forklarede at være indkommet og have udlosset en nærmere angivet ladning, indtaget et nærmere angivet sted. Ved påtegning skulle konsulen attestere, at de i reverset givne oplysninger vedrørende ladningen var i overensstemmelse med de ham foreviste dokumenter. Det verificerede revers skulle af konsulen hjemsendes til Kommercekollegiet, som ved påtegning angav, hvor stor en afgift der skulle opkræves og derpå videresendte det til magistraten – eller anden øvrighed – på det sted, hvor skibets ejer var bosiddende. Den pågældende øvrighed skulle så opkræve den fastsatte afgift inden 6 uger og derefter indsende afgiften til Kommercekollegiet. De nærmere bestemmelser vedr. bogføring m.v. fastsattes i forestilling af 16. mar. 1796 med kgl. resolution af 23. mar. (jf. handelsfagets forestillinger, 1794-1800, nr. 159), hvorved det specielle tilsyn med afgiften i øvrigt overdroges til kommitteret Chr. O. Lawätz og sagernes ekspedition til fuldmægtig Chr. Winther. Det synes, at den videre procedure har været den, at Winther har modtaget, kvitteret for og bogført de indsendte beløb og derpå indbetalt dem til bogholder Holm i paskassererkontoret (jf. Erslevgruppe 24, justitsråd Winthers regnskaber 1804-15, Winthers brev af 20. nov. 1821). Ved forordninger af 21. apr. 1797, 1. maj 1798, 17. maj 1799, 1. aug. 1799, 17. okt. 1800, 21. okt. 1801 og 10. nov. 1802 blev forordningens gyldighedsterminer forlænget og satserne forhøjet. Ved forordningen af 21. apr. 1797 blev det bestemt, at afgiften også skulle opkræves efter udlosning i de ikke-europæiske havne i Middelhavet, samt at ved losning i indenrigske havne skulle tillige udenlandske skibe erlægge afgiften. Ved forordningen af 10. nov. 1802 blev fragtafgiften gjort permanent og samtidig bestemtes det, at den også skulle opkræves efter losning i Nordamerika. Endelig bestemtes det ved forordning af 1. feb. 1804, at ved eksport af træ- og fiskevarer fra Norge samt af korn fra Danmark og hertugdømmerne skulle fragtafgiften af toldkamrene opkræves ved udklareringen i indenrigsk havn af toldkamrene. Af praktiske grunde er fragtafgiftsarkivalierne for tiden februar 1796-maj 1797 medtaget under Kommercekollegiet 1797-1816.

1917-22. 1796-1812 Hovedbøger over ekspederede reverser litra A-F ..... 6 bd.

Er bøger over de fra konsulerne indkomne og til magistraterne (eller andre øvrigheder) videreekspederede reverser, indrettede i overensstemmelse med forestilling af 16. mar. 1796 og kgl. resolution af 23. mar. I bindene er magistraterne debiteret det på reverset af Kommercekollegiet påførte beløb og efter indsendelsen af bevis for pengenes indbetaling til vedkommende oppebørselsbetjent er det ved datering angivet, at samme indbetaling har fundet sted. Fra 1803 er tillige betalingen for søpas bogført. Bindene, der alle har alfabetiske registre, er ikke kronologisk indrettede, men inddelt efter de afgiftopkrævende myndigheder.

1923. 1807 2/9-31/12 Interimshovedbog for Kommercekollegieafdelingen i Kolding og Rendsborg over ekspederede reverser ..... 1 bd.

1924-26. 1804-06 Hovedbøger over indkomne reverser ..... 3 bd.

Er bøger over de af konsulerne i overensstemmelse med forordningen af 1. feb. 1804 indsendte reverser vedrørende fragter, for hvilke der ved udklareringen i indenlandsk havn var betalt fragtafgift. Bindene, der har alfabetiske registre, er ikke kronologisk indrettede, men inddelt efter skibenes hjemsteder.

1927-34. 1796-1812 Kopibøger ..... 8 bd.

Rygtitel (1796) 1797-1802: »Protocol over Expederede Sager i Anledning af Forordningen af 24. feb. 1796«, 1803-12: »Protocol over Expederede Sager i Anledning af Forordningen af 10. nov. 1802«. Bindene er alle forsynet med alfabetiske registre, der henviser til brevenes numre.

1935. 1796-97, 1799 Koncepter ..... 1 pk.

1936. 1807-08 Interimskopibog for Kommercekollegieafdelingen i Kolding og Rendsborg ..... 1 bd.

Med register.

1937-46. 1796-1812 Journaler ..... 10 bd.

1947-66. 1796-1816 Journalsager ..... 20 pk.

1967. 1807-08 Interimsjournal for Kommercekollegieafdelingen i Kolding og Rendsborg ..... 1 bd.

Mrk.: nr. 801. Med register.

1968-74. 1798, 1802, 1813-16 Toldkamrenes skibsfortegnelser ..... 7 pk.

I skrivelse af 25. feb. 1796 (Generaltoldkammeret, Københavns Toldkontor, journal 1796, nr. 369) til Generaltoldkammeret bad Kommercekollegiet om månedligt at blive underrettet om de fra de indenlandske havne til fremmede steder med ladning udgående skibe, samt specielle fortegnelser over de skibe, for hvilke fragtafgiften var erlagt i de indenlandske havne. I overensstemmelse hermed udgik der den 5. mar. 1796 til samtlige toldsteder cirkulære (f.eks. Generaltoldkammeret, Sjællands og Lollands Toldkontor, kopib. 1796, s. 91) om, at sådanne fortegnelser skulle indsendes. Fra Generaltoldkammeret er de månedsvis brevi manu oversendt til Kommercekollegiet.

1975. 1796-1816(17) Diverse ..... 1 pk.

Indeholder: 1) Regnskaber, til dels i koncept (1796-1816(17)). 2) Reverser og fortegnelser over reverser (1796-1807 og udat.). 3) 2 koncepter (1799). 4) Certifikater m.m. (1799-1810).

Ostindiske fags sekretariat

Kgl. resolutioner og ekspeditioner

1976-79. 1798-1815 Forestillinger og kgl. resolutioner ..... 4 bd.

Alle forsynet med alfabetiske registre, der henviser til pagina.

1980-81. 1798-1815 Konceptforestillinger ..... 2 pk.

1982-83. 1796-1812 Ekspeditionsprotokoller ..... 2 bd.

Indeholder kopier af forordninger, reskripter, reglementer, bevillinger, bestallinger, krediti ver, instruktioner, kaldsbre-

ve, rejsepas m.v. Begge med alfabetiske registre. Ingen indførsler for årene 1809-11.

1984. 1797-1808, 1812, 1814-15 Koncepter til kgl. ekspeditioner ..... 1 pk.

Korrespondance

1985-98. 1798-1814 Kopibøger ..... 14 bd.
Rygtitel: »Ostindisk Protokol«. Forsynet med alfabetiske registre.

1999. 1805, 1815-16 Koncepter ..... 1 pk.

2000-14. 1798-1815 Journaler ..... 15 bd.
Med alfabetiske registre.

2015-47. 1798-1816 Journalsager ..... 33 pk.

Diverse

2048-49. 1801-04 Ekstrakter af Det kgl. Gouvernements deliberations- og resolutionsprotokol ..... 2 bd.
Hjemsendt til kollegiet af guvernementet i Trankebar.

2050. 1798 Duplikater af originale depecher fra Gouvernementet ..... 1 pk.
Udtaget blandt sagerne til journalen for 1798 jan.-okt., hvori de er indført som nr. 364-92.

2051-53. (1732-) 1796-1808 Fortegnelser over ostindiske ladninger I-III ..... 3 pk.
Indsendt til Kommercekollegiet af Københavns Toldkammer.

Nemlig:

2051. I. (1732-96) 1804-08.
Indhold: 1. Protokol over udgåede og hjemkomne skibe 1732-96 (kopi). 2. Toldskriverens månedlige lister over ostindiske varers klarering (1804-08).

2052. II. (1795-) 1796-1807.
Indhold: 1. Forskellige oversigter og beregninger over told og afgifter af indkomne skibsladninger fra Ostindien ((1795-) 1804-07). 2. Toldinspektørernes angivelser over ostindiske returladninger (1796-1801).

2053. III. 1802, 1804-07.
Indhold: Toldinspektørernes angivelser over ostindiske returladninger.

2054. 1808-14 og u.d. Ujournaliserede sager vedk. Asiatisk Kompagni og ostindisk handel ..... 1 pk.

2055. 1770-1808, 1816 Sager vedr. Nicobarerne ..... 1 pk.
Indhold: 1. Journalsager (1798-1808, 1816), hvoriblandt kaptajn N.Møllers »Oversyn over de Nicobarske Øer med Plan til benævnte Øers Dyrkelse« af 24. december 1798. 2. Ujournaliserede sager (1770-1807), hvoriblandt en anonym koncept til en skildring af kolonisationsforsøgene 1755-ca. 1790 samt en journal over Nicobarernes opmåling (1791).

2056. 1787-1802 Sager vedr. kasternes opstand samt deres klager over Suppremannia Setty ..... 1 pk.
Indeholder bl.a. udskrifter af protokollerne fra undersøgelseskommissionen af 29. aug. 1787 samt fra kommissionsdomstolen af 14. sep. 1789.

2057. 1795-1802 Sager vedr. den til København ankomne inder Sennappa Naik samt dennes klager over guvernør Anker ..... 1 pk.

2058. (1801-) 1802-05 Akter i retssagen om det på det strandede skib Christianus Septimus forhyrede indiske mandskabs forplejning og hjemrejse ..... 1 pk.
Indhold: 1) Kopibog over de i Københavns Søret fremlagte akter (med kopi af dommen) (1802-05). 2) Akter fremlagt i retten af sagens parter: Kommercekollegiet ved kammeradvokat Schønheider og skibets reder, handelshuset Harrop og Stevenson i Trankebar ved agent Duntzfeldt og Co. 3) Regnskaber over omkostningerne, som er medgået til forplejning m.v.

2059-61. 1781-98 Sager vedr. kommissionsforretningen til undersøgelse af oberstløjtnant Ole Bies toldforpagtning på logen Frederiksnagor I-III ..... 3 pk.

Kommissionsforretningen blev beordret ved kgl. resol. af 24. mar. 1783, og den som følge heraf nedsatte undersøgelseskommission ophævedes ved kgl. resol. af 26. juli 1786 (jf. Ostindiske sekretariats forestillingsprotokoller 1783, s. 496 og 1786, s. 483.

2062. 1806-10 Sager vedr. stridighederne mellem konstitueret guvernør P. Hermansen og justitiarius N.Chr. Lindgreen .... 1 pk.

2063. 1813-15 Skifteforretning over faktor Jens Wuldems bo ..... 1 pk.

2064. 1797-1806, 1810 og u.d. Diverse ujournaliserede sager ..... 1 pk.

Indeholder indkomne breve, koncepter m.v. såvel vedr. handel og skibsfart som koloniernes styrelse.

2065. 1798 og u.d. Chiffernøgler ..... 1 pk.

En- og dechiffreringsnøgler for rådet i Frederiksnagor (bilag til ostind. journ. 1798, nr. 435) og for guvernementet i Trankebar (u.d.), tidligere for henholdsvis resident Dreyer i St. Petersborg (1772) og Warszawa (1773) og for J.O. Schack som gesandt i Stockholm (1764).

Kommission

2066. 1796-1802 Kommissionen til at undersøge formodet misbrug med de af regeringerne i Ostindien udstedte søpas m.v. 1 pk.

Kommissionen, der nedsattes ved kgl. approberet kommissorium af 21. juni 1799 og ophævedes ved kgl. resol. af 11. juni 1802 (jf. Ostindiske Fags forestillingsprot. 1802, s. 228), bestod af deputeret i Kommercekollegiet O.R. Sehested, deputeret i Rentekammeret Jacob Edv. Colbiørnsen og justitiarius ved Hof- og Stadsretten C.W. Falbe. Den 29. juni 1802 indsendte kommissionen sine papirer til Ostindiske Fag (jf. journal 1802, nr. 274). Pakken indeholder: 1. Det originale kommissorium af 21. juni 1799. 2. Forhandlingsprotokol (1799 6/7-1800 4/10). 3. Breve til kommissionen (1799-1802). 4. Remitterede journalsager, henliggende i 3 læg med designationer (1796-1802). 5. Koncepter m.v. (1797-1802 og udat.).

Kontoret for de militære fabrikker

I en kgl. cirkulærebefaling af 5. juli 1811 til Generalkommissariatskollegiet og Kommercekollegiet (jf. journalsager 1811, nr. 36) bestemtes det, »at samtlige Fabriqver, som ere bestemte til at forsyne Vor Land og Søe Etat med de fornødne Klædningssorter, drives efter et og samme Princip og arbeide i Fællesskab til et og samme Maal, saaledes at hvad, som ei kan gjøres paa den ene Fabriqve, overtages af den anden,-«. Følgelig bestemtes det samtidig, at alle sådanne fabrikker »skulle herefter staae under eet Collegii Direction, og da Vort General Land Oeconomie og Commerce-Collegium er det Collegium, som har Bestyrelsen af hele Rigets Fabrikvæsen, saa qvalificerer samme sig fortrinlig til denne Overbestyrelse, og desaarsag ville Vi, at bemeldte vort Commerce Collegium skal overtage Overbestyrelsen over det militære Uldmanufactur, ligesom Det alt har den over Fabriqverne paa Usserød«. På grundlag af et forslag fra generalkrigskommissær Aagesen og kommitteret Normann af 8. aug. 1811 (jf. journalsager 1811, nr. 61) blev der ved forestilling af 12. sep. med kgl. resolution af 18. sep. 1811 givet nærmere bestemmelser for det kgl. militære uldmanufakturs overførsel fra Generalkommissariatskollegiet til Kommercekollegiet den 1. okt. 1811. Videre blev det ved forestilling af 8. okt. med kgl. resolution af 13. okt. 1811 bestemt, »at ikke allene alt, hvad der vedkommer det militære Uldmanufactur og Værkerne i Usserød og paa Brønsholmsdahl, hvor Fabrikationen ogsaa drives til Militair-Etatens Forsyning med Klæde og Bayer, men ogsaa de paa Kongsberg til den norske Armees Forsyning oprettede fabrikker, samt garveriet paa Retraite og overhovedet al Fabrikation, der skeer for Kongelig Regning til Land- og Søe-Etatens Forsyning, naar samme er henlagt under dette Collegium, maatte blive at henlægge til et særskildt Contoir, saa at den der af flydende Correspondance og Revisionen af disse Manufacturers Regnskaber kan haves samlet paa eet Sted.« Foruden fabrikkerne i Usserød og på Brønsholmdal henhørte i forvejen under Kommercekollegiet garveriet på Retraite og værkerne på Kongsberg i Norge, som var overført fra Rentekammeret ved

kgl. reskript af 3. juni 1811 (jf. journalsager 1811, nr. 26). Det således oprettede kontor benævnte sig på forskellig vis. I kopibogen for 1813 ses »Secretariatet for samtlige militaire Fabriker«, i kopibogen 1814 ses »Contoiret for Militair-Etaternes Forsyning med Klæde og Læder« og i kopibogen for 1815 ses »Contoiret for de militaire Fabriker«. Kontoret synes dog ikke fra begyndelsen at have været fuldt normeret og fuldt selvstændigt virkende. Dets sekretær F.A.W. von Gerstenberg udnævntes først ved kgl. resolution af 28. nov. 1811, og i et vist omfang var der bogfællesskab med industri- og fabriksfagets sekretariat indtil udgangen af året 1811.

For yderligere at centralisere ledelsen af disse værker bestemtes det ved forestilling af 14. nov. med kgl. resolution af 24. nov. 1811, at det kgl. militære uldmanufaktur sammen med fabrikkerne på Usserød og Brønsholmdal skulle bestyres af een og samme direktion, »den Kongelige Direction for samtlige militaire Uldmanufacturer i Danmark«, og som en følge heraf skulle regnskabsvæsenet »concentreres paa det her værende Uldmanufacturs Locale, hvor ogsaa Hovedmagasinet af Materialer og færdige Varer skal være«.

Det kgl. militære uldmanufaktur eller »fuldhussfabriken«, blev ophævet ifølge en ikke bevaret kgl. resolution af 20. juli 1814 (jf. kopibog 1818, nr. 3) og ved et kgl. reskript af 13. dec. 1815 (jf. journalsager 1815, nr. 342) bestemtes det, at manufakturerne i Usserød og Brønsholmdal samt garveriet på Retraite fra den 1. jan. 1816 skulle henlægges til Generalkommissariatskollegiet, eftersom »Vi finde det mere hensigtspassende, at de Fabriquer, hvorfra Armeen skal forsynes med det behøvede Klæde og andre uldne Sager, staar under det militære Collegium, som skal sørge for Armeens samtlige Fornødenheder,-«. Allerede ved forestilling af 11. apr. 1818, indgivet af den ved kgl. reskript af 21. nov. 1817 nedsatte kommission til at undersøge de kgl. militære uldmanufakturers organisation m.m., med kgl. resolution af 19. apr. 1818 (jf. kommissionens arkiv, kongelige ordrer og resolutioner (1818-29) bestemtes det, at den således forestillende kommission skulle overtage overbestyrelsen af hele den militære klædefabrikation, samt at den skulle have forestillingsret. Kommissionen havde overbestyrelsen indtil det ved forestilling af 23. juli med kgl. resolution af 25. juli 1829 Generalkommissariatet, kgl. ordrer og resolutioner 1829, nr. 303) bestemtes, at den fra 1. okt. s.å. skulle overtages af Generalkommissariatskollegiet.

Ved forestillingen af 3. mar. med kgl. resolution af 12. mar. 1816 (jf. Generaltoldkammeret, 1808-39 Frederik VIs resolutioner og reskripter vedk. Generaltoldkammerets og (fra 1816) Kommercekollegiets sager, nr. 33), hvorved gennemførtes bl.a. de som følge af de to kollegiers sammensmeltning nødvendiggjorte ændringer i kontoropdelingen, ophævedes kontoret for de militære fabrikker. Dog skulle ifølge samme kgl. resolution Kommercekollegiet tilendebringe revisionen af uldmanufakturernes regnskaber, hvorfor det tillige bestemtes, at von Gerstenberg, fuldmægtig Petersen og kopist Flor skulle revidere regnskaberne »til Enden af forrige Aar, da Fabrikkerne overtoges af General Commissariatet«.

I de efterfølgende år udførtes dette revisionsarbejde i et kontor under Generaltoldkammer- og Kommercekollegiet, som i kopibogen endnu den 23. okt. 1816 benævnte sig »Contoiret for de militære Fabriker«, men som samme sted fra den 15. jan. 1817 og indtil den sidste indførsel, dateret den 22. feb. 1825 kaldte sig »Comptoiret for Revisionen af de tilbagestaaende Regnskaber for de militaire Fabrikker««.

Kgl. resolutioner

2067. 1811-15 Forestillinger og kgl. resolutioner ..... 1 pk.

Indeholder en del forestillinger med kgl. resolutioner fra tiden februar-september 1811, som ved kontorets oprettelse er overdraget dette af industri- og fabrikfagets sekretariat. Indhold: 1. Forest. og kgl. resol. 1811 12/2-17/12, uden register. – 2. Forest. og kgl. resol. 1811 13/6-1813 3/1, med register. – 3. Forest. og kgl. resol. 1813 13/1-27/11, med register. – 4. Forest. og kgl. resol. 1814 10/3-1815 22/11, uden register.

2068. 1810-14 Konceptforestillinger ..... 1 pk.

Heri en række koncepter til forestillinger fra 1810, som findes i industri- og fabrikfagets almindelige række af forestillinger og kgl. resolutioner.

Korrespondance

2069-75. 1809, 1812-25 Kopibøger ..... 7 bd.

Kontorets udgåede skrivelser findes for tiden indtil 10. dec. 1811 indført i industri- og fabriksfagets kopibøger, medens de for tiden juli-dec. 1812 for en væsentlig del er bevaret i konceptform. Med undtagelse af bindet for 1809 maj-dec. er alle bindene forsynet med alfabetiske registre.

2076-78. 1810-12, 1821-25 Koncepter ..... 3 pk.

Koncepterne er for tiden indtil 10. dec. 1811 indført i og nummereret i overensstemmelse med industri- og fabriksfagets kopibøger. Fra årene 1823-24 er bevaret nogle ikke indførte koncepter til regnskabsantegnelser.

2079. 1809 23/5-1812 6/1 Journalekstrakter .... 1 pk.

Er ekstrakter af industri- og fabriksfagets journaler for så vidt angår de til kontoret for de militære fabrikker afleverede sager. I ekstrakterne er indført ekspeditionernes dateringer og koncepternes numre. I pakken henligger et tillæg til ekstrakten for 1811, hvori er indført de fra industri- og fabriksfagets sekretariat afleverede sager, der »endnu ei i Collegiet ere refererede«, og som i slutningen af 1811 og i begyndelsen af 1812 synes anvendt som almindelig journal, idet indførslerne fra dette tidsrum ikke er ekstrakter af industri- og fabrikfagets journaler. Ekstrakterne er afskrevet i kontorets første journal, hvor de ikke er anført med industri- og fabrikfagets nummerering, men med en nummerrække, der begynder med nr. 1 den 23. maj 1809.

2080-85. 1809-24 Journaler ..... 6 bd.

Journalføringen synes begyndt i jan. 1812, idet bindet for årene 1809-11 er en afskrift af de af industri- og fabriksfagets journaler tagne ekstrakter.

2086-98. 1809-22 Journalsager ..... 13 pk.

Blandt journalsagerne henligger adskillige kongelige reskripter, befalinger m.m., hvortil der i journalernes registre er henvist under »Kongen«.

Diverse

2099. 1811-16 Diverse ..... 1 pk.

1. Akter vedr. kommissionen af 26. nov. 1813, nedsat til at undersøge »Tilstanden nu og i Fremtiden af Vor Armees Forsyning med alle under Krigens Førelse behøvende Klædnings-sorter«. – 2. Generalkasseekstrakt af det kgl. militære uldmanufakturs drengebøsse 1811 1. jan.-1811 30. sep. – Optagelsesforretning for samtlige militære uldmanufakturer i Danmark 1812. – 3. Fortegnelser og beregninger over de militære uldmanufakturers bygninger, maskiner, inventarier og lagre pr. 31. dec. 1815. – 4. »Etat Ballance for de militaire Uld Manufacturer« 1811 1. okt. – 1815 31. dec.

Bogholderkontoret

Om kontoret og Kommercefonden: se s. 80 og 120 f.

2100. 1798-1814 Fortegnelser over anvisninger og kommunicerede kgl. resolutioner ..... 1 pk.

2101-02. 1805-16 Hovedbøger ..... 2 bd.

2103-05. 1798-1816 Kassebøger ..... 3 bd.

2106. 1811 19/10-1815 Kassebog for udbetalinger til de militære uldmanufakturer 1 bd.

2107. 1800-16 Bilag til Kommercefondens regnskaber ..... 1 pk.

2108. 1810-16 Antegnelser til Kommercefondens regnskaber m. bilag ..... 1 pk.

Blandt bilagene findes et læg med originale obligationer udstedt til fonden af låntagere (ca. 1763-1808).

2109-11. 1801-03, 1813-16 Assignationsprotokoller vedk. Kommercefonden ..... 3 bd.

2112. 1813-14 Kommercekollegiets budget .... 1 bd.

2113. 1797-1816 Diverse ..... 1 pk.

Indhold: 1. Diverse korrespondance m.v. (1797-1815). 2. Balancer, regnskabsoversigter og diverse papirer vedr. opgørelse af Kommercefondens fordringer (ca. 1802-1816). 3. Sager vedr. Kommercefondens obligationer (1807-12). 4. Generalekstrakter for årene 1797-1809.

KOMMERCEKOLLEGIET 1735-1816
EFTERLADTE EMBEDSPAPIRER

At der i det 18. og begyndelsen af det 19. århundrede mindre nøje end i vore dage skelnedes mellem offentlig og privat arkivdannelse betød, at en del af Kommercekollegiets sager endte uden for dets arkiv. Nogle af kollegiets højere embedsmænd beholdt diverse sager hos sig og lod dem henlægge sammen med deres mere eller mindre private arkivalier. At det 18. århundrede endvidere så fremkomsten af samlere og arkivbenyttende historikere i et større antal end tidligere betød også, at en del af kollegiets sager blev udtaget af dets arkiv og ikke lagt tilbage.
Med tiden er en del af disse løskomne sager ført tilbage til kollegiets arkiv og anbragt i denne gruppe af »embedspapirer«, men en del ligger formentlig stadig rundt om i mange private personarkiver, godsarkiver etc. I deputeret (1735-63) Otto Thotts arkiv på Gaunø, deputeret (1773-76) J.G. Moltkes arkiv på Bregentved og i kommitteret (1778-81) Poul Rosenørns arkiv fra Oreby (nu Landsarkivet for Sjælland m.m.) ligger der eksempelvis sager, som nærmest hører hjemme i Kommercekollegiets arkiv.
Blandt de »historiske samlinger« må opmærksomheden især rettes mod »Mallings samlinger« i Rigsarkivets håndskriftsamling. Embedsmanden og historikeren Ove Malling (1747-1829) havde hverken sæde i eller embede under Kommercekollegiet. Hans karriere som embedsmand forløb under Generaltoldkammeret samt i en række underordnede styrelser og kommissioner. Men hans virksomhed som historiker og forfatter bragte ham i besiddelse af en stor mængde sager og dokumenter, hvoraf en større gruppe hører hjemme i Kommercekollegiets arkiv. Disse sager er henlagt i et sagligt system i »Mallingiana« i håndskriftsamlingen og findes registreret i folioreg. nr. 76.

Bernstorff-Wasserschlebe'ske papirer

Papirerne skal være erhvervet af D.G. Moldenhawer på auktion i Flensborg 1789 efter den 1787 afdøde konferensråd Joachim Wasserschlebe, der som sekretær i Tyske Kancelli (fra 1752) og direktør for Generalmagasinet (fra 1753) virkede som J.H.E. Bernstorffs mellemmand ved forhandlingerne med de fremmede fabriksfolk og handlende. Efter at være havnet i Det kgl. Bibliotek afleveredes de i 1888 til Rigsarkivet, hvor de indlemmedes i kommercearkivets diverse dokumenter, skønt den af Bernstorff og Wasserschlebe førte korrespondance i mange tilfælde med lige så stor ret kunne henføres til Tyske Kancelli.

2114. 1746. 1750-64. Bernstorff-Wasserschlebe'ske papirer vedk. fabrikvæsen, kortstempling samt handel og søfart m.v. .... 1 pk.

Tidligere: Ny kgl. saml. fol., nr. 451 og 705 b, afleveret fra Det kgl. Bibliotek 1888-89. Indeholder papirer vedk. Rahns silkeværeri i Lyngby (1753-58), Peyremberts anlæg af en våbenfabrik 1750-51 og 1756 samt kortstemplingen 1756-57. Desuden varia vedk. handel, søfart og udenlandske forhold 1746, 1756 og 1760-64.

2115. 1754-67. Bernstorff-Wasserschlebe'ske papirer vedk. fabrikskommissær Pierre Frontin ..... 1 pk.

Tidligere: Ny kgl. saml. fol., nr. 452, afl. fra Det kgl. Bibliotek 1888. Består hovedsagelig af J.H.E. Bernstorffs og J. Wasserschlebes korrespondance med og vedrørende Frontin før, under og efter hans ophold i Danmark, navnlig en mængde breve fra Frontin samt en del indberetninger fra gesandterne i Haag og Paris med svarkoncepter. Desuden dokumenter vedr. forholdet til Frontins kone, datter af juvelerer Fisfaine, og til en række arbejdere o.a.

2116. 1754-58. Bernstorff-Wasserschlebe'ske papirer vedk. Anton Hübners fabrik i Odense og på Tåsinge ..... 1 pk.

Tidligere: Ny kgl. saml. fol., nr. 451, afl. fra Det kgl. Bibl. 1888. Indeholder korrespondance med gehejmeråd Fr. v. Ey-

ben, Kassel, legationsråd Joh.Fr. Moritz, Frankfurt, resident Jacob Dull, Amsterdam, med Anton Hübner og hans enke samt flere andre, deriblandt kammerråd C. Erichsen og enke i Odense. I et læg, »varia«, hovedsagelig regnskabssager vedk. transporten af 400 personer til fabrikken i Odense.

2117-18. 1756-66. Bernstorff-Wasserschlebe'ske papirer vedk. Mossoni Verrayon og handelen på Levanten I-II ..... 2 pk.

Tidligere: Ny kgl. saml. fol., nr. 443-44. Afl. fra Det kgl. Bibliotek 1888 og indlemmet i Kommercekollegiets arkiv, skønt hovedparten af korrespondancen med og vedr. Verrayon synes afviklet gennem Tyske Kancelli (jf. Gehejmeregistraturen). Indholdet består mest af breve til J.H.E. Bernstorff og hans sekretær J. Wasserschlebe. Herudover breve til og fra andre samt forskellige dokumenter og regnskabssager vedk. eksperimentet med åbningen af en handel på Levanten. Blandt brevskriverne S.W. Gähler, gesandt i Konstantinopel, J.A. Horn, legationssekretær smst., C.A. v. Johnn, gesandt i Hamburg, Just Fabritius, Joost v. Hemert og købmand Morten Munk.

Nemlig:

2117. I. 1756-62.

Under 1760 et på tyrkisk affattet dokument.

2118. II. 1758-66.

Heri foruden breve 1763-66 bilag til regnskaber for nogle til Levanten udsendte manufakturvarer 1758-65 og udat. papirer vedk. Verrayons rejser og projekter.

Etatsråd Martfelts papirer

2119-24. Etatsråd Martfelts papirer I-VI ..... 6 pk.

Indholdet stammer, med ganske enkelte undtagelser, fra boet efter Christian Martfelt, kommitteret i Kommercekollegiet 14. jan. 1773-10. juni 1774 og derefter indtil sin død 8. feb. 1790 kommercekonsulent, desuden sekretær i Det kgl. Landhusholdningsselskab fra dets oprettelse i 1769. Over hans mange efterladte papirer lod Hof- og stadsrettens skifteret optage en revisionsforretning, som efter at være afsluttet den 30. aug. i kopi blev tilsendt Danske Kancelli og derfra

Kommercekollegiet, for at de kunne tage stilling til, hvad de ønskede udleveret. Skønt bilagsmærket til Kommercekollegiets danske sekretariats journal NN (1792) nr. 222, er revisionsforretningen forblevet ved de Martfeltske papirer (jf. nedenfor pakke I). Om afleveringen i øvrigt se korrespondance i indlæg til Danske Kancellis brevbøger 1792 nr. 1061, 1773 nr. 5089 (hvori for øvrigt også de i revisionsforretningen som nr. 5 opførte dokumenter tilhørende kommissionen af 14. jan. 1773 til bestemmelse af forretningernes fordeling mellem kollegierne), 1795, nr. 209 og 535; endvidere i bilag til Kommercekollegiets danske journaler NN (1792) nr. 222 (dels som nævnt i den anførte pakke nr. I, dels i indlæg til Danske Kancellis brevbog 1793 nr. 5089), SS (1796) nr. 290 og 678. Endelig henvises også til Generaltoldkammerets danske ekspeditionsprotokol E (1785-95) s. 285, I revisionsforretningen er nu med blyantskryds afmærket de numre, som befinder sig her, tydeligtvis adskilligt færre end foreslået af skifteretten og forlangt af kollegiet. Formodentlig må man regne med, at en del sager, som Martfelt har lånt i kollegiets arkiv, uden videre er lagt på plads. Det gælder i hvert fald om nogle af de under nr. 12 i revisionsforretningen opførte erklæringer om »commercien«, fundet som journalsager i danske sekretariat, andre derimod mangler. Numrene 81-82 og de side 155-78 i revisionsforretningen opførte sager er rimeligvis som foreslået afleveret til Landhusholdningsselskabet. Endelig må det antages, at de mange som boets ejendom betragtede papirer er blevet bortsolgt.

Nemlig:

2119. I.

Indhold: Revisionsforretningen over boets papirer og dokumenter 1791. – Besværinger fra lavene i København 1758, 1772-76 (Martfelt nr. 4a-z). – Diverse vedk. fabrikvæsenet i almindelighed, det kgl. silkemanufaktur, brændevinsbrænding, sukkerraffinaderierne og sæbesyderierne 1773-79 (Mf. nr. 21 a-e, 26 f og m, 64.36 samt ubetegnet).

2120. II.

Indhold: Plan til overdådigheds indskrænkelse med Martfelts korrespondance desangående og forskellige i samme forbindelse udarbejdede varelister 1772 (Mf. nr. 30a-e).

2121. III.

Indhold: Ekstrakter af toldregnskaberne i monarkiets forskellige dele 1763-71 med Martfelts balanceberegninger og dertil knyttede anmærkninger, udat. (Mf. nr. 27 b og 30 f-m).

Senere indlagt to indbundne eksemplarer af M.s »Extract af adskillige Balance Beregninger 1763-71, det ene fra ny kgl. saml. 8° nr. 196, det andet aflev. til Rigsarkivet 1888 af professor Falbe Hansen.

2122. IV.

Indhold: Martfelts samlinger angående købstæderne i almindelighed, omfattende også norske og slesvig-holstenske, 1759, 1773 og 1776 samt udat. (Mf. nr. 42a-i). Endvidere erklæringer fra de danske købstæder ang. tobaksavlen 1776 og 1778, ekstrakt med anmærkninger (Mf. nr. 66.4 og 58).

2123. V.

Indhold: Samlinger fra Martfelts rejse 1778 vedkommende Ribe 1773-78 (Mf. nr. 34.1-5), Randers 1759, 1778, u.d. (Mf. 35a-m), Odense 1766-78 (Mf. nr. 43.1-2, 13-16, 29-57 og 59), Ringsted 1777-78 (Mf. nr. 48), Nyborg 1753-54, 1763, 1777-78 (Mf. nr. 57.1-6, 24-27) og Korsør 1754, 1775-78 (Mf. nr. 63. 1-16).

2124. VI.

Indhold: Martfelts koncepter til betænkninger og erklæringer 1771-80, bl.a. ang. postvæsenet for Vestindien, humleavl, det frederiksborgske salpeterværk, forprang, landhåndværkere, vekselhandelen og vekselkursen (Mf. nr. 2a, f-i, 6b-c, 28k samt ubetegnede). Endvidere hans afhandling »Om Statens Korn-Handels-Planer« 1775 (2 ekspl.), skrivelse fra sognepræst Ths. Møller, Storeheddinge, ang. konsumtionen 1778 (Mf. 27c), breve til M. fra Island og islændinge 1772-79, tabeller over hartkornet i Danmark, udat., og »Tabellen betr. die Bevölkerung der königlichen Dänischen Staaten«, udarbejdet på grundlag af folketællingen 1769. Endelig »varia«, hvoriblandt skrivelse fra Livorno om afsætningen af fiskeprodukter i Middelhavet 1763, udat. opsats »Færøerne angående« og »Anmerkninger uddragne af Cassa Regnskabet over Khauns Tøjhuus for 1768«.

Kommitteret Henr. Fr. Schlegel

2125. 1780-97. Kommitteret i Kommercekollegiet Henrik Fr. Schlegels papirer ..... 1 pk.

Schlegel var chef for såvel tyske som ostindiske sekretariat,

og pakken indeholder bl.a. papirer vedr. fabrikanterne J.P. Kalckberner (1780-85), Joh. Peter Stoppel, Altona (1785-93), firmaet Olde og Jantzen, Altona (1782-86) samt ostindiske forhold, herunder en navneliste over 106 reddede personer fra det 1794 forulykkede skib »Helsingør«, deriblandt mange indere.

Generalkrigskommissær Christian Ewalds papirer

Chr. Ewald (1751-1829), der virkede som deputeret i Kommercekollegiet 1804-16 og før den tid –, fra 1801-03 – var 2. regeringsråd i Trankebar, efterlod sig ved sin død 9. sept. 1829 en større samling papirer, hovedsagelig afskrifter, vedrørende sin embedsførelse i Kommercekollegiet. Samlingen blev i 1830 af Generaltoldkammer- og kommercekollegiet affordret svigersønnen, krigsråd og kapelmusikus Fr. Keyper med den begrundelse, at »disse afskrivter af offentlige, tildeels vigtige acter og documenter ikke kunne betragtes som den afdødes eller hans boes eiendom.« For sin umage med papirernes ordning modtog Keyper en anvisning på 500 rbd. (Gen. toldkam. og kommercekoll.'s sekretariat, bilag til danske journ. 1830, nr. 248 samt danske ekspeditions protokol 1830-31, s. 112f. og 123f.). Med samlingen fulgte Keypers nedenfor anførte fortegnelse over indholdet. Fortegnelsens numre var imidlertid ikke påført papirerne, og disse blev derfor ved den i 1880erne foretagne ordning af kollegiets arkiv splittet op og fordelt mellem dettes forskellige afdelinger efter dels kronologiske, dels saglige hensyn. Ved nyordningen er samlingen i det omfang, dens bestanddele har kunnet findes, ført tilbage til sin oprindelige skikkelse som »Generalkrigskommissær Chr. Ewalds papirer« under gruppen: Kommercekoll. Efterladte embedspapirer (jf. betegnelsen i registraturen over Generaltoldkammerrets arkiv, kommercesagerne vedk., s. 271). Sagerne er nu nummereret og opstillet i overensstemmelse med Keypers fortegnelse. Et + ud for et nummer betyder, at sagen ikke er fundet. Blandt det manglende noteres

Ewalds personlige betænkninger og anmærkninger i I. A. 20, I. G. 10 og XIV. Endvidere hans samlinger vedk. de militære uldmanufakturer (VIII. A.1-16 og 18-20) og afskrifter af kollegiets forestillinger 1778-1815 m.m. (XIII.a-f.).
Indholdet består for størstedelen af afskrifter af Kommercekollegiets forestillinger med kgl. resolutioner samt af dets indkomne breve, i reglen grupperet om en bestemt sag, person eller begivenhed. Hovedparten vedrører forhold i og omkring de danske kolonibesiddelser i Ostindien, Trankebar, Frederiksnagor m.fl. loger og Nicobar. Men der findes også et betydeligt stof vedr. fabrikanter og fabriksvæsen, handels- og konsulatsvæsen samt Kommercekollegiets forhold i almindelighed. Hist og her forekommer foruden notater med Ewalds hånd enkelte originale breve til ham eller andre. Som et fremmedelement må vist betragtes til nu som VII.41 opførte læg breve og dokumenter vedk. kontrollør i Porto Novo Chr. Soetmann 1796-97, hvoriblandt adskillige originale. Lægget fandtes i en pakke, »Kr. Ewalds efterladte papirer 4 (VA.II,s. 333), men var ikke opført i fortegnelsen.
To pakker var ikke optaget i Blochs registratur (VA.II), nemlig: Kopier af kgl. reskripter og kollegiets korrespondance med guvernementet i Ostindien m.v. 1777-1814, nu Ewalds papirer VI A. 7-10, og Den evangeliske mission i Ostindien, Zions kirke og gejstligheden i Trankebar, nu Ewalds papirer VI A.17, B.1 og D. 1-9.
Angående de enkelte pakkers indhold henvises til Keypers fortegnelse.

2126-51. Generalkrigskommissær Chr. Ewalds papirer ..... 26 pk.

Nemlig:

2126. Fortegnelse over Ewalds papirer, hans embedsførsel som deputeret i Kommercekollegiet vedk.

2127. I.A.

I vedrører iflg. fortegnelsen »det militaire i Tranquebar«. Nr. 20 mangeler.

2128. I.B,C og D.

B: »Over- og underofficererne i Tranquebar samt understaben sammesteds«. C: »Overleveringen af Tranquebar 1801 og tilbageleveringen 1802«. D: »Occupationen af Tranquebar 1808 samt tilbageleveringen af samme i 1814«.

2129. I.E-F.

E: »Om logen Friderichsnagors occupation af de engelske i 1801« F: »Friderichsnagor vedkommende«.

2130. I.G.

G: »Den ostindiske paquetfart«. Nr. 10 mgl.

2131. II.

Heri bl.a. adskillige beretninger og forslag, til dels i original, alle Nicobar-øerne vedk.

2132. III.

Vedk. Det oktr. kgl. danske asiatiske Kompagni.

2133. IV.

Om civile embeders besættelse i Tranquebar m.v.

2134. V.A.

V har som overskrift: »Ostindien vedkommende«.

2135. V.B.

B: »Rajahen af Tanjour og det tanjourske betræffende«.

2136. V.C-F.

D: »Om consulaterne i Ostindien«. F: »Det ostindiske contoir vedkommende«.

2137. VI.A.

2138. VI.B-D.

C: »Casse-regnskabet i Tranquebar«. D: »Geistligheden i Tranquebar«.

2139. VII nr. 1-29.

2140. VII nr. 30-41.

Indeholder samlinger vedr. ostindiske embedsmænd o.a., bl.a. diverse, især københavnske, handelshuse.

2141. VIII. A & B.

Af A, »de militaire uldmanufacturer«, mangler nr. 1-16 og 18-20. Af B, diverse sager vedr. fabriksvæsenet, nr. 17.

2142. IX. 1-50.

IX har overskriften: »Fabrik-væsenet vedkommende« og indeholder hovedsagelig sager, grupperet om de enkelte fabrikanter og fabriksanlæg.

2143. IX. 51-95.

2144. IX. 96-125.

2145. IX. 126-183.

2146. X. 2-40.

X indeholder samlinger bl.a. vedr. Kommercekollegiet i almindelighed og dets forskellige underinstitutioner. Nr. 1 mangler.

2147. X. 41-42. 44-68.

Nr. 43 mgl.

2148. X. 69-96.

2149. XI. 1-39.

XI har overskriften: »Consulat-faget«.

2150. XI. 40-47.

2151. XII & XIIIa.

XII har overskriften: »Brandfaget vedkommende«.
Af XIIIa, Kommercekollegiets forestillinger 1736-1813 er kun fundet forestillingerne fra 1736 til og med 1777. XIII.b-f mangler. Endvidere mangler XIV, »antegnelser og anmærkninger« af C. Ewald.

Deputeret Christen Henriksen Pram

2152. 1786-1816 Deputeret Christen Henriksen Prams papirer ..... 1 pk.

Overført til RA i 1894 fra Universitetsbibliotekets Additamentsamling. Ved registreringen i 1970 udskiltes enkelte stykker, således som det fremgår af den øverst i pakken anbragte fortegnelse. Indhold: 1) Breve, koncepter m.v. tjærebrænderiet på Færøerne vedk. 1786-89. 2) Kommercekollegiets »Budget for 1813« (1 bd. med adskillige indlæg). 3) Breve, koncepter m.v. Produktions- og Fiskerifaget vedk. 4) Koncepter m.v. Handels- og Konsulatsfaget vedk. 5) Breve, koncepter m.v. Fabrik- og Industrifaget vedk. 6) Diverse indkomne breve. 7) Diverse koncepter til ansøgninger m.v. fra tiden umiddelbart efter Prams afsked i februar 1816.

Førstedeputeret O.R. Sehesteds papirer

2153. 1790-1815 Førstedeputeret O.R. Sehesteds papirer ..... 1 pk.

Indeholder breve og dokumenter vedk.: 1) Kommercekollegiets gagereglementer m.v. (1797-1809 og udat.) 2) Produktions- og Fiskerifaget (1808-15 og udat.). 3) Industri- og Fabriksfaget (1803-15). 4) Handels- og Konsulatsfaget (1811). 5) Ostindien og Nikobarerne (ca. 1790-1800).

Schimmelmannske papirer

De i denne gruppe henlagte schimmelmannske kommercesager hører nøje sammen med tilsvarende sager i det schimmelmannske privatarkiv (nr. 6285) og en stor del af dem hidrører givetvis fra dette arkiv, som afleveredes til Gehejmearchivet i 1884 (jf. Arkivmeddelelser 1883-85, s. 49). Nogen utvetydig proveniensbestemmelse lader sig ikke foretage hverken af privatarkivets eller af de her anbragte sager.
De i privatarkivet forblevne sager findes registreret i fol.reg. nr. 115 som nr. 7-10 b.

2154. 1759-94, 1800, 1802-15 o.u.d. Schimmelmannske papirer industrien vedk. 1 pk.

Indeholder: Korrespondance, regnskaber, efterretninger, notater m.m. vedr. bl.a.: kammerdugs- og trådfabrikation samt høravl i Slesvig 1759-66, Raadvaddam fabrikker 1780 & 1792, uldmanufakturerne 1788-89 og udat., Kommercefondens udgifter og gæld til banken 1792-93, høravl 1802 og udat., Frederiksborg bomuldsmanufaktur 1804-07. Hellebæk bomuldsspinderi 1806-07, glasfabrikation og glasværker (1767) 1802-15, kattuntrykkeri 1809.

2155-56. 1763-1813 og u.d. Schimmelmannske papirer vedk. handel og skibsfart I-II ... 2 pk.

Nemlig:
2155. I 1763-97 o.u.d.

Indeholder sager vedr. bl.a.: Færøsk, islandsk samt grøn-

landsk handel 1763-97, den levantiske handel 1769 og u.d., Martfelts kornhandelsplan 1773-86, P. Erdsens projekter vedr. handelen på Rusland 1780, samt en række kronologisk ordnede breve og dokumenter vedr. udenrigshandelen 1774-97.

2156. II 1799-1813 o.u.d.

Div. kronologisk ordnede breve og dokumenter vedr. konsulatsvæsenet og udenrigshandelen.

2157. 1782-1816 Schimmelmannske papirer vedk. Trankebar, Asiatisk Kompagni og den ostindiske handel ..... 1 pk.

Er for største delens vedkommende Ernst Schimmelmanns korrespondance (indkomne breve og svarkoncepter) med guvernør P. Anker, guvernementssekretær Fr. Lichtenstein, ingeniør M. Mühldorff og diverse andre embedsmænd.

PERSON- OG STEDNAVNEREGISTER

Aggershus stift 150
Ahrensburg bomuldsmanufaktur 106
Algier 41, 69, 72, 77-80, 114-120, 144-45, 147-48
Alicante 78, 144
Alslev, Åbenrå amt 77
Altona 86, 88, 105, 107-108, 140, 146
Amberg, Joh. C., tobaksfabrikant, Christianshavn 107
Amsterdam 78, 82, 143, 147
Ancona 142
Andersen, Rasmus, klædefabrikant, København 84
Anker, Carsten, dansk sekretær 39
Anker, P., generalkonsul i London, guvernør, Trankebar 155, 172
Antwerpen 143
Antvorskov amt 64
Arkangelsk 143
Aschoff, Joh. Gerh., silkehandler, København 85
Avnø 82

Bang, Jens, veterinær 82
Barbareskstaterne, se: Algier, Marokko, Tripolis, Tunis
Barcelona 144
Barchmann, Jacob, dansk sekretær 23
Bastia 142
Bauer, Carl, tøjmager, Altona 86
Bayonne 78, 142
Begge Sicilier 77
Berckentin, Chr. Aug. von, deputeret 26
Bergen 109
Bernstorff, A. P., deputeret 29-30, 37, 70
Bernstorff, Chr., udenrigsminister 49
Bernstorff, J. H. E., deputeret 26, 28, 77, 86, 163-64
Berregaard, Villum, deputeret 30
Bertelsen, Lorenz, revisor og fuldmægtig ved Kommercefonden, sen. kommitteret ved brandforsikringsvæsenet 121
Bie, Ole, toldforpagter i Frederiksnagor 155
Bille, Steen, admiral 49
Blinières, carcassefabrikant, Tønder 107
Blågård dugmanufaktur 105
Bondix, Joh. L., Trondhjem 84
Bordeaux 142
Borgemester, J. G., klædefabrikant, Christianshavn 84
Bornholm 64, 109, 128-29
Boysen, Boy, kniplingsforlægger, Tønder 105
Brahetrolleborg, manufakturerne på 103, 105, 107
Branner, Johan Jacob, klædefabrikant, København 105
Bratskov hør- og hampeavlingsanlæg 103
Braunschweig 89
Brede metalmanufakturer 87, 107
Bredsted amt 79, 109
Bremen 141
Brilon, Claus, silkefabrikant, Altona 85
Bruffe, Joh. Chr., tøjmager, Sorø 86
Bruxelles 143
Bruyn, P., klædefabrikant, Slesvig 105
Brønsholmsdahl fabrik 157-58
Buchwaldt, M., klædefabrikant, København 84
Bugnions, François, silkefabrikant, Altona 85

Busholm, Åbenrå amt 77
Buzagla, A., maroquinfabrikant, Marokko 86
Bötticher, J. G., dr.med. 81

Cadiz 144
Cagliari 142
Cartagena 144
Cederfeld, Bartholomæus Bertelsen de, deputeret 29-30, 70
Ceylon 110
Christian VI 13, 71
Christian VII 28, 50
Christiania 88, 127
Christiansand 110, 127
Christianshavn linned- og klædemanufakturer 85, 105
Christiansund 127
Civitavecchia 142
Clasen, Jessenius, tobaksfabrikant, Christianshavn 107
Classen, Michael, passekretær, konsul, kommitteret 43, 146
Classen, Peder Hersleb, deputeret 29-31, 33-34
Colbiørnsen, Christian, generalprokurør 147
Colbiørnsen, Jacob Edv., deputeret i Rentekammeret 156
Colsman, Joh. Wilh. og Johs., silkehandlere, København 85
Coninck, Frederic de, direktør, købmand 83, 91
Cossel, P. N. von, kommitteret 30
Courtonne, Elias, fabrikant 72
Crempe 72

Daemen, G. W., klædefabrikant, København 84
Dagebüll, Tønder amt 77
Dannenberg, Joh., klædefabrikant, Frederiksberg 84
Danneskiold-Samsøe, Fr., deputeret, overkrigssekretær for Søetaten 15-17, 20-21, 23
Danzig 78, 92, 141
Darlay, Frantz, købmand, Haderslev 77
Dauw, generalmagasindirektør 83
Dauw, Conrad Chr., kommitteret, amtsforvalter 22-23, 30
Deden, Anna Maria von, broderifabrikant, København 107
Dehn, Fr. Ludv., deputeret 26
Delaporte, J., linnedfabrikant, Vadstena 85
Delmenhorst 77
Desmercières, Joh. Heinr., deputeret 15, 22-23, 26
Dingel, Joh. Andr., klædefabrikant, Køge 84
Ditmarsken 75
Dovrefjeld 127
Dragsholm amt 64
Drammen 127
Dreyer, C. V., resident i St. Petersborg 156
Dronningmølle 46
Dræby, Frans, kommitteret 94, 97
Drøbak 127
Dublin 78, 141
Dueholm amt 64
Dull, Jacob, resident, Amsterdam 164
Dumreicher, Johan Conrad, tysk sekretær 22-23
Dunkerque 142
Duntzfeldt & Co., København 155
Döler, Friedr. Aug., silke- og broderifabrikant, Lyngby Enghave 85

Eckernförde 75, 107
Eger 127
Ehrhardt, Franz Engelbert, kommercesekretær 39, 121
Eickstedt, H. H., general 106
Eidersted 77
Eigtved, N., arkitekt 81
Elmshorn 82
Engelhart, Henning, præst og arkivar, Trankebar 112
England 77, 141, 146-47
Erdsen, P., handelsagent 172
Erichsen, C., klædefabrikant, Odense 164
Erichsen, John, deputeret 37
Ernst, F. L., hørhegler, København 105
Esmarch, J., assessor i Rentekammeret 129
Esrum 46, 128
Esrum blegeri 105
Essington, John, klædefabrikant, København 84
Ewald, Chr., regeringsråd i Trankebar, deputeret 167-70
Everschop 77
Eyben, Fr. von, gehejmeråd, Cassel 163-64

Fabritius, Just, købmand, København 164
Falbe, C. W., justitiarius ved Hof- og Stadsretten 156
Falckenrath, N., klædefabrikant, Roskilde 84
Falmouth 78
Finmarken 82
Flekkefjord 127
Flensborg 75, 77, 88, 107
Flensborg amt 75
Flensborg fjord, teglværkerne ved 87
Flor, Frederik, kopist 159
Foltmar, Chr. Ulrich, tapetmager, København 87
Franck & Comp., Otto, Livorno 147
Frankrig 77, 142
Fredericia 105
Frederik, arveprins 91, 110
Frederiksborg 107, 128
Frederiksborg amt 128
Frederiksborg bomuldsmanufaktur 171
Frederikshald 127
Frederiksnagor 111, 113, 155-56, 168-69
Frederiksstad 75, 86, 127
Frederiksværk 128, 133
Frentzel, C., tøjmager, København 86
Friis, Joh. Fr., kommitteret 22-23
Frontin, Pierre, fabrikskommissær og klædefabrikant, København 84, 163
Fyn stift 64
Færøerne 166, 170
Fåborg 64

Gadebusch, Gabriel Peter, papirfabrikant, Flensborg 87
Galmsbüll, Tønder amt 77
Gandil, Pierre, klædefabrikant, København 84
Garmann, Christopher, København 81
Genua 77, 143
Gerstenberg, F. A. W. von, sekretær 157-59
Gibraltar 78, 92, 141
Gingtoft, Angel 86
Glückstad 75
Glückstad, overretten i 133-34
Gottorp, overretten på 133-34
Gottorp amt 75
Green, Andr. Gotthardt, tøjmager, Christianshavn 86
Grove, E. R., kommitteret, generalkonsul i Paris 49, 138, 146
Gudbrandsdalen 127
Gähler, S. W. von, gesandt i Konstantinopel 78, 164
Göldner, C., klædefabrikant, Christianshavn 84
Göteborg 144

Haderslev 75, 88, 108
Haderslev amt 75
Hald amt 21-22, 65
Hamborg 141
Hammelef, Nis, sekretær 38
Hammer, Even, sekretær i Rentekammeret 82
Harrop og Stevenson, handelshus, Trankebar 155
Hartung, Joh. Nic., tøjmager, København 86
Hass, Joh., Eckernförde 77
Hedemarken 127
Heidman, Math., silkevæver, København 85
Helgoland 85
Hellebæk bomuldsspinderi 171
Hellfried, Joh. Carl, kommitteret 37, 41
Helsingør 89, 107
Hemert, Joost von, købmand, København 164
Hennings, August, kommitteret 39
Hermansen, P., konst. guvernør, Trankebar 155
Hilcker, Bernh., købmand, København 105-06
Hillerød 89
Hiorth, Jørgen, deputeret i Rentekammeret 129
Hobro 65
Hoe, faktor ved Generalmagasinet 83

Hof, Ringerike 100
Hoffmann, Fr., klædefabrikant, København 84
Hojer, A., generalprokurør 81
Holbæk amt 64
Holm, Ole Pedersen, kommitteret 149
Holmsted, Fr., kommitteret, borgmester i København, linnedfabrikant 22, 24, 30, 85
Holmstrand 127
Holstein, J. L., oversekretær i Danske Kancelli 22
Holstein, U. A., deputeret 32-35, 89
Holsten, Fr., generalkonsul i Göteborg 138
Holt, Andreas, kommitteret 37
Horn, J. A., gesandt i Konstantinopel 164
Horsens 108
Hotes, J., Oldenburg 77
Howden, A., hørhegler, København 105
Hundewath, Math., taftfabrikant, København 85
Hunger, inspektør 81
Huntefloden 77
Husum 75, 77
Husum amt 75, 110
Hübner, Anton, klædefabrikant, Odense og Tåsinge 86, 163-64
Hütten amt 75
Høegh-Guldberg, Ove, stats- og gehejmekabinetssekretær 42, 106
Hørsholm amt 64
Høyer, Johannes Andreas, fuldmægtig 147

Île de Ré 142
Indien 111, 113
Irland 78, 141
Iselin & Co., kattuntrykker, København 85-86
Island 84, 105, 166
Italien 77-78, 142-43
Itzehoe 75, 82

Jansen, Johan, silkevæver 85
Jensen, Arent, kobberfører, Brede 91
Jensen, Jens, silkefabrikant, Ålborg 85
Jensen, Jonas, silkefabrikant, København 85
Jersey 78
Jessen, Joh. Fr. Wilh. von, kommitteret 29-31, 61, 80
Johnn, C. A. von, gesandt i Hamborg 164
Junck, Joh. C., tøjmager, København 86
Juncker, Chr. Fr., klædefabrikant, Christianshavn 105
Jürgensen, Jürgen, urmager, København 108
Jægersborg Dyrehave, møllen i 86

Kalckberner, J. P., fabrikant 167
Kall, Jacob, sejldugsfabrikant, Flensborg 106
Kalundborg amt 64
Kalø amt 21
Kattinge, møllen ved 86
Kellinghusen fajancefabrik 107
Ketels, Nic., magasinkræmmer 83
Keyper, Fr., krigsråd 167
Kina 112
Knoll, Joh. Caspar, linnedfabrikant, København 85
Knuth, E. C., stiftamtmand 109
Kolding, kollegieafdelingen i 126, 131, 139-40, 152
Kongsberg 127, 157
Konstantinopel 144
Korfu 141
Kornerup, møllen ved 86
Korsør 166
Koustrup, Jens, konsul i Stockholm 81
Kronborg amt 128
Kræfting, Christian, spiger- og sømfabrikant, Buskerud 99
Kræfting, Peder Fogh, møller, Buskerud 99
Københavns Tøjhus 166
Køge 94
Køng fabrik 105
Königsberg 141

La Coruna 144
Lange, Chr., fabrikdirektør, Sachsen-Weimar 86
Laurvig 127

Lawaetz, Chr. O., tysk sekretær, deputeret 41, 151
Lawaetz, Joh. Dan., klædefabrikant 105
le Havre 142
Lehmann, Martin, kommitteret 123-24
Leith 141
Leopoldus, Herman, kommitteret 22-23
Levetzau, Chr. Fr., deputeret 26
Libau 143
Lichtenstein, Fr., guvernementssekretær, Trankebar 172
Liebe, Chr., tøjmager, København 86
Lindgreen, N. Chr., justitiarius, Trankebar 155
Lissabon 78, 92, 143
Listerdyb toldsted 65
Liverpool 141
Livorno 77, 138, 143, 147, 166
Loges, Henr., tøjmager, København 86
Lolland-Falster stift 64, 103, 109
London 78, 92, 141
Lübeck 141
Lyngby linnedmanufaktur 105
Lyngby mølle 86
Lütjenburg 108
Læsø 65
Løgstør 65
Løgstør birk 65
Løgumkloster 82, 89
Løgumkloster amt 75
Løjt sogn 89

Madeira 143
Maillot, Antoine m.fl., silkefabrikanter, København 85
Malaga 78, 144
Malling, Ove, historiker, embedsmand 162
Malta 78, 92, 141
Marnerslusen 69
Marokko 79, 147-48
Marseille 41, 78, 142, 147
Martfelt, Christian, kommitteret 37-39, 164-66, 172
Martin, Tobias, taftfabrikant, København 85
Matthiessen, Conrad, Altona, direktør for Det alm. Varemagasin 76
Mayer, Joh. Fr., kortfabrikant, København 87
Meldorf 82, 105
Meldorf amt 75
Memel 141
Mesch, Hendrich, silkefabrikant, København 85
Messina 143
Meyer, Heinr., eddikefabrikant, Altona 107
Meyer, Joh., Altona 77
Meyner, J. T., klædefabrikant, Christianshavn 84
Miller, Ignatius, hør- og hampeavler, Bratskov gods 103
Mitchell, Andreas, bomuldsspinder, København 106
Modenhawer, D. G., overbibliotekar 163
Modum 127
Mohr, P. Chr., Rendsborg 77
Molde 127
Moloré, carcassefabrikant, Tønder 107
Moltke, Joachim Godske, deputeret 37, 162
Moritz, Johan, tøjmager, Næstved 86
Moritz, Joh. Fr., legationsråd, Frankfurt 164
Moss 105, 127
Moss, Fr. Chr., spigerfabrikant, Ringerike 100
Muhl, brødrene, garvere, Oldenburg 86
Munch, Niels Simonsen, kommercesekretær, kommitteret 27
Munk, Morten, købmand 89, 164
Murray, John, agent, fabrikant 132
Mühldorff, M., ingeniør, Trankebar 172
Mühlenfort, Joh. Herm., kaptajn 78
Müller, Michael, tøjmager, København 86
Møller, kaptajnløjtnant, kommandant i Frederiksnagor 111
Møller, N., kaptajn, Trankebar 154-55
Møller, Ths., sognepræst, St. Heddinge 166

Nantes 142
Napoli 77, 143
Nedenæs 127
Nederlande, De forenede 77
Nehrmann, Urias, tøjmager, København 86
Nelthropp og Harris, garvere, Retraite 94-98
New York 145
Nibe 65
Nice 142
Nicobarøerne 111, 154-55, 168-69, 171
Nordamerikanske fristater 145
Nordberg, C. J., maskinfabrikant, København 107, 136-37
Nordsjælland 46-47, 127-28
Normann, Andreas, kommitteret 157
Nyborg 64, 166
Nyemølle papirfabrik 137
Nykøbing S 109
Nymølle metalmanufakturer 87, 107

Odense 166
Oeder, C. G., deputeret 32, 82
Olde & Jantzen, handelsfirma, Altona 167
Oldenburg 76-77,86-87
Oldenburg, tugthuset i 84
Oldesloe 82
Oldesloe saltværk 107
Olrog, Klaus, kommitteret i Rentekammeret 82
Orkedalen 127
Osten, A. S. v.d., udenrigsminister 92
Ostende 92, 143
Ostindien 110-114, 153-56, 168-69, 171-72
Otte, Fr. W., købmand, Eckernförde 89
Otto, brødrene, klædefabrikanter, Odense 105
Outerloo, Ths., garver, København 86

Palermo 143
Paris 142
Parthenay, Des Roches de, silkefabrikant, København 85
Passou, C. A. von 81
Pauli, Otto Georg, finansdeputeret 32
Paz, J. B. de, maroquinfabrikant, København 86
Perl, Johann, tapetmager, København 87
Perrée, Jacque, kaptajn 89
Petersen, Boy, Flensborg 77
Petersen, Peter, herredsfoged, Sønderborg 84
Petersen, P. M., fuldmægtig 159
Petersen & søn, Asmus, tøjmagere, Gingtoft, Angel 86
Peyrembert, Etienne Jandin de, våbensmed, København 87, 163
Pflueg, C. C., major, direktør for Christians plejehus Kbh. 105
Philadelphia 145
Pinneberg 91
Pinneberg amt 75
Ployard, J. L., konsul, Marseille 40
Polliard, silkevæver, København 85
Popsen, Paul, kniplingsforlægger, Tønder 105
Portugal 77, 143
Pram, Christen Henriksen, deputeret 45-47, 126-28, 170
Preetz 108
Preussen 84
Prætorius, Lorens, kommitteret 29
Pullich, båndfabrikant, København 107

Rafn, A. G., brændevinsbrænder, København 128
Rahn, Hartmann, silkevæver, Lyngby 86, 163
Rajahen af Tanjour, Indien 169
Randers 166
Randerup, Tønder amt 105
Rantzau amt 75
Rantzau Ascheberg, Chr., deputeret 128
Reinhardt, Joh. Chr. Aug., bogholder, kommitteret 27
Rendsburg 107
Rendsburg, kollegieafdelingen i 126, 131, 139-40, 152
Rendsburg amt 75, 91
Restorff, Fr. von, oberstløjtnant, Trankebar 112
Retraite garveri, Skodsborg 94-98, 157

Reventlow, Ditlev, deputeret, 1. deputeret i Rentekammeret 28-29
Ribe 166
Ribe stift 61, 63, 65, 103
Richtsen, Hans, kniplingsfabrikant, Tønder 85
Riga 78, 92, 143
Roberts, Deborah, silkevæver, København 85
Rohr, von, overkonduktør, St. Croix 110
Rom 143
Romsdalen 127
Rosenborg have 88
Rosenørn, Poul, kommitteret 162
Roskilde 85, 137
Rost, Aug., klædefabrikant, København 84
Rostock 141
Rothe, Tyge, deputeret 32
Rotterdam 78, 92, 143
Rouen 78
Rouviére & Co., silkefabrikanter, Amsterdam 85
Rudkøbing 64
Rusland 143
Ryberg, Niels, købmand 34, 36
Ryberg & Thygesen, købmandshus 71, 88
Ryfylke 127
Raabe, Joh. Gottlieb, tøjmager, København 86
Raadvaddam fabrikker 171

Sankt Petersborg 78, 143
Schack, J. O., gesandt i Stockholm 156
Schack-Rathlou, J. O., finansdeputeret 37
Schackenborg grevskab 65
Scheidtmann, I., klædefabrikant, København 105
Schimmelmann, Ernst Heinrich, deputeret 44-45, 49, 104, 106, 171-72
Schimmelmann, H. C., deputeret, skatmester 28, 30, 32, 70, 106, 171-72
Schlegel, Heinr. Fr., kommitteret 41, 113, 166-67
Schmidt, Jac. Chr., tapetfabrikant, København 87
Schmidt-Piseldeck, K. F., kommitteret 138
Schneidewin, D. H., købmand 83
Schnell, Kay Friederich, kommitteret 16, 23-24, 61
Schoo, Peter Sigmund, tressemager, Slesvig 85
Schroll, Henning, hør- og hampeavler, Brahetrolleborg 103
Schubart, Herman, generalintendant 142
Schulin, J. S., deputeret, oversekretær i Tyske Kancelli 15-16, 23, 61
Schultz, Chr., feldbereder, Svendborg 108
Schumacher, Cornelius, kommitteret, magasindirektør 29-30, 82-83
Schønheider, I. M., kammeradvokat 155
Schøtz, Ole, papirfabrikant, Roskilde 87
Segeberg amt 75
Sehested, O. R., førstedeputeret 123-24, 136-37, 156, 171
Sennappa, Naik, Trankebar 155
Sète 142
Severin, Hans, silkefabrikant, Altona 85
Sicilier, Begge 77
Sjællands stift 64, 103
Skeel, Jørgen Erik, finansdeputeret 32, 36
Skive 65
Skivehus amt 65
Skotland 78
Slesvig 107, 171
Slesvig by 85, 105
Smith, Peter, ingeniør 129
Smyrna 144
Soetmann, Chr., kontrollør, Porto Novo 168
Spanien 144
Stampe, Henrik, generalprokurør 82
Stavanger 127
Stavanger amt 127
Steege, Engelbert von, klædefabrikant, Københavns 84-85
Steinburg amt 75
Stemann, Christian Ludvig, overpræsident i Altona, kommitteret 30-31, 106, 120

Stettin 141
Stockholm 78, 144
Stolberg-Wernigerode, greve Christian Ernst af, medl. af Gehejmekonseillet 13
Stoppel, Joh. Peter, fabrikant, Altona 167
Storbritannien 141
Struensee, C. A., deputeret 32, 35-36
Sturz, Helferich Peter, deputeret 33
Suppremannia Setty 155
Svendborg 108
Sverige 81, 127, 144
Sæbygård amt 64
Sætersdalen 127
Sølvgade brændevinsbrænderi 128

Telemarken 127
Thagaard, Jens, købmand, Ålborg 89
Thiele, Friedr. Wilh., fabrikant, Odense 84
Thomsen, Boy Jacob, kniplingshandler 85
Thott, Otto, deputeret 15-17, 23-26, 29, 37, 81, 162
Thörig, Anthon, Generalmagasinets kommissær i Norge 83
Timmermann, Chr. Vilh., trådfabrikant, Randerup, Tønder amt 105
Titley, Walter, britisk gesandt 15, 17
Trankebar 111-114, 154
Trant, Fr. Carl, kommitteret 103
Trauendorf, Gottlob, klædefabrikant, Anton Hübners fabrik, Odense 86
Triest 144
Tripolis 79, 114-17, 145, 147-48
Trondhjem stift 126-27
Tunis 77, 79, 114-17, 144-45, 147-48
Tyrkiet 77-78, 144
Tyskland 141
Tønder 85, 107
Tønder amt 75
Tønningen 75, 84
Tønsberg 127
Taagerup, Hans, hørhegler, København 105

Uldall, Wilh. Aug., brændevinsbrænder, Københavns 128
Ulff, Sam. Crispin, sejldugsfabrikant, Stockholm 85
Ulsøe, Henrich, student, økon. skribent 105
Usserød valkemølle og klædefabrik 137, 157-58
Utholm 77

Valentin, Marcus, glanslærredsfabrikant, København 105
Vallø grevskab 64
Walsh, Philip, konsul i Cadiz 91
Wasserfall og interessenter, Joh. Henr., tøj- og båndfabrikant, København 86
Wasserschlebe, Joachim, deputeret 29-30, 70, 163-64
Watt, Alex, hørhegler, København 105
Weber, G., klædefabrikant, Tyskland 84
Weichell, Poul, tøjmager, Christianshavn 86
Weinmann & Blad, hørheglere, København 105
Venezia 77, 143
Verrayon, Mossoni, handelsintendant i Levanten 89, 164
Vestervig amt 64
Vestindien 103, 110, 166
Wever, J. F., fabrikant, København 84
Viborg 65
Wiborg 144
Viborg stift 64-65, 103
Viborg tugthusmanufaktur 84
Wichen, Joh. Fr., tøjmager, Kalundborg 86
Vick, Galenus Jacobus, bogholder, Nagapatnam 113
Viertel, Joh. C., hattefabrikant, København 102
Wilhelm, Søren, klejnsmed, København 103
Vilhelm, Søren, stolesmed, København 101-02
Windbergen, Ditmarsken 72
Winther, Chr., fuldmægtig 150-51
Wittrog, Ludvig, klædefabrikant, København 84
Vivié, Daniel, silkefabrikant, Altona 85
Wodroffsgård fabrik 106
Wodrofsgård, møllen på 86

Voelker, Chr. G., linnedfabrikant, Køng fabrik 105
Wolff, C. B., klædefabrikant, København 105
Wolters, J. B., polsk-saksisk legationssekretær, Hamborg 81
Voss, Joh., renteskriver, Rentekammeret 129
Wuldem, Jens, faktor, Trankebar 155

Yarmouth 78

Æreboe, Andreas, konsul, Marokko 79, 108

Øhlers, Christoph, silke- og broderifabrikant, Lyngby Enghave 85
Ørholm papirfabrik 98, 137
Ørlandet 127
Ørum amt 64
Østrig 144

Åbenrå 75, 77
Åbenrå amt 75
Aagesen, Søren, generalkrigskommissær 157
Ålborg 135
Ålborg stift 64-65, 103
Ålborghus amt 21
Århus 108
Århus stift 64-65, 103
Aaskow, Urban Bruun, veterinær 82

VEJLEDENDE ARKIVREGISTRATURER

Tidligere udsendt:

I. Danske Kancelli og de dermed beslægtede institutioner. 2. udg. Ved *Bjørn Kornerup*. 1943. Udsolgt.

II. Rentekammeret, Generaltoldkammeret og Kommercekollegiet 1660-1848. Ved *Johan Bloch*. 1892. Udsolgt.

III. Finansarkiverne 1660-1848, Generalpostdirektionens Arkiv 1711-1848. Ved *J. Bloch*. 1900. Udsolgt.

IV. Privatarkiver fra det 19. århundrede i Rigsarkivet. Ved *Kr. Erslev*. 1923.

V. Danmarks Kirkebøger. En Oversigt over deres væsentligste Indhold indtil 1891. Ved *S. Nygård*. 1933. Udsolgt.

VI. Landsarkivet for de sønderjyske Landsdele. Ved *Frode Gribsvad* og *Johan Hvidtfeldt*. 1944. Udsolgt.

VII. Tyske Kancelli I og de dermed beslægtede Institutioner. Ved *Johanne Skovgaard*. 1946.

VIII. Privatarkiver før 1660 i Rigsarkivet. Ved *Erik Kroman*. 1948.

IX. Privatarkiver fra tidsrummet 1660-1800 i Rigsarkivet. Ved *Henny Glarbo*. 1952.

X. De sønderjyske fyrstearkiver. Ved *Erik Kroman*. 1959.

XI. Tyske Kancelli II, Gehejmekonseillet 1670-1770. Danske Kancellis udenrigske afdeling til 1676 (1698). Tyske Kancellis udenrigske afdeling til 1770. Ved *Arthur G. Hassø* og *Erik Kroman*. 1962. Udsolgt.

XII. Rentekammeret I, Danske og norske afdelinger 1660-1848. Ved *Jens Holmgaard*. 1964. Udsolgt.

XIII. Kongehusarkivet fra kongerne Frederik 6.s, Christian 8.s og Frederik 7.s tid. Ved *Vello Helk*. 1963.

XIV. Handelsarkiverne. Asiatiske, guineiske og vestindiske kompagnier. Ved *Aa. Rasch* og *J. O. Bro-Jørgensen*. 1969.

XV. München-Samlingen. Kong Christiern 2.s dronning Elisabeth med fleres arkiver. Ved *Emilie Andersen*. 1969.

XVI. Danish Department of Foreign Affairs until 1770. By *Arthur G. Hassø* and *Erik Kroman*. Translated by *Mogens Møller*. 1973.

XVII. Lokalarkiver til 1559, gejstlige arkiver I. Ved *Thelma Jexlev*. 1973.

XVIII. Lokalarkiver til 1559, gejstlige arkiver II. Ved *Thelma Jexlev*. 1977.

XX. Koloniernes Centralbestyrelse. 1975.

XXI. Københavns Universitets Arkiv 1479-ca. 1910. 1978.